

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hóra 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hóra 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-hasábos példét sor egyszer 20 fill.
minden következőnél 16 fillér.

Nyilttár példét sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1909.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Vasárnap, szeptember 19.

Kossuth Lajos szobra előtt.

Írta: Barabás Béla dr.

országgyűlési képviselő.

Arad, szeptember 18.

Örömtől sugárzó arccal, ragyogó szemmel s lelkesült érzésekkel hullámzik az embertömeg Arad terein, utcáin.

Mindnyájan aradiak, s akik hozzánk vendégül jöttek, szeretettel köszöntjük egymást, a mi szép ünnepünkön.

Ilyen ünnep akkor volt nálunk, amikor az aradi tizenhárom vértanu emléksobrát lelepleztük.

Egy egész országra szóló ünnep volt az s ilyen a mai napunk is, amikor Kossuth Lajos emlékét örökítjük meg.

Mert Kossuth Lajos is az egész országé; hire, neve pedig bejárta az egész világot.

Büszkék vagyunk mi Aradiak Kossuth Lajos szobrára, e művészi alkotásra.

Azért helyeztük azt városi életünk eleven lüktetésének központjára, hogy a köznapi érdekek mozgó ember áradatában reátapadjon szeme az aradinak is, az idegennek is. Eszébe jut majd minden magyarnak, hogy nemcsak magunknak éljünk és fáradjunk, — de a hazának is.

Vegyünk példát Kossuth Lajostól. Az ő élete egy tökéletes egész volt s ennek minden szakát úgy töltötte be, amint a nemzet szent érdekei ezt parancsolták.

Miként az egész évnek tavasza ujjáébreszti az alvó természetet s virággal tölti be a fákat, a mezőket; miként a nyár megtermékenyíti az anyaföldet s acélos buzával jutalmazza a gondteli gazdát s a verejtékező munkást; miként az ősznek sárguló levelei közül gyümölcsöket várnak az emberek s miként a télnek nyugalma a fáradt embert elméledésre ösztönzi s új erőket ad, — akként volt Kossuth Lajos tevékenységének minden szaka termékeny. Telve voltak bár az életszakok virággal, természettel, gyümölcsessel, tapasztalatokkal és bölcsességgel és telve voltak munkával, fáradsággal, dicsőséggel, keserőséggel és szenvedéssel, de annak eredményeit sohasem ő, hanem imádott nemzete élvezte.

Kossuth Lajos hirnevének szárnyalása, eszméinek igazságereje és szabadság szeretetének tündöklése meghódított minden művelt nemzetet, s

elárasztotta az egész világot. De lángelméjének alkotásai, lázas tevékenységének eredménye, bölcs irányításai és intelmei, ezek mind csak e szűk hazáé, e kis nemzeté, — a mienk.

Boruljunk le mi aradiak, és minden ember akit utja erre visz Kossuth Lajos szobra, neve és emléke előtt s meritsünk példát az ő életéből.

Ne feledjük, hogy ez az élet a nemzet történetének egy egész századát töltötte be s ne tévesszük egy pillanatra sem szem elől, hogy eszméi vágyai és törekvései be fogják ez után is tölteni a magyar nemzet életét, jövőjét.

Mert Kossuth Lajos nem üstökös volt, amely jött, feltűnt, rövid ideig tündökölt s azután távozott, hanem életető, melegítő és világitó napunk ő, amely egy hosszú életen át ragyogott reánk.

Hatását akkor is éreztük, amikor komor felhők, viharos éjszakák és kétségbeejtő sötétség fedték el előlünk.

És ez a nap él és világit feletünk továbbra is.

Legyen áldott emléke!

Bécsi levél.

— A válság kulisszatitkai. —

*

Le kell nyelni a keserű igazságot: a magyar nemzet sorsát nem odahaza kovácsolják, hanem itt a Burgban, a közös miniszteriumokban, a keresztény-szocialista pártban, a bécsi községházán, mindenütt, ahol a centrális politika képviselői ülnek. A magyar kormány és a parlamenti pártok vergődéses küzdelme, hogy tisztességes kibontakozást teremtsenek, megtörik egy példátlanul kitűnően szervezett *udvari klikk*en, amely valósággal kamarillaszerűen rendezkedett be. És konstatálni kell, hogy ezuttal nem is a generálisok dolgoznak Magyarországon ellen, hanem polgári sorból fölkapaszkodott politikusok és beamterek, akik hallatlan befolyásra tettek szert. Ezek most a hatalmas urak, császárok és főhercegek expozitúrái s nem tagadható, hogy a magas vállveregéstől sarkantyuzott agitátorok sokkal eredményesebben dolgoznak, mint a régi rendszer keztyüs kezű emberei. Ezek egyttal demagógok is. *Udvarképes demagógok* s így kétszeresen veszedelmesek.

Tudvalevő, hogy a király még csak néhány évvel ezelőtt éppenséggel nem idegenkedett bizonyos katonai koncesszióktól. Most hirtelen a legnagyobb merevségre talált a magyar kormány. Még a régebben megajánlott engedményeket is *visszavonták*. Az uralkodónak ezt a magatartását sokan a német császár befolyásával magyarázzák. Ez a föltevés azonban nem közelíti meg a valóságot. *Vilmos* császárnak egyáltalán nincs oka félteni az osztrák-magyar hadsereg egységét és vezényleti nyelvét, amíg olyan erős támasza van az osztrák-német centralizmusnak, mint a mostani trónörökös. Ékes példával szolgált erre vonatkozóan az a kisdéd cáfolat, amely épp ezen a héten jelent meg. Egyenesen Ferenc Ferdinánd kívánságára megcáfolták a félhivatalosak azt a hírt, mintha a trónörökös a morvaországi manőveren egy magyar bakával szóbaállt és a megjegyzésén mosolygott volna. Tehát még olyan legendának se szabad gyökeret verni, mintha Magyarország jövőd királyát a magyar bakagyerek vagy huszár vitézsége örömmel tölténé el. Ez az eljárás ellenkezik a legrégibb

hábsburgi tradíciókkal és a legmagasabb katonai körökben is nagy álmélkodást keltett.

Az udvarnál nem titok, hogy a császár egészen a trónörökös befolyása alá került. A trónörökös viszont a keresztény-szociálissal szimpatia, nem annyira a felekezeti tendenciái miatt, — hiszen Ferenc Ferdinánd olyan dolgokban határozottan toleráns — hanem főleg a Luegerék németesítő törekvései miatt. A Grossösterreich-féle propagandát szívesen látja az estei főherceg, mert különösen a trialistikus terv megvalósulása esetén van nagy szükség egy erős Ausztriára. A jelszó most az: *Magyarországnak semmiféle nemzeti koncessziót nem szabad tenni*, mert ez a jövőre vonatkozó „nagyszabásu politika“ vonalait keresztelné. Egyáltalán meg akarják merevíteni a mai közjogi állapotokat, sőt ha lehet, *visszafejlesztik* azokat. Gazdasági kérdésekben épp oly kérlelhetlen visszautasításra talál minden magyar követelés, mint akár a hadsereg, akár a diplomácia terén.

Ne várjon tehát semmi jó hírt Bécsből a magyarság, ellenben legyen készen, hogy a horribilis hadügyi terheket kíméletlenül bevasárlják, tetejébe a bosnyák annexió okozta költségeket is. Ha ezzel a siralmas programmal nem alakul parlamenti kormány, megkezdődnek a kísérletezések, amelyekre *több kiszemelt embere* van az udvarnak. A magyar sajtó fenyegetésére, hogy egyetlen fillért se szavaz meg az országgyűlés, itt azt mondják, hogy egy nagyhatalmat nem lehet olyan könnyen zavarba hozni. Eddig is előre költött a hadügyi kormány, ezután is ezt cselekszi. Ami pedig az ujoncozást illeti, azt mondják, hogy *katonákkal és csendőrökkel fognak sorozni*. Így fogadkoznak a Burg settenkedő politikusai, akiket nem ábrándít ki nagyzásból az a napról-napra növekedő gyűlölet sem, amely Ausztriát a külföldről szinte már megvetéssel gyűrüzi körül.

Kossuth és Arad.

Két üdvözlő levél.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 18.

Ezek a visszaemlékezések a szabadságharc idejéből valók. Abból az időből, amikor a császári seregek kemény ostrom alá fogták Aradot, mikor hetekig röpültek a gránátok és bombák a várból a Maroson keresztül a városba. 1849. február havában alig múlt el nap folyto-

nos bombázás és apróbb nagyobb csatározások nélkül, február 8-án Asztalos Sándor őrnagy kemény harcot vív Arad utcáin s kiveri a várból az ellenséget.

Február 24-én egy percük sem bizonyos a város lakosainak. Délután 4 órától tizenöt bomba röpült a városba, a békés polgárokat ágyulövésekkel zaklatja a vár, a város háza gyülestermében az alatt *Hayka Döme* h. polgármester felolvassa *Kossuth Lajosnak Arad városhoz intézett levelét*, melyet emlékül kinyomattak és ezer példányban osztottak szét a polgárok között.

A levél tartalma szóról-szóra ez:

1839

Aradváros közönségének!

A nemzet szemei régóta csüngenek az elismerés méltányoló pillanatával Arad városának hősiességét, mely Dobóra s az egriekre emlékeztet, utódink s a honn k jövő nemzedéke pedig büszkének fogja magát vallani, ha nevével e hős város valamelyik mostani polgárával fogja egybeköthetni.

De éppen e magasztos hazafiság, a haza ügyének ép ily hősiesség védelmezésére lelkesítő szellem az, melyhez a közügy a végdiadal s az ebből folyó jólét és nemzetboldogság ügyében szólásom van.

A szabadságnak: azaz Magyarországnak szent ügye a honnak nemcsak ez vagy ama részén támadtatott meg irigy ellenségi által, hanem megtámadtatott minden oldalról, hogy az erők megosztásával az árulás diadala annál könnyebb legyen.

És a magyar itt is kárán tanult, mert a felgyújtott falvak fellobogó lángjainak látására, a védtelen lakók papjainak hallására mindenféle védőkarokat, fegyveres erő küldés és így megosztatá hatalmas seregeit.

És így történt, hogy annyi erőmegfeszítés, oly általános lelkesülés mellett is ez ország egy nagy részében bitort ellenség üzi zsarnokoskodásait.

Azért a nemzet kormánya, okulva az eddigi káros tapasztaláson — azt mondá, megmentendjük a hazát, hogy meg legyen mentve ez vagy ama vidék, ez vagy ama város is; megtörjük az ellenség főerejét, megsemmisítjük nagyobb és rendezőbb csapatjait, hogy kisebb csordái is eltiportathassanak!

És így lön, hogy a magyar hadsereg összevonult, nagyobb testekbe összeolvadt, hogy együtt és biztosan működhessek.

Azért nem kell azt hinni, hogy mert ez vagy ama helyet mindjárt be nem vesszük, már veszve van a haza; nem kell azt gon-

A turini ravatal.

Írta: Barabás Béla dr.

A mai ünnepen önkéntelenül is emlékezés esik a fekete napokra, amelyekben a Kossuth Lajos halála felett való gyász tartotta fogva a nemzet szívét. Ebből a napokból való Barabás Béla dr. alábbi leírása, amelyet Turinból, Kossuth Lajos ravatala mellől küldött Aradra.

Turin, 1894. március 28.

Négy és fél év előtt jártam Turinban feleségemmel együtt. Akkor 850 magyar szeretete és lelkesedése vette körül a nemzet ősz apostolát, aki jóságos mosolyával, beszédes szemével, arany szavával viszonzta rajongásig csapongó örömlőket.

Ma körülbelül ugyanannyi magyar van együtt szép Olaszország volt fejedelmi városában, Turinban, — (a hatezer magyar itt tartózkodásáról szóló hírek merésznek) de ma az átható fájdalom és szomorúság ült ki az arcokra, mert többé nem hangzik fel szava Kossuthnak, csak

tölgyfa koporsóját álljuk körül gyászfátyollal, kögyező szemekkel.

Ott fekszik magas ravatalán a turini waldesi protestánsok templomában. Körülötte már oly magasra nőtt a koszorúból alakult koszorú, hogy a koporsót majd elfedik. Azért a szebbnél-szebb koszorukat a templom oszlopaira aggatják. Egy oasz templomban ott van egy szabadságszerető nemzet siralma, büszkesége gyásza, kegyelele.

A Kossuth-fiúk vezették a tegnap érkezett magyarokat a ravatalhoz. A sűrű tömegekben hullámzó olasz nép kalapleemelve s kegyeletos tisztelettel nyit utat a magyar országgyűlés küldöttségének, a törvényhatóságok és városok képviselőinek; — nincs zaj, nincs tolongás, mert a fájdalom nagysága lecsendesíti az emberek zajos kedélyét.

Aradról hárman vagyunk Turinban, Atzél Péter városunk országgyűlési képviselője, a kit má zokogva ölelt át Kossuth Ferenc. Atzél Péter mélyen meghatva hajolt meg Ruttkayné-Kossuth Lujza előtt s könyvelt szemekkel adott kifejezést előtte Aradváros osztatlan fájdalomának.

A második aradi *ifj. Martos* Ferenc, a budapesti egyetemi ifjuság egyik vezére, a ki 12

ifju társával gyászmagyar ruhában s kardosan állják körül Kossuth ravatalát.

A harmadik aradi én vagyok. Bizony engem nagyon levert ez a veszteség, mely a magyar nemzetet érte. Nem izen már Kossuth Lajos semmit, hanem még ma utnak indítjuk szentelt hamvait haza felé, hogy ott egyesüljenek porai a haza földjével.

Ugyanazon szobában laktam négy és fél év előtt is, az itteni Európa nagy szállodában feleségemmel együtt, ahonnan most írom soraimat. Akkor izgatott voltam az örömtől, ma izgatott vagyok a keserűségtől s fülemben zug Kossuth Ferenc tegnapi beszédének egyik mondanása: „Atyámnak meg kellett hálnia, hogy a magyar nemzet szívében feltámadjon.“

Tegnap délután 5 órakor voltam Kossuth-hék lakásán a Via dei Mille 22. számú két emeletes házban. Az utcán folytonosan nagy embertömeg csoportosul, turiniak gyűlnek össze, nézik, hogy a magyarok kegyelele mily magasztosan nyilvánul.

Kossuth dolgozó szobájában fogadtak Kossuth fiait. A mellette lévő szobában ott van az *üres ágy, melyben Kossuth meghalt*. Leborultam az ágy előtt, önkénytelenül imát rebegtek ajkaim s nem őt, de önmagunkat sirattam.

dolni, hogy mert néhány száz rablócsapat egy falu felé égő üszökök közeleg, már kirívva leendő a nemzet. — A haza a nemzet nem vész el, éppen úgy mint nem diadalmas-kodik egy vagy más helynek megnyerése által.

Budapest elveszett és a szabadság szent ügye azért nem bukott el, sőt azóta szilárdabbul, rendszeresebben halad diadala felé.

Ily magasabb szempontból, ily felemelkedett hazafisággal tekintse Arad város közönsége is ügyünket és ne hidje, hogy Arad vára csak akkor fog megdőlni, ha bombáink az allenséget egyenkint leöldösik. Arad várának sorsa tán korábban, tán távolabb fog eldőlni, mint magok is gondolják.

Mert hidje meg a nemes város hősiesség közönsége, hogy Arad várának rögtön bevétele a nemzet, a haza szabadságát még nem feltételezi, de a nemzet és haza szabadságának egy nem oly sokára vivandó nagyszerű ütközet által diadalában igen is befoglaltatik Arad városának megmentése is.

Azért a nemes város hősi polgárai, s erélyes védbizottmánya feyveres erő utáni kérelmeikkel a haza ügyének magasabb szempontból felfogása előtt nem késtem visszalépénd.

A kormány hagyott ott elég erőt, hogy a város az ellenségtől biztosítva legyen hogy az ostrom folytatassék, s hogy az ellenséges közlekedés elvágva legyen.

Támogassa az erőt a hős lakosság ezután is azon páratlan kitűréssel és elszánt-sággal, mint eddig is. Istenre! a megváltás órája nem soká fog késni és nem soká azon pillanat, melyben a nemzet megmutatandhatja, hogy mivel tartozik egy oly városnak, mint Arad.

Kelt Debrecenben, 1849. február 8-án.

A honvédelmi bizottmány elnöke

Kossuth Lajos.

A másik levelet, amely üdvözlő irat, Arad város közönsége intézte Kossuth Lajoshoz, a megválasztott kormányzóhoz. Ez az irat 1849. április 21-én kelt s annak a határozatnak nyomában fakadt, amelyet „a magyar nép képviselői” az emlékezetes debreceni rendkívüli gyűlésen hoztak, kimondván a magyar haza teljes önállósítását és a Habsburg-dinasztiától való függetlenítését.

Ezt az országgyűlést április 14-én Debrecenben tartották meg, az ottani református egyházban. Temérdek nép gyűlt össze az egyházépület körül s óriási lelkesedéssel fogadta az országgyűlés határozatát, amely egyhangulag kimondotta az uralkodó dinasztiától való füg-

getlenséget. Kimondotta, hogy Magyarország, az avval törvényesen egyesült Erdély nagyfejedelemséggel s minden hozzátartozó résszel, országgal és tartományokkal együtt, szabad, önálló, független állammá „nyíltan kijelentetik”, elválaszthatlanul részeiben és sérthetetlen integritásában.

Még ezen a napon egyhangulag megválasztották Kossuth Lajost Magyarország kormányzóelnökévé. Április 21-én hirdette ki Aradon Hajka Döme polgármester az országgyűlés ezen határozatát.

Arad polgárainak szabad, független és magyar hazafiságát jellemzi a következő eset: a függetlenségi törvény kihirdetése után Hajka Döme helyettes polgárnagy azt indítványozta, hogy a függetlenség kimondásának méltó megünneplésére a csálai erdő előtti szabad téren április 29-én minden hitfelekezet részére külön emelendő sátrak alatt hála ájtatosságot tartanak. A képviselőtestület egyhangulag és lelkesedéssel fogadta ezt az indítványt, sőt megtoldotta avval, hogy Kossuth Lajoshoz, a megválasztott új kormányzóhoz üdvözlő iratot küldött, mely így hangzott:

A hazafiui tettnek legszentebb jutalma az önézet.

Mi sértenők a kebel e legszentebb tulajdonát, ha halanyilatkozatokkal annak becsét nevelni nem akarnók.

Nem mondunk hízegő szavakat, de hazaszeretetet sugalta kötelességünk parancsolja őszinte nyilatkozattal járulni azon férfiúhoz, kinek kezében a haza jövő boldogságának s dicsőségének oly terhes, oly nagy feladatu munka kormányát a nemzet összes akarátának kifolyásából az országgyűlés letette.

Hazánk szabad és független.

A magyar sereg vitézsége győzelmesen üzi az ellenséget s megtisztítandja a hazát, visszaszerezvén a magyar fegyvernek hajdani rettegett dicsőségét.

És így örömmel érezzük, hogy hazánk jövő boldogságának s dicsőségének alapja, nemcsak kimondva, de biztosítva is van.

Mindezek létrejöttét elnök ur rendíthetetlen hazaszeretetének köszöni a nemzet.

Kelt Aradon, 1849. április 21-én tartott közgyűlésünkben.

A közönség nevében, Hajka Döme, s. k. polgármester.

Kossuth Lajos aradi időzésének emlékét egy emléktábla örökíti meg. Kossuth mint Magyarország kormányzója 1849. július 17. és 18-án

a József főherceg-ut és Szent László-utca sarkán, az akkori Csernovits-, ma Fábrián-házban lakott.

Arad polgársága e házat a következő szövegű emléktáblával jelölte meg:

E házban lakott 1849. július hó 17-én és 18-án
Magyarország megdicsőült kormányzója
KOSSUTH LAJOS.
Nagy szelleme örök szövétnekünk!
Hazánk fennállásának ezredik évfordulója
alkalmából.
A nagy korszakalkotó emlékének.
1895. október hó. Arad polgársága.

AZ ORSZÁG KOSSUTH-SZOBRAI.

*

Kossuth Lajos aradi szobrának leleplezése alkalmából érdeklődésre tarthat számot az alábbi kimutatás, amely a Magyarországon eddig emelt Kossuth-szobrokat sorolja fel leleplezésük időrendje szerint:

1894-ben: Az első Kossuth-szobrot az alig 610 lélekből álló veszprémmegyei *Sió-Maros* kisközség állította fel az enyingi járásban június hó 17-én. Ezt a szobrot Kiss György szobrász mintázta. A másodikat (szintén mellszobrot) a pestmegyei *Dunapataj* város közönsége állította dec. 16-án Kiss György mintája után.

1896. évben: Márc. 15-én a biharmegyei *Bárán* nagyközségben, május 10-én *Bihar-Diószeg* nagyközségben, június 28-án *Fehérgyarmat* nagyközségben, aug. 20-án pedig a bácsmegyei *Ómoravica* nagyközségben állítottak Kossuthnak mellszobrot Gerendaytól.

1897. évben: Márc. 15-én *Kölesd* nagyközség állított mellszobrot.

1898. évben: Márc. 15-én *Berek-Böszörmény* nagyközség, március 20-án *Bihar-Torda*, ápr. 20-án *Balmazújváros* nagyközség, május 21-én *Szentes* város állított mellszobrot Gerendaytól.

A tizenkettedik szobrot — az első álló szobrot — május 30-án állította *Miskolc* szab. kir. város Róna Józseftől.

1899. évben: Márc. 25-én a pestmegyei *Tószeg* nagyközség állított mellszobrot. Június 11-én *Marosvásárhely* szab. kir. város közönsége a Köllő Miklós által mintázott állószobrot

E szobából küldöttem szét néhány levelezőlapot hazámba, hadd vigye szét a levegőt, melyben Kossuth lelkét kilehelte.

A turiniak Kossuthot Genale Kossuth néven nevezték. Érdekes, hogy a kirakatokban megjelent egy kép, melyen Kossuth Lajos mint tábornok van lefestve, persze a turiniak fantáziája szerint. Majd viszek egy-két példányt, Aradra, hogy otthon lássák, minőnek képzeltek az olaszok Kossuthot, mint a magyar szabadságharc tábornokát. A kép a 92 éves Kossuthot öltöztette fel tábornoki egyenruhába.

*

Szerdán 9 óra után folytatom levelem. Kossuth koporsója mellett a templomban írom e sorokat. A gyászszertartás mélységesen szomorú akkordjai zognak szét a templom falai között.

Lélekemelő kép. A templom falait körül-fogó fekete girlandok széles ezüst szegélyein a színes ablakokon át befutó tavaszi napsugár mint dicsfény sugárzik elő a szívárvány minden színeivel. Körös-körül a magyar haza szeretetének koszorúi lógnak. Az olasz pap reszkető szava hat el imájával a szívekig, megértjük azt mindnyájan, hisz a fájdalom kifejezé-

sére az emberi hang elég, ha a szavakat nem is értjük.

Az oszlopok fekete bevonásain ott van Kossuth cimere. A koporsó lábánál az olasz legió háromszínű zászlója ezzel a fölirással: „Éljen a magyar-olasz unió, éljen a szabadság!”

Az olasz pap után Orosháza lelkésze: Veress József orsz. képviselő megy fel a szószékre s egy gyászdal után felhangzik Kossuth koporsója felett magyar ajakról, a magyar ima. Nincs szem, mely ne könyeznék, a hatás oly felemelő, oly megindító, a melyet életemben nem látam, nem éreztem soha. Midőn imáját így végzi: „Isten áld meg a magyart”, az egész közönség valóságosan zokogott, sirt.

Most francia lelkész beszél ékesen, szívhez szólóan.

Talán nem sértem a kegyeletet, hogy itt az Isten szent házában irtam e néhány soraimat, de teszem ezt azért is, hogy ez írásom önmagamnak egy felemelő, feledhetetlen emlék legyen.

A gyászszertartás után megindul a menet a vasúthoz. Az olasz nép ezrei lepik le a széles utakat, házak ablakait, tetőit. Mély csend mindenütt, a magyar és olasz nemzet együtt

temet: temeti az emberiség szabadságának apostolát.

Megható könyekre fakaszt a gyász. Sirunk mindnyájan magyarok, mert nagyobb halottat nem fogunk temetni soha.

*

Egy babérágat kaptam Kossuth Ferentől és két borostyán levelet. Ez borította Kossuth ágyát, mikor holtan feküdt ravatalozás előtt.

E babérág a cipruslevelek örökzöldjét elviszem haza, Kossuth holttestét takarták ezek, de nekem örök biztatás lesz haladni lelkesedéssel Kossuth szent hagyományának megvalósítása felé, a független és szabad Magyarország megteremtéséhez.

*

Sajátságos! Sárga tölgyfakoporsóban fekszik Kossuth, tetején hatalmas fekete kereszt. Sárga és fekete a gyászkoCSI, a lovak szerszámai, a temetés szolgáinak egyenruhája. De itt Olaszországban nem azzal a szemmel nézzük e színeket, mint odahaza. Az igazi gyászpompa színei ezek.

A koporsónak majdnem lapos a teteje, érc-fogókkal egyszerű díszítéssel. A láb felett egy sarga piéttáblán olvasható: „Kossuth.”

avatta fel. Október 15-én állította fel a bihar-megyei Tenke kisközség, okt. 16-án pedig a veszprémmegyei Kenese nagyközség Kossuth mellszobrát.

1900. évben: Kossuth állószobrát szeptember 30-án avatta fel Nagykőrös városa Tóth Andrásról.

1901. évben: Junius 9-én állította fel Monor nagyközség Kossuth mellszobrát, állószobrát pedig junius 30-án Nagyszalonta nagyközség (Tóth Andrásról)

1902. évben: Mellszobrát május 16-án állított fel Borsódmezőkeresztes nagyközség. Állószobrát mellékalakokkal Cegléd város szept. 18-án (Horvai Jánostól.) — Mellszobrát Mezőtarpa kisközség szept. 18-án. — Állószobrát Szeged szab. kir. város szept. 19-én (Róna Józseftől.) — Szept. 24-én a szabolicsmegyei Kemese nagyközség, — szept. 30-án Bihar-Sarkad nagyközség, — okt. 12-én a zempléni megyei Erdőbénye nagyközség állított mellszobrát. — Állószobrát Kiskunlacháza nagyközség emelt okt. 25-én Horvai Jánostól. — Mellszobrát Tiszalök nagyközség állított fel okt. 31-én.

1903. évben: Mellszobrát a szabolicsmegyei Rakamaz nagyközség állított márc. 15-én, — állószobrát Hódmezővásárhely szab. kir. város márc. 22-én (Kallós Edétől.) — Mellszobrát Almádi kisközség és fürdőhely állított aug. 23-án (Holló Barnabástól), — mellszobrát a somogy-megyei Nagyatád nagyközség állított október 25-én és Solt-Vadkert nagyközség dec. 6-án (Horvaitól.)

1904. évben: mellszobrát a torontálmegyei Magyar-Ittebe nagyközség állított máj. 15-én, — állószobrát a békésmegyei Orosháza nagyközség szept. 18-án, — állószobrát Hajdunánás város okt. 2-án s ugyancsak állószobrát Török-szentmiklós nagyközség okt. 23-án, mind Horvaitól.

1905. évben: Mellszobrát a torontálmegyei Zombolya nagyközség állított jun. 29-én Kallós Edétől, — állószobrát Békéscsaba város szept. 19-én Horvaitól, — állószobrát Makó város szept. 24-én Kallós Edétől.

1906. évben emelt álló szobrát Érsekújvár város junius 17-én Székely Ernőtől; álló szobrát Kecskemét szab. kir. város július 1-én Telcs Edétől, — mellszobrát a somogy-megyei Csokonya nagyközség október 21-én Ligeti Miklóstól.

Zárom soraimat s Kossuth hamvaitól meggyünk Garibaldi, Cavour és Victor Emmanuel szobraihoz azokat megkoszorúzni, — magyar ember úgy is ritkán fog ezután ide tévedni Turinba.

Kossuth Lajosné szobalánya.

Egy magyar munkás londoni élményei.

Kossuth Lajos éveken át lakott Londonban. Ott tanultak Ferenc és Lajos Tivadar fiai is. Az utóbbi két évvel fiatalabb, mint Kossuth Ferenc, de oly szorgalmasan tanult, hogy mindig együtt jártak iskolába s még az egyetemet is együtt végezték.

Köztudomású, hogy Londonban legutóbb magyar kiállítás volt, amelyen nem vett ugyan részt az egész nemzet, de a kiállított anyag így is becsületére vált az ország ipari és gazdasági fejlődésének. Az állami gépgyárak is részt vettek a kiállításban s az értékes gépkészletek miatt innen küldtek ki ügyes, megbízható s angolul értő munkásokat, hogy állandó felügyeletet gyakoroljanak a kiállítás magyar osztályában. A m. államvasutak budapesti északi főműhelyéből Fischer Mór mérnököt s egy világlátott derék előmunkást, Löwenrosen Károlyt küldték ki; ez a fiatal ember azelőtt Ameri-

1907. évben emelt szobrát Karcag város május 20-án Horvaitól, — álló szobrát Rozsnyó bányaváros május 26-án Rónai Józseftől, — mellszobrát Dobsina bányaváros junius 9-én Horvaitól, mellszobrát Szeghalom nagyközség szeptember 20-án Horvaitól, álló szobrát Körmen város okt. 6-án Horvaitól és a baranyavármegyei Nagyarsány kisközség okt. 13-án Horvaitól.

1908-ban, a szabadságharc hatvanadik évfordulója esztendejében március 15-én Pécs szab. kir. város álló szobrát leplez le Horvaitól, április 20-án a fehérmegyei Nagyperkő nagyközség mellszobrát Horvaitól, májusban Nagykároly városa Kallós Edétől, junius hóban Torontál-Vásárhely nagyközség állószobrát Pásztor Jánostól, szeptember hóban Rákospalota nagyközség az első fehér márványszobrát Barcza Lajostól. Az elmúlt vasárnap, e hó 12-én a Nyiregyháza mellett levő Buj községben leplezték le Kossuth mellszobrát. Ez az ötvennegyedik. Az aradi szobor az ötvenötödik. Az Erzsébetfalván e hó 26-án felállítandó emlék az ötvenhatodik, s a Pécelen október 3-án felállítandó szobor lesz az ötvenhetedik emlék.

Még az 1909. és a következő években is több Kossuth-szobrát állítanak föl. Sátoralja-ujhely állószobrát állít Gárdos Aladár és Barcza Lajostól, Losonc város álló szobrát állít Csordás Józseftől; az idén dől el Debrecen szab. kir. város pályázatának sorsa is, ahol már 160.000 korona van együtt egy mellékalakkal kidolgozandó nagyszabású szoborműre. Ugyancsak Szabadka szab. kir. város közönsége 50 ezer korona költséggel pályázatot hirdetett a Kossuth-szoborra. Gyergyószentmiklós város, a már meglévő 18 ezer koronát gyűjtés után szaporítja, egyik székely szobrászakkal mintáztatja meg a szobrát. Gyűjtés folyik a 3—4 év múlva felállítandó szoborra Kaposvár szab. kir. városban, Kaposvár, Somogy-Csurgó és Nyiregyháza városokban és Pécs községben.

Nem érdektelen megemlékezni arról sem, hogy egyes városok és községek emlékoszloppal és emléktáblával örökítették meg Magyarország egykori kormányzójának halhatatlan emlékét. 1895. évi március 25-én a zalamegyei Letenye kisközség emlékoszlopot állított a templom előtt. 1896. május 21-én Orsova nagyközségben megjelölték azt a házat, melyben Kossuth Lajos az utolsó éjszakát töltötte a magyar hazában. 1896.

kában dolgozott, ahol merész vállalkozásai révén hamar meggazdagodhatott volna, de a lelküdhetetlen honvágy visszahozta.

Lángoló hazaszeretet s a nagy emlékek iránti rajongó tisztelet jellemzi e sokat tapasztalt intelligens munkást, aki tökéletesen beszél és ír angolul. Ez a fiatal munkás egy napon a mikor a magyar kiállítás egyes csoportjait közt sétált, egyszerre csak halk zokogást hallott.

Megütközve nézett körül s roppant meglepetésére egy arcképet pillantott meg, a mire egy öreg asszony borult s fájdalmasan sziszegett. Mikor közelebb lépett még jobban csodálkozott. Az őszhajú matrona Kossuth Lajos nagy mozaik képe mellett sirdogált, amelyet a budapesti cementgyár állított ki. Löwenrosen észrevéve, hogy az öreg asszony szédülni kezd, gyöngéden leültette, frissítőt hozatott neki, aztán bemutatkozott s elmondta, hogy ő magyar ember s azért jött Londonba, hogy ügyeljen a kiállított gépekre.

— Ön magyar? — kiáltott fel a matrona örömtől csillogó szemmel.

— Az vagyok, asszonyom s bocsásson meg őszinte kérdéséért, miért sirt az imént?

A fehér hajú asszony nagyot sóhajtott s Kossuth Lajos arcképére mutatott.

— Eszembe jutott e nagy férfiú s vele együtt a múlt s ez annyira hatott rám, hogy könnyekig elérzékenyültem.

— Hát ismerte a legnagyobb magyart?

junius 21-én a szatmármegyei Nagyar nagyközség állított Kossuthemlékoszlopot. 1896. július 8-án Turin város tanácsa emléktáblával jelölte meg azt a házat, melyben nagy hazánkfia meghalt. 1897. július 31-én a zólyommegyei Szliács-fürdő közönsége emléktáblával jelölte meg azt a házat, hol Kossuth 1847-iki fürdőzésekora lakott. 1901. junius 29-én a sátoralja-ujhelyi főgimnázium jelölte meg emléktáblával azt az osztályt, melybe Kossuth Lajos mint diák járt. 1902. szeptember 28-án a clevelandi magyarok álló szobrát állítottak Tóth Andrásról. 1903. évben a kolozsvári ereklyemúzeum megkapta Kossuth Lajos azon kis miniatűr-szobrát, mely egy ismeretlen szobrásztól származik s mely 1849-ben Munkács várában Kossuth Lajos halálraitétetésének jelképekül in effigie nyilvánosan ki volt függesztve a kassai haditörvényszék által, de 1850-ben Riedl Ignác nagybányai kereskedő egy osztrák katonával ellopatta.

SCHWARCZ ZSIGMOND.

Irta: Dr. Nagy Sándor, országgyűlési képviselő.

Arad, szeptember 18

Ime soraim címűl nem iktatok sem hangzatos jelszót, sem országosan ismert és elismert nevet, hanem beszélni akarok ideérkező vendégeinknek Arad városának egyik legérde-mesebb polgáráról, a Kossuth-asztaltársaság titkáráról, Schwarz Zsigmondról, akinek működése nélkül nem lenne ma Kossuth Lajos-szobor ebben a városban. Aradiaknak felesleges volna elmondani, hiszen jól tudja ezt itt mindenki.

Allok a szobor előtt, nézem, látom és szíven végig rezdülnek az érzések hullámai. Végre van Kossuth-szobrunk, megértük ezt az időt, itt van, itt áll a nagyszerű alkotás, mely szünetlenül felidéz előtünk a legnagyobb magyarnak soha el nem múltó alakját és dicsőséges emlékezetét. Mondhatnak bármit, a Kossuth-kultusz a legigazibb gondolata, érzése, vágya és törekvése ennek a nemzetnek. A Kossuth Lajos működésében és egyéniségében látja minden magyar ember megtestesülve azon nagy történelmi törekvéseket, melyek a nemzet fiait lelkesítették, midőn hazáért, szabadságért, függetlenségért, népjogokért küzdöttek és éltek vagy azokért meghaltak.

— Nagyon jól, uram, két évig szolgáltam nála.

Amint a matrona észrevette, hogy a fiatal ember nagyon csodálkozik ezen, emeltebb hangon folytatta:

Az én eánkyori nevem Kreutznach Katharin s német születésű vagyok. Az élet Londonba sodort és 1859-ben Kossuth Lajosné komornája lettem. Nagyon megszerettem úgy a kormányzót mint egész családját s mondhatom, hogy a világon mindent megtettem, csak hogy becsülésüket kiérdemeljem.

Kossuth Lajosné áldott jó lélek volt; házias, rendszerető, tisztaságot kedvelő s lakása mindig ragyogott, mint az új tükör. Néha azonban, ha elővette a lelki bánat, órákig se szólt, csak szomorúan, könnytől fátyolozott szemmel nézett maga elé. Ilyenkor biztosan honvágytól sajgott a szíve s letiport hazájába szállt el a lelke.

Az öreg asszony megpihent, aztán csillogó szemmel nézett Kossuth arcképére s büszkén folytatta:

— Sok nagy ur járt Kossuthhoz. Különösen franciák, de ezek mind titokban jöttek s észrevétel nélkül távoztak. (Ez az olasz-francia és osztrák háború előtt volt 1859-ben.)

Majd elmondta, hogy a kormányzópar elutazott Olaszországba s Kossuthné levelet írt neki, hogy nemsokára visszatérnek. Ő napokig porolt, tisztogatott s a lakás olyan tiszta volt, akár egy kápolna. De mielőtt megérkez-

A nemzet nagy fiainak és kiváltságosainak jut osztályrészül, hogy maradandó hatást tudnak gyakorolni nemzetük sorsára és életére. Természetes, hogy a hatás nem egyforma és nagysága és maradandósága első sorban attól függ, hogy a nemzet nagy egyeteme mennyire szítja fel lelkébe, vérébe nagy fiainak tanítását. Nos, hát kétségtelen, hogy nagyobb hatást és maradandóbbat nemzetünk ezer éves életében nem tett senki, mint Kossuth Lajos. Nagysága, élete, egyénisége a magyar nép lelkében és szívében egy fogalomvá vált a magyar haza jövődjével, boldogságával, minden reménységével.

És, hogy most szobra van Aradon a legnagyobb magyarnak, hogy itt van a szentséges hely, hová mi aradiak nap-nap után elzarándokolhatunk: ebben vannak halhatatlan érdemel *Schwarcz Zsigmond*nak.

Visszaemlékszem azon időre, midőn először mondotta ki a Kossuth-asztaltársaság kiváló elnöke, *Nagy Kálmán*, városunk egyik legtiszteltebb polgára a határozatot, hogy a társaság gyűjtést indít egy Aradon felállítandó Kossuth Lajos-szoborra. Lelkesedéssel fogadtuk az eszmét, de nem hittük, hogy az ige valaha testté válik. A politikai helyzet sem kedvezett akkor a Kossuth-kultusz bármily alakban való megnyilvánulásának. Feltünk polgárságunk egy részének indolenciájától is. És, ha szívesen és lelkesen határoztuk is el a gyűjtést, mindnyájan azt hittük, hogy talán majd unokáink fogják megérni a szobornak leleplezését.

És akkor vette kezébe a dolgot *Schwarcz Zsigmond*. Szinte hihetetlen az a lelkesedés, az a szorgalom, amellyel dolgozott, az erő, melyet kifejtett ez az erős fejű, nagy intelligenciájú ember. Sokszor megfigyeltem, hiszen nagy volt az ügy, melyért dolgozott és érdekes és kiváló az ember, aki érette fáradozott. Nem volt alkalom, melyet ő elmulasztott volna, hogy kisebb-nagyobb összeget meg ne szerezzen az alapnak. Hiszen kétségtelen és természetes, hogy voltak érdemes és nemes gondolkozású segítő-társai a munkában, de mindenütt övé volt az oroszlanrész és az elsőség ott, hol tenni kellett. A jó Isten a megmondhatója, hány beszédet tartott, hány levelet írt, hány helyen megjelent, hogy a nagy eszmét megvalósításához közelebb vigye. Sokszor csudáltuk lelkének soha nem fáradó energiáját, szívének mindig dobogó lelkesedését, tiszta nemes önzetlenségét, — ezen erények tették lehetővé, hogy ma Arad városa megülheti Kossuth Lajos szobrának leleplező ünnepélyét.

Elismerés illeti mindazokat, akik ott voltak *Schwarcz Zsigmond* körül az ő nagy munkájában. A Kossuth-szobor megalkotását nem Aradváros ugynevezett nagy emberei tették lehetővé, hanem azok az egyszerű, igénytelen emberek, akikről nem sokat beszélnek, akik nem kérnek részt a közéletnek szerepléséből, de ott vannak névtelenül akkor, midőn nagy és nemes eszmékért buzgólkodni és cselekedni kell. Egy csomó kisiparos, munkavezető, munkás, kevés számú ügyvéd, orvos és kishivatalnok alkotta a társaságot, melynek szellemét és irányát megadta a puritán *Nagy Kálmán* és *Schwarcz Zsigmond*.

Erkölcsei kötelessége a polgárságnak, hogy elismerését és háláját lerója azon ember iránt, akinek köszönheti, hogy ma szobrunk van. Ez a hála nem lehet más, mint a polgárság kitüntetése és megtisztelő bizalmának megnyilvánítása. A polgárság bizalma akkor nyilvánul meg, midőn valamelyik tagját megválasztja és beküldi a törvényhatóságba, hogy ott részt vegyen a város ügyeinek intézésében. Ennyi hálát kötelességünk *Schwarcz Zsigmond* iránt, — mihelyt arra alkalom lesz, tanusítani — én pedig kötelességemnek tartom, hogy az ő becsületes és értékes egyéniségére irányítsam nagy Kossuthunk fiának, Kossuth Ferencnek figyelmét.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Az Aradi Turista Egyesület e hó 22-én rendkívüli közgyűlést tart, melyre az egyesület tagjait tisztelettel meghívjuk. A közgyűlés tárgysorozata: 1. a gainai menedékház telkének átvétele tárgyában kötendő szerződés megkötéséhez két meghatalmazott kiküldése. 2. Knar Lajos alelnök lemondása s ezzel kapcsolatosan a választmány előterjesztése nevezettnek tiszteleti taggá választása iránt. 3. Alelnök választás s annak következtében esetleg megütrült állás betöltése. 4. Indítványok. Arad, 1909. szeptember hóban. Tisztelettel az Elnökség.

(*) Az állami tisztviselők aradi köre választmánya f. hó 17-én tartotta választmányi ülését Róka József pénzügyigazgató elnöklésével. Az előadói tisztet ifj. Schweigert Péter, a kör titkára látta el. Elhatározta a választmány, hogy a Kossuth-szobor leleplezésekor letendő koszorút egy a szobor alapjára adott összeggel váltja meg. A tanácskozás további fontos tárgya a kolozsvári tisztviselő-kongresszuson való részvétel és az Országos egyesület általott előterjesztési szándékolt javaslatok voltak. A kör a kongresszuson 28 taggal lesz képviselve, kik e hó 24-én reggel egy csoportban indulnak Aradról s d. u. 5 óra után érkeznek Kolozs-

vára. A kongresszus elé terjesztendő javaslatok felölelik a tisztviselők jogos kívánságait, amelyeket már több ízben vázoltunk.

A szobor ára.

A tizesztendős gyűjtés titkaiból.

Amig a József főherceg-uton álló hatalmas szobor megteremtői az alkotók számára szükségelt ezeket összehordták, sok-sok küzdelmet kellett kiállaniok. A gyűjtés eleinte lassan ment, mert ugy szerették volna, hogy csak az Aradon szerzett pénzekből alkotódjék meg a szobor. Ezt azonban nem lehetett keresztül vinni, mert akkor több évtized munkájára lett volna szükség. Így hát jobbnak látta az intézőség, ha az egész országra kiterjeszti a gyűjtést, aminek már nagyobb eredménye lett. Azonban nem kell azt hinni, hogy Aradon nem elegendő áldozatkészség mutatkozott a szobor iránt. *Schwarcz Zsigmond* és *Nagy Kálmán*, meg a többi élelmes és hazafias főintéző egyetlen alkalmat se mulasztott el, hogy meg ne adóztassák a polgárokat a szent cél érdekében. Alig volt a tiz esztendőben Aradon olyan ujszülött, aki ne hozott volna néhány koronát a szobor javára. Ezt ugy kell értelmezni, hogy a keresztelőkre egyik vagy másik Kossuthista kiadta az utasítást:

— Gyűjteni kell a szoborra! — örömnepnek nem szabad elmúlni anélkül, hogy a szoboralap ne gyarapodjék!

Igy aztán az aradi anyák szinte önkéntelenül is adakoztak a hazafiság oltárán, amikor ujszülöttnak adtak életet.

De nemcsak a keresztelők gyarapították a szoboralapot. A kártyaasztalok körül mindég volt egy-egy buzgó asztaltársasági tag, aki a bankot megpercentelte a szobor javára.

Az örömnepnek mellett a gyászos aktusok se maradtak kihasználatlanul. Temetések és koszorúmegváltások épp ugy jövedelmeztek az aradi ércemléknek, mint a keresztelők. Ez a nagy gyűjtési készség Barabás Bélának következő kijelentésén épült fel:

— Aki örül, áldozzon a hazának, mert öröme van, akit csapás ért, az pedig azért adakozzon, mert még nagyobb szerencsétlenséget nem küldött rá az Isten.

A Kossuth-szoborra így gyorsan gyűltek a fillérek. De hiszen épp az volt a baj, hogy csak a fillérek gyűltek, azokból pedig nehezen lehetett szobrot emelni. A fáradhatlan *Schwarcz Zsigmond* mindezeket elpanaszolta az asztaltársaság ülésén,

tek, észrevette, hogy nincs elég vaj a főzéshez s ő neki messzire kellett mennie, hogy vaját kaphasson. A Kossuth-pár megjött, őt nem találták otthon, mire Kossuthné szemrehányást tett neki. Ez annyira fájt a buzgó és érzékeny teremtésnek, hogy kiment a konyhába és keservesen sirt.

De Kossuthné eközben megvizsgálta a lakást, mindenütt a legnagyobb rendet és tisztaságot találta s ezért a konyhába sietve megcsókolta és megdicsérte Katalint, aki egyszerűben boldog lett.

Kossuth Lajosné annyira szerette őt, hogy két becses ereklyetárggyal is megajándékozta. Az egyik az a nagy sálkendő, amiben Törökországba menekült s amelyet most is kegyelettel őriz a matrona, a másik pedig az az ezüst-pérez, amit az amerikaiak Magyarország Washingtonjában emlékére verettek.

De van még egy harmadik ereklyéje is, amit a Nemzeti Muzéum számára szánt; ez ama bizonyítvány, amelyet távozása alkalmával kapott Kossuthnéól.

A bizonyítványt átengedte Löwenrosennek, aki viszont az amerikai emlékpénzzel együtt nekem adta át. A pénz valamivel kisebb a mai forintnál, első lapján a kormányzó jól sikerült arcképével s eme körirattal: *Louis Kossuth*

The Washington of Hungary. (Kossuth Lajos Magyarország Washingtonja.) A hátlapjának felirata Kossuth egyik roppant hatású beszédének eme része: Nos, az örök Igazság nevére és mindenre, ami szent és kedves az ember előtt, mióta csak az emberiség története emlékszik: nem volt igazabb ügy, mint Magyarország ügye.

A bizonyítvány németül van kiállítva s a pecsét még most is egészen ép rajta. 1861. március 18-áról kelt, de az szerintünk nem a kormányzó, hanem Kossuth Lajos sajátkezü írása. Ennek pedig az lehet a magyarázata, hogy Kossuth Lajosné, akiről az osztrákok köröző levele azt mondta, hogy beszél magyarul, németül és tótul, annyira még sem tudott németül, hogy bizonyítványt írhatott volna. A betűk vonásai teljesen megegyeznek Kossuth Lajos kezírásával s így kétségtelen, hogy a „Therese Kossuthot“ maga a kormányzó írta a bizonyítvány alá. Igen szép elismerése ez Kreutznach Katharine férjzett Seherfné (már évek óta özvegy) lelkiismeretes buzgóságának, becsületességének, megbízhatóságának és hűségének, valamint ügyességének, aki csak azért hagyja el őket, mert a kormányzó londoni háztartását megszünteti.

Löwenrosennek még elmondta az özvegy,

hogy két leánya volt, de mindkettő korán meghalt. Az egyik leányának két felnőtt fia van, mindkettő jó állásban s ő már nem is kívánczik el Londonból. A derek magyar munkás állandó levelezésben áll vele s most, hogy *Kossuth Ferenc* súlyos beteg volt, a matrona levelében istenhez fohászott, hogy mielőbb meggyógyuljon, mert ő — ugymond — ha a Kossuth névre gondol, ugy érzi magától, mintha otthon volna s nagyon sajnálja, hogy nem követte Kossuthné Olaszországba.

A matrona a Regent Parkban lakik s a londonba megy, boldoggá teszi őt, ha meglátogatja. Öregségére nem kell nyomorognia, fiai ellátják mindennel s egy kis házacskája is van.

Mindenesetre csodálatos jelenség, hogy a Kossuth név várasza mennyire le tudja kötni az idegen embereket is. Közel egy félszázad mulva is büszkén csillog fel az ősz matrona szeme, ha életének ama legszebb napjaira gondol, amiket a saját levele szerint „ez igen magas személyiségek körében“ töltött.

amelyeket tudvalevőleg minden héten megtartottak a szobor érdekében. Ennek jegyzőkönyveit Schwarz tükár vezette, így aztán tíz év alatt ötszázhusz jegyzőkönyvet kellett elkészítenie.

Az érdekesebb adakozásokból sikerült följegyezni a következőket: **Tenner Pál** dr. ügyvéd az 1905. évben magyarra fordította **Heine** költeményeit „Heine-dalok” címmel. A fordításból befolyt jövedelmet, 800 koronát a szobor alapnak adta. Az ideális gondolkozású férfi nemsokára ezután meghalt.

Böhm Pál festőművész 1905. évi aradi tárlatának jövedelmét szintén a nemes célra adta. A vidéki hírlapírók 1901. évi debreceni nagygyűlésén **Benedek Árpád**, az aradi hírlapírók 1904. március 15. szabadságakomájukon gyűjtöttek tekintélyes összeget a szoborra.

Még a bünpörök is jövedelmeztek a szoboralapnak. Az 1901. évi június 3-án összeült esküdtzéki ciklus tagjai a szobor javára lemondtak napidijaikról. Ezt különben az áldozatkész esküdttek többször is megtették.

Az aradi főgimnázium **Petőfi-köre** 1901. évben adott először, de az 1904-ben tartott zászlószentelési ünnepen is gyűjtöttek a szoborra.

Az **Aradi Közlöny** is áldozott anyagilag is a hazafias célért való akciónak. Az 1902. év január havában följajánlotta a lap negyedévi példányainak tőzsdékben és papirkereskedésekben való eladásából befolyt összeget, amely 386 koronát tett ki. Ezt a bizottsághoz el is juttattuk. A Kossuth-társaság a következő levélben róta le elismerését:

Az **Aradi Közlöny** Tekintetes Szerkesztőségének Aradon. Megdicsőült védnökünk, Kossuth Lajos halálának kilencedik évfordulóján megtartott közgyűlésünk áthatva és méltányolva ama rendkívül nagy szolgálatot és buzgó támogatást, melyben b. lapja igénytelen testületünk munkásságát minden alkalommal, de különösen a Kossuth Lajosnak emelendő szobor-ügye körüli törekvését részesíti, lelkesedéssel iktatta halás elismerését jegyzőkönyvbe, egyben utasítottunk, hogy azt ily uton b. tudomására hozzuk, amelynek most igaz örömmel teszünk eleget.

A **Kolozsvári Nemzeti Színház** tagjai 1902-ben s a budapesti **Pósa-asztaltársaság** szintén 1902-ben gyűjtöttek az aradi szoborra. 1903-ban áldozott először az aradi zsidóhitközség a szobor javára a **Chewra-lakománál** befolyt összeggel.

Szendrey Mihály szintársulata Sopronban, 1904-ben 463 koronát adományozott a Kossuth-előadás jövedelméből.

1905-ben **Fényes Samu** vezetésével kuruc-estély volt s ekkor a szoborra is gyűjtöttek. A **Kölcsey-egyesület** 500 koronát szerzett 1905-en.

Nagy összeg gyűlt egybe a **kártyások** megadótatásából. Ahol csak Kossuth-asztaltársasági tag megfordult és kártyázókat látott, azonnal tartotta a markát:

— A bank adózzon a Kossuth-szobor javára.

Az állandó kártyatermekben perselyeket is állítottak föl s a nyerő tudta, hogy abba épp oly kötelessége bedobni, mint a pinkába.

1906-ban a **Képzőművészeti Társulat** 100 koronát juttatott a szoborra.

A színház tagjai is szépen buzgólkodtak a gyűjtés érdekében. 1906. telén **színházi matiné** volt, amely alkalommal 574 korona gyűlt össze.

A hazafias menyecskek és leányok bálján 1906. febr. 5-én **Máthé Jánosné** bálányának kitűnő ötlete támadt. Bálányai csokrát virágszállal eladta a vendégeknek és a befolyó 180 koronát a szoboralapnak ajándékozta.

Az aradi nőegyletek dicséretesen buzgólkodtak a szobor érdekében s gyűjtésüknek 4416 korona volt az eredménye. A gyűjtés özv. **Hauser** ezredesné indítványára indult meg.

A Somogyi leányiskola az igazgató névnapünnepén 1906-ban 104 koronát gyűjtött. **Hunyady József** színész tiszteletére 1908-ban tartott banketten és a **Máv.** dalkör tavalyi zászlószentelésén 100 koronát gyűjtöttek.

Följegyzésre méltók azok az adakozások, amelyeket **családi események** alkalmából juttattak a szoborra. Első volt abban **Schik Dávid**, aki a fia születése alkalmából nagyobb összeget adott. Azóta nagyon gyakori volt a születésekből és keresztelőkől származó adakozás.

A házasságokból származó adományok között első a **Hartman Samu**, aki 1900-ban az esküvője napján küldött bizonyos összeget a szoborra.

A koszorúmegváltások is növelték a szoboralapot. **Nagy Kálmán** meghalt a nevelt fia, **Zöldi Jenő**; akkor a társaság tagjai adományoztak a szoborra 47 koronát koszorúmegváltás címén.

Hajdu János az **A. Cs. E. V.** fütők táncmulatságán befolyt 300 koronát beszolgáltatta a társaságnak.

1907. február 26-án **Barabás Béláné** a szövetség ellenzék tagjai körében 160 koronát gyűjtött a szobor javára.

Rendkívül érdekes a története annak a 400 koronának, amelyet **Hanthó Jenő** mostani terno-vai főszolgabíró juttatott a szoboralapnak. **Hanthó** mint vármegyei tisztviselő aradmegyei románok ügyében hivatalos funkciót teljesített. A románok annyira meg voltak elégedve **Hanthó** eljárásával, hogy 400 korona jutalmat ajánlottak föl neki. A tisztviselő természetesen nem fogadta el az ajánlékot, hanem azt tanácsolta a románoknak, hogy adják azt a pénzt a Kossuth-szoborra. Így jutott a románok pénze a szent célra.

Az első szoborleleplezés.

Tizenkilenc év előtt.

— Arad, szeptember 18.

Tizenkilenc év előtt érezte Arad azt a lelkesedést, azt az ünnepi tüzet, mely most újra elfogja. Akkor avatták föl Arad első szobrát, a melyet akkor az ország kegyeletének lerovásául állítottak a Szabadság-terre: az aradi vértanuk szobrát. 1890. október 6-án leplezték le vérőfényes időben a vértanu szobrot. Most, az aradi Kossuth-szobor leleplezése napján önként kínálkozik a visszaemlékezés az első szoboravatóra, a tizenkilenc év előtti ünnepre.

Méreteiben nagyarányu, színeiben pompás ünnep volt az. A vonatokon mintegy tizenkilencezer idegen érkezett az ország minden részéből, a kikhez a megyéből és szomszédos helyekről jötteket számítva, a leleplezés vendégeinek száma *húszezerre* volt tehető. A szoborra nem kevesebb mint *háromszáz* koszorút helyeztek, közöttük **Milano** város koszoruját.

A vendégek között volt **Munkácsy Mihály**, a halhatatlan nevű festő, továbbá a szobor alkotója, **Zala György**. A vértanuk hozzátartozói közül lejött **Damjanich** tábornok özvegye, aki ma is él, továbbá **Schweidel József**, **Pöntenberg Ernő** és **Török** tábornokok rokonai.

Az akkori politikai élet kiválóságai közül Aradra jöttek: **Pulszky Ferenc**, **Falk Miksa**, — Arad városnak az időben országgyűlési képviselője, — **Irányi Dániel**, **Helffy Ignác**, **Vadnay Károly**, továbbá a ma is élő politikusok közül **Justh Gyula**, **Ugron Gábor**, **Pázmándy Dénes** és mások.

Nevezetes vendége volt az ünnepnek: **Klapka** tábornok, továbbá **Tisza László**.

Az ünnepi szónokok voltak: a néhány év előtt elhunyt **Lukácsy Miklós**, továbbá **Salacz Gyula**, a város akkori polgármestere a szobor előtt, **Tiszti Lajos** és **Barabás Béla** a vesztőhelyen. Az alkalmi költeményt **Palágyi Lajos** írta s azt **Somló Sándor**, — nemrégiben a Nem-

zeti Színház igazgatója, akkor az aradi szintársulat tagja, szavalta el.

Az ünnep legszebb részlete az volt, hogy minden a legszebb rendben folyt le. A rengeteg idegennek elszállásolása panasz nélkül folyt le és semminő rekrimináció az ünnepet nem zavarta. A fogadtatást akkor is, mint most, **Sarlot Domokos** főkapitány rendezte.

Mikor Kossuth Aradon volt.

★

Pest . . . Debrecen . . . Szeged . . . Arad. Ez a négy stáció szomorú dolgot jelent: a magyar kormány hatalmának kisebb körre szorulását, a parlament vándorlását 1849-ben.

A diadalmamort aggodalom váltotta fel, s elszorultak a szívek, mikor híre járt, hogy **Kossuth Lajos**, a kormányzó Aradra jön. Mikor azonban megérkezett ide, a kétség eltűnt, mint ahogy a napsugár a felhőket eloszlatja. Amíg **Kossuth Lajos** él — mondták — lehetetlen, hogy a szabadság elbukjék!

Kossuth Aradon **Csernovics Péter**, a temesi gróf palotájába, későbbben **Atzél Péter** házába szállt meg. Aradi időzésének eseményeit az akkori aradi magyar újságnak, az **Aradi Hirdető-nek** 1849. június 21-iki száma, a helybeli rovatban a következőképen írja meg:

Kossuth Lajos országkormányzó kedden, június 17-én az aradi lakosok kimondhatatlan örömére Szegedről megérkezett, miadjárt fogadá a küldöttség s azután megszemlélté Aradmegye részéről összeállított és Ormos főbíró ur vezénylete alatt Erdély határai felé Józásra indulófélben levő s mintegy 150 emberből álló vészoltalmat, kik között sok tisztviselő és egyéb válogatott férfiak vannak, kikhez a kormányzó rövid, de lelkesítő beszédet tartott, mire harsogó éljen következett és a fegyveresek elindultak. Egy kis lovas csapat előre elment **Ellenben** **Kossuth** számok kíséretében és nagy sokaság közt f. hó 9-ike óta a várra nézve egész meghatalmazottsággal itt levő, de fájdalom, fájós lábával ágyban fekvő **Damjanics** tábornok urhoz gyalog ment, hol néhány óráig késett és csak 10 óra felé tért vissza gyalog ugyanazon számos kísérettel **Csernovics Péter** urnál volt szállására. Egy nagy fátylasmenet követé, melynél egy zenekar több darabokat hangoztatott. **Kossuth** az ablaknál mutatkozván, **Simon** városi főjegyző forró beszédet intézett, melyet ő viszonzott s ez alkalkalommal az aradiakat, tanusított állhatatosságuk és kitűrésökért dicsérve említé. Azután **Kossuth** folytonos éljenzés közt visszavonult. Rákövetkezett nap reggel hintón a várba ment, hol jó sokáig mulatott, onnan visszatérve a fehér keresztnél levő fegyvertárt és egyéb intézeteket megtekintett. **Csernovics Péter** fényes lakomát adott. Az országkormányzó a délutáni időt foglalkozásban tölté; azonkívül az ágyban fekvő **Damjanicsot** még egyszer meglátogató. Csütörtökön július 19-én délelőtt **Temesvár** felé folytatá **Kossuth** utját, mely utjában a mindenható megőrizze és Szegedre szerencsésen érni engedje.

Hogy mi történt azután, tudvalevő. Rövid idő múlva az országgyűlés is Aradra jött, s itt tartotta utolsó három ülését. A hivatalos lapnak, a **Közlönynek** utolsó három száma is Aradon jelent meg. De ezután Aradról is menekülni kellett a szabadságharc parlament-jének.

A **József főherceg-uti** házat, melyben akkor **Kossuth Lajos** lakott, táblával jelölte meg az aradi közönség.

Amikor az aradi Vértanúk szobrát leleplezték, meghívták Kossuth Lajost is az ünnepségre. A turini remete ezt a levelet küldte Aradra:

Az ösök keresztet iktattak államczimerebe a vértanú országot Magyar hazának, mely ma is ország de nem állam.

„Arad pedig a Magyar Solgata”

„Legyen a honszabadság mártírjainak halálával megszentelt földjének minden prozeme termékeny honszerevésben, miszerint a polgár erények törekvése által igazolassék a Magyar szabadság dicső dalában, a mint a hit kitűzése által igazolva lett a keresztény vallás dicső dalában, hogy a kereszt a feltámadás jelvénye:

„Amen!”

E sorokat írtam 1883. március 15. Kén Arad Városának midőn 80. évem betöltésének keserű jóharát a szívem megemlékezés mérvével megédesíté.

E sorokat ismétlem most azon szobor leleplezésének alkalmára, melyet Arad Város, a Magyar Solgata legyél. Holt vértanúk emlékének szent kegyelettel emelt, hogy legyen emlékeztető a hősekre a kötelességre a Magyar Állam szabadsága iránt melyet ama megdicsőült hősi mártír halált haltanak.

„Ha meghallja e a nemzet a velőhig hű szótát mely: „Hungaria! a hájának néma ajkáról feljő zeng?” Ha meghallja e?”

Kossuth Lajos

volt Magyar polgár

tétbe helyezkedett volna, mint a „Magy Tud.” illetékes helyről értesül, teljesen lépből kapott koholmány. Az a visszautasító magatartás, amelyet a legmérsékeltőbb magyar kívánságokkal szemben mindeddig Bécsben tanusítottak, ilyen csatlakozásra vagy ellentétbe helyezkedésre még csak alkalmat sem adott.

Megegyezés a közös minisztertanácsban?

Bécsből táviratozzák: A közös minisztertanács ma délután is folytatta tanácskozásait. Wekerle Sándor miniszterelnök ma este Budapestre utazott és csak hétfőn fog Bécsbe visszatérni, hogy részt vegyen a további tanácskozásokon, amelyeket még aznap valószínűleg be is fejeznek. Ugy látszik, hogy a minisztertanácsban közeledések történtek és hétfőn sikerülni fog teljes megegyezésre jutni.

Wekerle nyilatkozata

Egyik esti lapban ma cikk jelent meg, hogy egy előkelő politikustól újabb kibontakozási tervet fekszik a király asztalán. Wekerle Sándor miniszterelnököt egy hírlapíró megkérdezte, igaz-e a cikk tartalma:

— En nem tudok róla semmit, — mondotta Wekerle — csak annyit tudok, hogy szeptember első napjaiban nagy eszések voltak és nagyon sok helyen buján tenyészik a gomba.

Kossuth Lajos orvosa.

Levelek egy aradi tanárhoz.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 18.

Lélekben itt ünnepel velünk ma egy férfi: Bassó Arnoux dr., Kossuth Lajos volt házi-orvosa, aki azonkívül, hogy élete végéig gyógykezelt a kormányzót, intim baráti viszonyban is volt vele. Bassó dr., amikor Kossuth Lajos meghalt, a holttestet Budapestre kísérte, részt vett a temetésen és az volt a szándéka, hogy Magyarországon telepedik le. Tízennégy évvel ezelőtt Aradon is megfordult Bassó dr. és mint masször néhány hónapig itt tartózkodott. Ez idő alatt szives baráti viszonyba lépett Székely Salamon dr. főreáliskolai tanárral, akivel azóta állandó levelezést folytat. Érdekes leveleiből itt közlünk néhány részletet:

Néhány hónappal ezelőtt levélben tudatta a kormányzó orvosa Székely tanárral, hogy szeretne lejönni az aradi szoborleleplezésre, de anyagi viszonyai nem engedik meg:

Boldog volnék, ha Kossuth Lajos szobrának leleplezése alkalmából Aradra jöhetnék, hogy a nagy hazafi iránt érzett kegyelem adóját leróhassam, de szegény anyagi helyzetem nem engedi.

Pihenésre van szükségem, jövedelmem nem engedi, hogy nagy városban éljek, visszavonultságban végződik majd életem, a melyet mindenkor a liberális eszmék diadalának szenteltem. Lesz időm az emberek hálátlansága felett elmélkedni.

Még lefogom írni életemnek azt az időszakát, a melyet a nagy hazafi oldalán és Magyarországon töltöttem.

Itt alább arról értesíti Bassó dr. barátját, Székely tanárt, hogy az aradi ereklyemúzeum által megvásárolt Kossuth ereklyét elküldötte címére. Panaszodik, hogy anyagi viszonyai miatt nem utazhat Aradra és utal arra, hogy az egyházpolitikai viták körül milyen érdemeket szerzett:

Remélem, hogy az ereklyét megkapta. Ha egészségi állapotomra gondolok, amely nem engedi, hogy a nagy hazafi szobrának aradi leleplezési ünnepélyén jelen legyek, mély bánat fog el. De mit lehet tenni? Sok nehézséget küzdöttem le életemben s reményem, hogy még minden jól lesz.

A bécsi tanácskozások.

A közös milliók ügye. — Wekerle tárgyalásai.

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 18.

Wekerle Sándor miniszterelnök ma reggel ismét Bécsbe érkezett és délelőtt már résztvett a folytatólagos közös miniszteri tanácskozáson, amelynek az a célja, hogy a horribilis közös költségvetési tervezetben megfelelő redukciónak segítségével megegyezésre jussanak.

Kossuth ma megcáfoltatja azt a hírt, mintha ő eddigi álláspontján változtatott volna éppen most, mikor Bécsben a legmérsékeltőbb kívánság is merev visszautasításra talál.

Mai távirataink a politika eseményeiről itt következnek:

Wekerle tanácskozásai.

Wekerle Sándor miniszterelnök, aki tegnap este tíz órakor indult el Budapestről, ma reggel hat órakor érkezett Bécsbe, ahol a Magyar Házban szállt meg. Megérkezése után a miniszterelnök Vértessy államtitkár látogatását fogadta, majd két óra hosszat konferált Zavadovszky Alfréd pénzügyminiszteri osztálytanácsossal, aki a magyar kormányt képviselte abban a bizottságban, amely a közös költségvetés tervezetét vette redukciónak céljából revízió alá. Ennek a bizottságnak működéséről tett jelentést Zavadovszky a miniszterelnöknek, aki ezután gróf Aerenthal közös külügyminiszterrel tanácskozott. Délelőtt tíz órakor Wekerle a közös pénzügyminiszteriumba ment, ahol megkezdődött a folytatólagos közös minisztertanács. Wekerle miniszterelnöknek királyi audienciáját illetőleg még semmiféle intézkedés sem történt.

A közös minisztertanács.

A félhivatalos Bud. Tud. jelenti: Ma délelőtt folytatták a szerdán félbeszakított közös miniszteri értekezletet Aerenthal gróf közös külügyminiszter elnöklésével. A napirenden

az 1910. évi közös költségvetés folytatólagos tárgyalása volt. Előreláthatóan a tárgyalást a kora délutáni órákban félbeszakítják és néhány órai szünet után még ma folytatják.

Későbbi távirat jelenti: A közös minisztertanács előreláthatólag több napig elhúzódik és talán csak kedden ér véget. A miniszterelnök csak holnap utazik vissza Budapestre, mert jelen lesz Bethmann-Holweg német birodalmi kancellár tiszteletére rendezendő udvari ebéden.

Redukált közös költségek.

Bécsből táviratozzák: A haditengerészeti költségvetés szakelőadói 29 millió koronával redukálták az eredeti költségvetési tervezetet. A redukált költségvetés a következő:

A Radetzky-típusú hajók költségeinek utolsó részlete 48 millió korona. Egy Dreadnought-hajó első részlete 8 millió korona. Egy második Dreadnought-hajó első részlete 6 millió korona. A „Gaa” és „Nirvana” hajók megvásárlása 3 millió korona. A rendes kiadásokra 44 millió korona. Az összes kiadás 109 millió korona.

Kossuth Ferenc álláspontja.

Napok óta szólnak már hírek arról, hogy Wekerle miniszterelnök és Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter közt ellentét merült fel a válság megoldására vonatkozólag. E hírek szerint Wekerle végleges, Kossuth pedig csak provizorikus megoldást akar. Tegnap bécsi forrásból az a jelentés érkezett, hogy Kossuth csatlakozott Wekerle álláspontjához. A függetlenségi párt félhivatalos közlönete ma erre vonatkozólag a következőket jelenti:

Több bécsi és budapesti lapnak az a híre, mintha Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter csatlakozott volna Wekerle Sándor miniszterelnök kibontakozási tervéhez, vagy azzal ellen-

Az ereklyéket a British Múzeumnak ajánlottam volna fel, de sohasem akartam azt tenni, mert megígértem az öregnek, hogy szükség esetében Magyarországon értékesítem azokat.

Bizony szomorú dolog az, hogy öreg keromban, miután egész életemen át az emberszeretet és a szabadság eszméinek szolgálatában álltam ilyen viszonyok közt vagyok. Mit tehetek?

Emlékeztesse azokat az urakat azokra az áldozatokra, amelyeket ama 7 éven át hoztam, melyeket az ő szeretett bálványuk oldalán töltöttem, hogy életét meghosszabbítsam; figyelmeztesse őket, hogy az egyházi törvények létrejöttét nekem köszönik, mert én ösztönöztem a nagy hazafit annak a levélnek a megírására, amely a függetlenségi pártot ezeknek a törvényeknek a megszavazására rábirta; emlékeztesse őket végre, hogy nem teljesítették mindazon ígéreteket, amelyeket nekem tettek, amint azt a birtokomban levő okmányok bizonyítják.

APRÓSÁGOK

Kossuth Lajos életéből.

*

A márciusi fiatalság küldöttje Pozsonyban felkereste Kossuthot. Kimerülten, betegen találta íróasztala előtt, de a küldöttet azért igen nyájasan fogadta:

— Beteg vagyok, — mondá, — egy hét óta nem alszom. Emberfeletti munkát végeztem s erőm nincs arányban akaratommal, lelki vágyaimmal. Mindegy, ezért megküzdünk. Itt van, mondá egy csomagra ütve, a föld szabad, a jobbágyság el van törülve s a nemzet tizenöt millió polgárt nyert. Bécsben még a hadügy és pénzügyminiszterség miatt akadékoskodnak; de mi nem fogunk engedni.

— Ezeket hát elmondhatom küldöimnek?

— Szó szerint. És most hadd hallom, mik folynak Pesten.

Ezután az asztalra könyökölve, tenyerébe fektetett fővel hallgatta az elbeszélést s midőn a fiatalság küldötte bevégző jelentését, ezt kérdé:

— Az a föllekesült fiatalság, az a föllekesült tömeg nem fog-e az első ágyulövésre szétfutni?

— Nem!

— Helyes, mondja meg tehát nekik, ha Bécsben ügyünk hajótörést szenved, lemegyek s magam állok a fiatalság élére.

Kossuth rendszeren csendes, nyugodt hangon társalgott. Néha azonban meg-megvillant szemében még az utóbbi időben is az az ellenállhatatlan tűz, s ilyenkor a következő percben megcsendült hatalmas hangja. Rendszerint, ha politikára került a szó:

— Bizony, uraim, — mond egy ily alkalommal, kezével hatalmasat ütve az asztalán levő vastag könyvre, hálátlan dolog ez a politizálás. Az ember fáradozik, tervez, gondolkozik — és mások határoznak. Én a természettudományoknak élek, mert az pozitív.

A Roth és Phillipovics, vagy Jellasichek bandájából volt néhány száz fogoly a magyar táborral Cegléden. Ezek a semmiháziak ép úgy kikapták a menázt, mint a magyar honvédek.

És dacára ennek, feltörték és kiraboltak egy raktárt. A honvédek — ha ilyet tettek volna, — bizonyosan megtizedelik. De hát folyton attól féltek, hogy kegyetlennek fogja őket a külföld tartani, — ép ezért a gaz horvátokra sokkal enyhébb büntetést szabtak, mint a hadi törvényszék szigorja megkövetelte volna: egyenkint 25 botütésre lettek ítélve.

Kossuth véletlenül ép akkor érkezett Ceglédre, a mikor az ítéletet végre kellett hajtani. A mint értesült az ítéletről, rögtön megakadályozta annak végrehajtását, s megkegyelmezett a horvát rablóknak.

A vértanuk városában Kossuth

Lajosnak veséret állit a kegyelet.

A vértanuk meghalni, Kossuth

pedig élni tudott a hazáért. Ugyan

art a vért szolgálta az élet és

a halál; az édes hazá jövőjének

szentseges erejét!

Kossuth Ferenc

Budapest 1909 Julius 10^{én}

Az aradi Kossuth-szobornál.*

Írta: Ábrányi Emil.

Majd megszakad a szívem, úgy dobog . . .
Mert tisztelegnek a tábornokok,
S a kormányzó — látványának csodaszép —
A vértanuk szent városába lép!
Kivégzett hősök, ime visszatér
Ti hozzátok a száműzött vezér,
S e Golgotán, ahol sötét a gyász,
Ugy tündököl, mint a feltámadás!

Itt állasz végre. Ére vagy, néma kő.
De hogyha élnél, volna pihegő
Emberszived —: így állnál te éppen
A kétkedők, a lankadók körében,
Meg nem hajolva, rendületlenül! . . .
Nézd, nemzeted hódolva idegyül,
S bizonyoságot tesz újra, hogy te vagy
Az egyedüli, az igazi nagy!

Kossuth Lajos! . . . Az Istenen kívül,
Aki próféták szent körében ül
S apostolok közt tart bírói széket:
Mást nem imádott a magyar, csak téged!
Magasztossá vált, díszit öltött a lelke,
Ahányszor hozzád buzgón fölemelte! . . .
Rád gondol mindig, nemzetemnek atyja,
S egy-egy imádság minden gondolatja! . . .

Szegény jobbágyok Megváltója te!
Tüzes szavak búbjós mestere!
Jöttél —: és széttört a paraszt igája.
Szóltál —: s kihajtott a szabadság fája!
Nagyobb csodát még nem tett senki vélünk:
Neked köszönjük, Messiás, hogy élünk!
Te bennünket már megdermedve leltél,
S halott népedbe új lelket leheltél!

S ó hős napok! . . . Mikor dalolva ment
Ágyuk elé a rongyos regement! . . .
Ilyen hadat nem láttatok soha:
Nagyapja mellett a kis unoka!
Ugy hullt a vérük, mintha rózsa lenne,
S mind úgy feküdt ott, minthacsak pihenne! . . .
Ötven esatán így ment dalolva végig
Agg és gyerek . . . mert Te izentél nekik!

* A vasárnapi szoborleplezésnél szavalja Gad Gyula, a Nemzeti Színház művésze.

S kimondtál egy szót! . . . Soha, soha még
Ilyen villámot nem dobált az ég,
Egyszer talán: a pártos angyalokra!
Rettentő szó volt . . . De az ármány pokla
Idézte föl! . . . Egy szóban megszorult
Egész dühével, kinjával a mult! . . .
Egy szó torolt meg, a mikor levágott,
Háromszáz éves bünt és rosszaságot! . . .

Aztán mi láncon és te bujdokoltál.
S ah, bölcs tanárunk akkor is te voltál.
Te adtál példát síró nemzetednek
A szenvedésben —: s szívünk nem repedt meg!
Tenger volt köztünk, — rémes, hosszú gát,
De könnyen, peklon, száműzésen át
Éltetted minket te kegyes, te drága,
Mint hollyóját a távol nap világa! . . .

Hozzánk csak halva hoztak vissza téged,
Örökké élő! . . . S glóriás emléked
Ó mestertünk, vigasztalónk, atyánk,
Most még erősebb fényvel süt le ránk!
Most ére-alakban, gránit-talpakon,
Ugy állasz, mint ő a bástyafokon.
Száz szobrod van s mindben lobog a lélek,
Száz szobrod van s mind azt kiáltja: Élek!

Mind azt kiáltja: Élek! Őrzök! Látok!
Szemem vigyáz, hogy balazerencse, átok,
Rút pártviszály ne rontsa meg hazámat!
Hogy pusztuljon az ellenség, ha támad!
Hogy fertős kézzel sirját meg ne ássa
Önnön fájának hitvány árulása!
Hogy erdén, sikon, völgyön és hegyen
Uralkodó csak a magyar legyen! . . .

Itt, társaim, a vértanuk között,
Itt szólok hozzád diszbe öltözött
Ünneplő nemzet! . . . Hallgasd meg szavam! . . .
Eszed ha ép, erős karod ha van:
Tarts össze, dolgozz, kedvedet találd
Az alkotásban s győzd le a halált!
Termelj borostyánt, ne gyanút, ne vádat,
És tedd boldoggá, tedd nagygyá hazádat!"

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357
Kiadóhivatal éshirdetési osztály — 151.

A Kossuth-szobor leleplezése.

Arad, szeptember 18.

A nagy ünnep előestélyén az utolsó kalapács ütések hangja vegyül bele a félig már ünnepi zajba, mely oly széppé teszi nekünk aradiaknak a hatalmas főutat, tágas tereivel, élénk, nagyvárosias forgalmával. Néhány óra múlva az ország minden tájáról ide sereglett ünneplő közönség gyülekezik Kossuth ércalakja köré, hogy szemtanuja legyen a magasztos jelenetnek, melynek keretében Aradváros közönsége áldoz a magyar nemzet apostolának, hódol szent emlékének.

Ma dél óta a vonatok egész raja hozta az előre bejelentett küldöttséget, a kiket Lócs Rezső tanácsnok fogadott a rendező bizottsággal és igazított utba. Akadálytalanul, előre meghatározott terv szerint történik meg minden ez ünnep szépségének, nívójának, sikerének biztosítására. A közönség fellobogozta házait, virággal, nemzetiszin drapériával ékesíti ablakait, hogy a holnapi nap friss színekkel, derüvel és melegséggel köszöntse az ünneplők ezreit.

Az ünnepségnek mai előkészületeiről és a holnapi nagy ünnepélyről itt következik részletes tudósításunk:

A földszített város.

A rendező bizottság felhívására valamennyi ház, a vasutól az Asztalos Sándor-utcáig ünnepi díszet öltött. Nemzetiszini zászlókat lenget a szél, mely a délután folyamán szélkergette az ijesztő felhőket. Aggódva nézik az emberek a barométert.

— Amilyen pechünk van, nekünk aradiaknak, elmossa az egész ünnepet az eső, aggódik az egyik.

— Így volt ez ezelőtt tizenkilenc évvel is — vigasztalja a másik.

Mikor a vértanúk szobrát lepleztük le, október 5-én esett az eső, de éjszaka már csillagok borították az eget s másnap gyönyörű derűs őszi napunk volt. A délelőtt folyamán néhány pillanatig cseppekben esett is, de csakhamar meleg napsugár szárította fel az ijesztő nedvességet.

A főuton már megélenkült az élet a délután folyamán. Az aradi közönség sűrű rajokban lepte el a szobor környékét és nézte az utolsó simító, rendezői munkálatokat. A kárpitósok ma rakták fel a zászlótartó rudakra a zöld galyakból készült füzereket, az állam és a város cimereit, vászonnal vonták be a szőszéket, letisztították a szobor talapzatát, egyengették a földet és berendezték azt az üres tereket, melyet a menet érkezéig szabadon kell tartani. Ez az utóbbi igazítja különösen azok fantáziáját, akik sem küldöttséggel, sem más uton nem juthatnak holnap a szobor közelébe, szóval akikről majd azt írják az újságok, hogy sűrű sorfalat állottak a járdán a menet elvonnulta alkalmával.

— Ide jó lenne bekerülni, ez pompás hely. Innen látni Kossuth Ferencet, hallani Barabás Bélát és még csak tolakodni, lármázni sem kell érte. Milyen jó is a képviselőknek, még kényelmes ülőhelyeket is készítettek részükre, — filozofál a holnapi ünnep leglelkesebb közönsége.

Hogy azonban megkóstolják, mi az a kiváltság, hát próbát tartanak. Ellepik a pado-

kat, beleülnek abba a páholyba, a melyet Kossuth Ferenc foglal el és kényelmesen hátradőlve szemlélődnek, kritizálnak, beszélgetnek a nagy nap kisebb-nagyobb eseményeiről. Egész nap el vannak foglalva a helyek és mikor a szobor körül felállított villanylámpák kigyulnak, a festői kép azt a benyomást kelti, mintha egy ügyes rendező a szabad ég alatt színházat varázsolt volna a térre, a publikum várja a függöny felgördülését, de hazatarodik, mert a fenséges látványok csak holnap tíz óraker perdülnek le a kaleidoszkópon.

A szobor átvétele.

Délután öt óraker a szoborbizottság küldöttjei jelentek meg a szobornál, hogy átvégyék azt a jelenvolt művészekről. Barabás Béla vezetésével vizsgálta a küldöttség a gyönyörű szobrot és úgy találta, hogy az aradiak büszkének lehetnek erre az alkotásra. Nem volt bírálat, nem volt aprólékos felülvizsgálat, mindenki áhitattal tekintett fel arra a hatalmas alakra, aki azt mutatja, hogy: előre ...

Egy újságíró csokorba kötött őszi rózsát tartott kezében. A csodaszép nyárutónak színes, mfinó levelű virágai a nyár illatos kertjeinek utolsó hirnökei, a közelgő levélhullás idejének előrsei. A nyár és őszi mesgyéjén nyílnak. Derüre boru ...

Nagy Kálmán a szobor talapzatán állva elkért egy szálát a virágokból és oda vetette a hideg márványkőre.

— Ez a virág legyen az első a szobron. Illik ide ez az őszi rózsza ...

A kivilágítás.

Este hét óra felé pompázó fényárban uszott a vasuti állomástól a Szabadságtérig terjedő hatalmas utvonat. Még a mellékutakban is színes lampionok és gyertyák világítottak a házak ablakaiból. A szobor körül csak egy épület ablakai sötétlettek: ez a városháza volt, amelyet elfeledtek kivilágítani, a közönség nem kis csudálkozására.

— Na, ezt jól csinálják — jegyezte meg valaki. — A polgárságot a város vezetői arra kéri, hogy világítsa ki házait, ő maga pedig ellelelji ugyanezt megtenni.

Óriási embertömeg hullámozott a hatalmas uttesten a legnagyobb rendben és fegyelmezettséggel. Egy-egy szebben díszített kirakat, vagy fényesebben kivilágított ház előtt ha egy pár percre csoportosulás támadt is, de azért a forgalom meg nem akadt. A kellemes őszi est lehetővé tette, hogy a hölgyek világos nyári toalettkben pompázzanak végig a korzón, melynek sűrű embertömegében igen sok, polgári ruhába öltözött katonatisztet láttunk. Itt-ott görögtüzzel megvilágított transperensek emeltek a fényárban uszó utca szinompáját. A kávéházak terraszai zsufolva voltak hölgyközönséggel, ahol hangos és vidám beszélgetéssel telt az idő egész addig, míg a különvonattal érkező képviselőket hozó fiakkerek nem gördültek a Központi és Fehéskereszt szállodák elé. A szép aradi hölgyek sorfala közt vonultak a szállodákba a parlament küldöttei és egy-egy ismertebb honatyát harsányan meg is éljeneztek.

Este hat óraker gyülekezni kezdett az állami tanítóképző intézet ifjusága a tüzoltó lak-tanya udvarán, ahol kiosztották közöttük a nemzeti cimerez lampionokat és fáklyákat. Majd megérkezett a vaggongyári zenekar és hét óraker felállott a menet, hogy takarodóval nyissa meg az ünnepségek sorát. A Deák Ferenc-ut-cán át jött ki az Andrássy-térre és a minoriták templomáig vonult le. A magyar nóták hangjaira a templom oszlopcsarnokában éjjeli tanyát ütött galambok riadtan röpködtek elő és

a közönség feje felett keringve szállták meg a Szentháromság szobrát. Kilenc óra után kezdett sötétülni a főut. Ekkor záródtak az ünnep alkalmával rendezett díszes kirakatok és a legtöbb ablakban kialudt a gyertyák lángja. Az élet lassankint elcsendesült, a vendéglőkben és kávéházakban, a színházban és kabaréban, a hol mindenütt zsufolásig töltötte meg a közönség a helyiségeket, a késő éjszaka is elevenég uralkodott.

Az aradi posta sajtóirodája.

A Kossuth Lajos szobrának leleplezése alkalmával várható nagymérvű távirat és telefon forgalom gyors és zavartalan lebonyolítása érdekében Siket Traján nagyváradi m. kir. posta és távirat igazgató a következő intézkedéseket tette:

1. A Weitzer János-utcai polgári fiúiskolában a városi hatósággal egyetértőleg egy sajtóiroda létesítettett s ebben távirat és nyilvános telefon állomás rendeztetett be, ahol e hó 18-án este 6 órától éjjel 12 óráig és 19-én reggeli 7 órától éjjel 12 óráig táviratok és távbeszélgetések vétetnek fel, a táviratok felvételét egy tisztviselő teljesíti s azokat egy negyed óránként táviratkézbessítővel továbbítja a főpostára. A telefon beszélgetések egy kezelőnk kapcsolása és egy vonalvigyázó közreműködése mellett itt történnek.

2. A Weitzer János-utcai főposta, illetve távirat és telefon személyzetét 5-5 fővel szaporították s a táviratok továbbítása, valamint a távbeszélgetések céljára 2-2 külön távirat, illetve telefon vezetéket tartottak Arad-Budapest között fenn. A főposta távirat és telefon hivatal vasárnap is rendes szolgáltatást tart ugyan, de megerősített személyzettel. Táviratok felvétele és kézbesítése reggeli 7 órától éjjel 12 óráig; telefon beszélgetések megszakítás nélkül egész nap, egész éjjel.

3. Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter kíséretének rendelkezésére az Arad 1. sz. postatávirat hivatalától egy díszbe öltözött altisztet rendelt ki.

Siket Traján posta- és távirat igazgató ezen intézkedései foganatosítása és ellenőrzése céljából Niedermann Antal posta- és távirat titkárt küldte ki, kinek ellenőrzése mellett a Weitzer János-utcai fiúiskolában berendezett távirat és nyilvános telefon-állomás szombaton este 6 óraker „mindenkivel szemben való előzékeny működését megkezdte.

Különben Niedermann Antal titkár, mint az igazgatóság képviselője és Szél Ernő főfelügyelő, mint az Arad 1. számú hivatal főnöke egyébként is a sajtóiroda és a nagyközönség érdekében a legszélesebb körű intézkedéseket tette a távirat- és telefon-szolgálat lebonyolítására.

Itt emlitjük meg, hogy az aradi állami posta és távirat személyzet 12-14 tagú küldöttséggel képviselteti magát a Kossuth-szobor leleplezési ünnepélyén és egy szép „Kossuth Lajos emlékének az aradi posta és távirat személyzete“ feliratu koszorut helyez a szoborra. E koszorut a postások küldöttsége előtt három díszbe öltözött posta és távirat altiszt fogja vinni.

A holnapi ünnepélyek.

(A szoborleleplezés.)

E hó 19-én, vasárnap reggel 6 óraker zenekarok fogják bejárni a város utcáit. 9 óraker a menetben résztvevők gyülekeznek a Szabadságtéren, ahonnan a menet fél 10 óraker vonul a Kossuth-szoborhoz. A szobornál lefolyó ünnepség sorrendje a következő:

1. Ezer tanuló éneke.
2. Ünnepi beszéd, elmondja: Dr. Barabás Béla orsz. képviselő.
3. „Kossuth Lajos“ himnusz, szövegét írta: Farkas Ferenc, megzenésítette Révfy Géza. a szerző vezetése mellett éneklük: a budapesti „Testvériség“ M. A. V., az aradi M. A. V. és az aradi vaggongyári daloskörök.
4. Alkalmi óda, írta: Abrányi Emil, szavalja Gaál Gyula, a Nemzeti Színház tagja.

5. Margó Ede és Pongrácz Szigfrid szobrász művészek átadják Arad szab. kir. város közönségének a Kossuth-szobrot.

6. Varjassy Lajos. Arad szab. kir. város polgármestere gondozásba veszi a művet.

7. Kossuth Ferenc ur. 6. Exellenciájának beszéde.

8. A magyar képviselőház és főrendiház koszorujának elhelyezése.

9. A különböző testületek és küldöttségek tiszteletének és haláljának lerovása.

10. Szózat, zene kíséret mellett éneklük az egyesült daloskörök tagjai.

(Tisztelegések Kossuth Ferencnél.)

Még az ünnepély előtt Kossuth Ferenc a vasuti állomáson a tisztelőket fogadja. Megjelenik előtte az aradmegyei függetlenségi-párt küldöttsége Lengyel József kisjenői plébános vezetésével, utána a Vasutas Szövetség aradi kerülete és a Máv. dalkör küldöttségét vezeti Batthyány Tivadar. A Máv. dalkör díszalbumot nyújt át a kereskedelmi miniszternek. Kossuth ezután 12 és 1 óra között kimegy a vasúthoz és Szegeden át Budapestre utazik.

Déli egy órakor az alföldi és aradmegyei függetlenségi párt tart gyűlést a városháza nagytermében. Ezután a városligeti vendéglőben a függetlenségi képviselők ebédre gyűlnek össze.

Este diszeloadás lesz a színházban és délután hangverseny a nyári szinkörben.

(Hogyan történik a felvonulás.)

A reggeli menetben résztvevő küldöttségek, testületek, egyesületek és társaságok vasárnap reggel 9 órakor gyülekeznek a Szabadság-téren, ahonnan a menet fél tíz órakor vonul a Kossuth-szobor elé. A menet Zaray Jenő tanár főrendező felszólítására alakul ki a következő csoportokban:

1. Kossuth-asztaltársaság.
2. Agghonvédek.
3. Főrendi- és képviselőház.
4. Egyetem- és jogakadémiák.
5. Egyházak.
6. Nőegyletek.
7. Waggongyár zenekarával.
8. Törvényhatóságok.
9. Állami hivatalok (törvényszék, jogszabályozás, A. Cs. E. V., a pénzügyigazgatóság, államvasutak igazgatósága.)
10. Vasutasok országos szövetsége.
11. Kamarák (ügyvédi, közjegyzői kamarák.)
12. Orvosszövetségek.
13. Ipar- és kereskedelmi kamara.
14. Fő- és középiskolák ifjúsága.
15. Kultúregyletek.
16. Kaszinók.
17. Piskitelepi küldöttség zenekarával.
18. A függetlenségi és 48-as pártok.
19. Egyletek.
20. Asztaltársaságok.

A menetben résztvevő küldöttségek, testületek, egyesületek és társaságok névsora a csoportozás megjelölésével a következő:

Acsev. fűtői kar 19, Aradi Tornaegylet 14, Asztalos Sándor Társaság 18, Aradi Polgári Jótékony Nőegylet 4, Aradi Kerületi Munkásbiztosító Pénztár 12, Aradi ügyvédi Kamara 10, Aradi Füg. Kör 16, Aradvárosi összes testületei 13, Aradi Kaszinó 11, Aradmegyei Füg. Párt 16, Aradi gör. kel. püspökség 3, Aradvárosi Polgári Iskolai Tanártestület 13, Aradi ág. ev. egyház 3, Aradi Képző- és Iparművészeti Társulat 13, Aradi Csizmaké-zítők Ipartársulata 19, Aradi Állami Munkásbetegsegélyző 19, Aradi Pénzügyigazgatóság 12, Aradi honvédegyelet 19, Acsev. műhelymunkások 19, Aradi Iparosok I. Betegsegélyző és Temetkezési Egylete 19, Általános Munkásbetegsegélyző Egylet 19, Aradi Postások Sportegylete 14, Aradi Közjegyzői Kamara 10, Aradmegyei Törvényhatósága 9, Aradi Filharmóniai Egyesület 13, Aradi Pinceregylet 19, Aradi Tanítóképző Intézet 13, Aradi kir. Ügyészség 12, Aradi államilag segélyezett siketnéma iskola 13, Aradi Izr. Kiházasító Egyesület 19, Aradi I. Betegsegélyző és Temetkezési Egylet 19, Aradi egy- és kétfogatu bérkocsi-

sok ipartársulata 19, Aradi Izraelita Hitközség 3, Aradvárosi árvaház Tantestülete 13, Aradi állami építészeti hivatal 12, Aradi szerb hitközség 3, Aradi Ipartestület 19, Aradi állami ipari szakiskola 13, Aradi Jóságigazgatóság 12, Aradi Kereskedők Köre 19, Aradi Kereskedők Nyugdíj-egyesülete 19, Aradi kir. főreáliskola 18, Aradi Magyarvárosi Asztaltársaság 18, Arad-vidéki Tanító-egyesület 13, Aradi Hungária Dalegylet 14, Aradi kir. adóhivatal 12, Aradi Mérnök- és Építész Egylet 12, Aradi polgári és temet. bet. s. egylet 10, Aradi magyarvárosi jótékony asztaltársaság 19, Aradi sakkör 14, Aradi Lloyd 11, Aradmegyei függetlenségi párt 16, Aradmegyei Gazdasági Egylet 10, Battonyai Ipartestület 19, Battonyai önkéntes tűzoltók 19, Battonyai 48-as kör 19, Battonyai iparos ifjuság 19, Bur-asztaltársaság 18, Barabás asztaltársaság 18, Békéscsabai Előjáróság 17, Biharmegyei 48-as füg. párt 16, Budapesti ref. Theologia 3, Békés 17, Battonya 11, Baja 9 Bányai ág. ev. Egnázker. 8, Budapest székesfőváros 9, Békésmegyei tanító-ság 13, Békésmegyei Ált. Tanítóegylet 13, Budapesti függetlenségi párt 16, Brassóvármegye 9, Borossébesi kaszinó 11, Budapesti Technol. Akadémia 7, Csepelvármegye 9, Cegléd város 9, Csanádvármegye 9, Dombiratos község 17, D. M. K. E. 13, Debrecen város 9, Délvidéki függetlenségi és 48-as párt 16, Dévai áll. Tanítóképző 13, Debreceni Ügyvédi Kamara 10, Dunántúli Közművelődési Egyesület 13, Dévai áll. főreáliskola 13, Erdőhegyi Gazdakör 19, Eleki függetlenségi párt 16, Felsőbb leányiskola (Arad) 13, Filler asztaltársaság 18, F. M. K. E. 13, Fogházörök (Arad) 19, Győr- vármegye 9, Hontvármegye 9, Hunyadvármegye 9, Hevesvármegye 9, Izraelita Jótékony Nőegylet és Népkönyha 4, Jász-Nagy-Kun-Szolnok- megye 9, Kecskeméti jogakadémia 7, Kristyóri olvasókör 19, Képviselőház 2, Kurucz-asztaltársaság (Bpest) 18, Körösbányai Kaszinó 11, Kecskeméti ref. Jogakadémia 7, Kiskun-Dorozsma 17, Kurticsi iparos olvasókör 17, Kecskemét város 9, Kiskun-félegyháza 9, Kőlcsey-Egyesület (Arad) 13, Kis-Küküllő vármegye 6, Kiskun-Félegyházai Katolikus Főgimnázium 7, Kolozsvári ügyvédi kamara 10, Krassóvármegye 9, Kispereg község 17, Kereskedelmi testület 19, Kolozsvár sz. kir. város 9, Kelmák község 17, Krassóvármegye 9, Kulturmérnöki hivatal 12, Medgyes város 9, Medgyes-Bodzás 17, M. A. V. irodakezelők köre 17, Magyar Szt. Korona Vasutas Szövetség aradi kerülete 8, Mezőhegyesi I. Magyar-Asztaltársaság 18, Magyar nyelv-terjesztő Egyes. 19, M.-Pécska közönsége 17, M.-Pécska füg. kör 17, M.-Pécskai női küld. 17, Magyar-Pécskai kaszinó 17, Magyarországi munkások rokk. és nyug. egyl. aradi fiókja 19, Makói füg. és 48-as párt 16, Magyar minorita rendház és rk. plébánia (Arad) 3, Magyar kir. tudományegylet 7, Magyar kir. államvasutak üzletvezetősége 12, Mozdonyvezetők Orsz. Szöv. 12, Nagykároly város 9, Nagykamarási áll. népisk. 13, Nagykőrös város 9, Nagyvárad ügyv. kamara 10, Nagyvárad város 9, Nagykikinda 9, Nagykőrösi ref. főgimnázium 13, Országos középiskolai tanáregylet 13, Orthodox hitközség (Arad) 3, Országos Képző- és Iparművészeti társulat 13, Országos magyar keresk. egyesülés aradi fiókja 13, Országos színészegyesület 10, Orvosszövetség 10, Országos Iparegyesület 19, Pécskai Kaszinó 11, Pécsi füg. és 48-as párt 16, Piskitelepi füg. párt 15, Piskitelepi műhelyalkalmazottak és hivatalnokok 15, Piskitelepi zenekar 15, Piskitelepi Olvasókör 15, Pécskai polgári füg. kör 16, Pankotai Ipartestület 19, Református egyház 3, Rakóczi-társaság 18, Silingyi-ai Kossuth-asztaltársaság 18 Szapáryliget község 17, Székely Otthon 18, Szarvas nagyközség 17, Szatmár-Németi 9, Szeged szab. kir. város 9, Szegedi áll. főgimnázium 13, Szabadka város 9, Szentleányfalva község 17, Testvériség. M. A. V. dal és önképzőkör (Budapest) 14, Temesvári 48-as kör 16, Temesvári kereskedelmi és iparkamara 10, Temesvári ügyvédi kamara 10, Temesvári áll. tanítóképző 13, Temesvár város 9, Temesvármegye 9, Temesvári áll. felsőbbleányiskola 13, Temesvári áll. főreáliskola 13, Törökszentmiklósi füg. párt 16, Újvidék város tanácsa 9, Ujságkiadó Tisztelet-Elők Egyesülete 19, Újpest város 9, Világosi Dalosok Egyesülete 19, Weitzer-waggongyár munkásai 19, Vidéki nyomdatulajdonosok orsz. szövetsége aradi fiókja 19, Vadászai füg. párt 16, Vörös Kereszt Egylet aradi fiókja 20, Világosi Kaszinó 11,

Zemplénavármegye 9, Zugló és környéke füg. és 48-as párt 19, Zólyomvármegye 6, Zombori függetlenségi párt 16.

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

* Diszeloadás a színházban. A Kossuth-szobor leleplezésének előestéjét diszeloáddal ünnepelte meg az aradi Nemzeti Színház. Szendrey Mihály drámai társulatával ájtott nyári állomásáról, Hódmezővásárhelyről és pompás, egybe- vágó előadásban hozták színre Lampérth Géza verses színjátékát, Veér Judith rózsáját. A közönség, nagyrészen vendégek, tetszéssel nézték végig a kitűnő előadást, melyet megelőzőleg Keszler Ede nagy hatással szavalt egy Kossuth-prológot. A rég nem látott darab minden szereplője művészi produkált. Keszler, Kápolnay Juliska, Delly, Benkóné, Várnay, Ditróy és Szendrey, aki ma adta először Veér Tamás szerepét, bőven kivették részüket a közönség tapsaiból. H. G.

* Az aradi Kossuth-szobor leleplezése alkalmával, Lejtényi Sándor főgimnáziumi tanár gyűjtött tapasztalatok és adatok alapján megirt Arad és Környéke című könyve jelent meg ifj. Klein Mór könyvkereskedő cégnél számos képpel és térképpel. Ára 1 korona. Kapható a kiadónál és minden könyvkereskedésben.

* Aradi utmutató. Ma hagyta el a sajtót az Aradi utmutató című, rég nélkülözött munka, amely mindenben utbaigazítja az Aradra tóduló idegeneket. Ez a 200 oldalas, pompásan összeállított mű, amely Boros János gondosságát dicséri, a legáttekinthetőbb e nemű munkák közé tartozik. E célszerű és minden tekintetben megfelelő műhöz ménesi Lócs Rezső, Aradváros gazdasági tanácsosa irt előszót. Az idegen a legvilágosabb képét találja a mai Aradnak és mindama történelmi nevezetességeknek, amelyek ezt a várost oly híressé teszik. Az Ereklémuseum legpontosabb adathalmazával, a város nevezetességeiről készült számos kitűnően sikerült képpel ellátott könyv az Aradi Nyomda R. T. izlését dicséri. Az utmutató, melynek ára 1 korona, minden könyvkereskedésben kapható.

* Ünnepe az Urániában. Arad ünnepnapjából az Uránia színház is kiveszi részét és az idegenekre való tekintettel bemutatják azt a kiválóan sikerült mozgófényképet, mely Arad látképét, a várost és a vértanúk kivégzési helyét mutatja be. Sokan lesznek az idegenek közül, akiknek nem jut idejük Arad ezen nevezetességeit megnézni, azok az Urániában színről-színre láthatják ezeket a történelmi nevezetességi helyeket. A műsor többi száma is elsőrangú érdekességekből van összeválogatva és a közönség az Urániában elsőrangú szórakozást találva, kellemes emléket visz magával Arad eme népszerű intézményéről. Az előadások vasárnap délután 2 órakor kezdődnek. 791

* Az Aradi Kossuth-szobor története címen Schwarz Zsiga a Kossuth asztaltársaság titkára könyvet adott ki, melyben nagy körültekintéssel ismerteti a Kossuth-szobor megalkotása napjaink egész történetét, s az adakozók névsorát. A könyvet a szerző Kossuth Ferencnek ajánlotta. A könyv az Aradi Nyomda Részvénytársaság izlését dicséri.

Hogy is lesz ezután? Már nincs mit várnom.

NAGY KÁLMÁN,
a Kossuth-társaság elnöke.

Ha még egy ilyen szobor létesítésén munkálkodhatnám, még büszkébb volnék.

SCHWARCZ ZSIGA,
a Kossuth-társaság titkára.

Ott voltam, a mikor
Nékedtünk a Krajcárók,
gyarások gyűlését.

Itt vagyok, a mikor
"beszélő" szavak és eleven
közlönyök áll Arad szerén.

Es szecsenem megérni
ast az időt is, a mikor
esemény életre kelnek,
élveid megvalósulnak,
s nagy nevedet Kossuth
Lajos, a nemzeti füg-
getlenség glóriája veszi
közül. *B. Hrabovszky Béla*

Orsz. Képviselő
az orsz. függetlenségi
és 48-as párt alelnöke.

ARAD VENDÉGEI.

★

(A vendégek érkezése.) A délutáni vonatok már egész seregével szállították az idegeneket Aradra. A pályaudvaron a karszallagos rendezők, rendőrök ügyeltek a rendre és igazították utba az érkezőket. Délután háromnegyed 4-kor érkezett meg a budapesti Testvériség dalkör, melyet az aradi máv. dalkör és a vaggongyári dalkör s a Kossuth-asztaltársaság küldöttsége fogadtak. Az üdvözlő ének elhangzása után Keppich Jakab dr., a Kossuth-asztaltársaság alelnöke üdvözölte néhány lelkes szóban az érkezőket, kiket ezután a városba vezettek.

A délutáni szegedi gyorsmotorral érkezett meg Tornyról Justh Gyula, a képviselőház elnöke. Az állomáson Varjassy Lajos polgármester és Lázár Zoárd országgyűlési képviselő várták Justhot. A gyorsmotor egy órai késéssel érkezett meg. Justhot Varjassy polgármester üdvözölte pár szóval. Justh az állomásról vejéhez, Purgly Jánoshoz hajtatott.

Justhtal együtt érkezett meg néhány képviselő is, de a képviselők legnagyobb része az esti vonattal jött Budapestről.

Az aradi állomás-épület talán sohasem fogadott be magába még olyan hatalmas tömeget, mint ma este, amikor a képviselőház küldöttségét hozó különvonatot várták. A folyosók, a termék, a perron, igazán színes képet mutattak. Elegáns asszonyok, leányok jelentek meg a honatyák tiszteletére. Negyven pernyi késedelemmel, este háromnegyed nyolc órakor érkezett meg a különvonat, amely a képviselőház, törvényhatóságok, városok és községek küldöttségét, valamint a fővárosi hírlapírókat hozta. Hivatalos fogadtatás nem volt, sőt Justh Gyula, amikor megtudta, hogy a vonat 40 percet késik, elhagyta a pályaudvart. Haza hajtatott, mert fél nyolcra szerenádokat adtak tiszteletére a dalkarok.

A bevonulás elég rendben történt, csak a

vendégekre várakozó kocsikkal volt egy kis baj. Szép látványt nyújtott az utcákon és tereken végigvonuló kocsitábor. Az elszállásolás — tekintettel a kitűnő rendezésre — kifogástalanul történt meg.

(A vendégek.) Délután és este Aradra érkeztek a következő képviselők: Bakonyi Samu, Balogh Mihály, Balogh Ernő, Barsay Andor, Becsey Károly, Bernáth Zoltán, Botzenhardt János, Buza Barna, Csanak János, Csányi Sándor, Csizmadia Andre, Dobroszláv Péter, Egrý Béla, Lber Antal, Fábry Károly, Fried Lajos, Gyelimis Gerő, Hajdu Frigyes, Hebrony József, Hellebronth Géza, Hermann Ferenc, Holló Lajos, Horváth Gyula, Horváth József, (nagyvázsonyi) Hrabovszky Guidó, Irsay József, Justh János, Kallós József, Kardos Samu, Keller István, Kubik Gyula, Kun Árpád, Lányi Mór, Laehne Hugó, Leszkay Imre, Mezőffy Vilmos, Molnár Akos, Mukits Simon, Nagy Barna, Nagy Dezső, Nagy Sándor, Nemes Bertalan, Németh Imre, Papp Béla, Pap Elek, Patáky László, Preszly Elemér, Putnok Mór, Raik Aladár, Ráth Endre, Rátkay László, Reök Iván, Somogyi Aladár, Steiner Ferenc, Sümei Vilmos, Szabó István (nagyatádi), Szász József, Szatmári Mór, Szemere Huba, Szentiványi Gábor, Szokoly Tamás, Thaly László, Teleki Arvéd gróf, Tutsek Sándor, Várady Imre, Várady Károly, Valentsik Ferenc, Vertán Endre és Zakariás János.

Megjötték még Abrányi Emil, Sággy Gyula, a budapesti tudomány-egyetem rektora, Ballagi Aladár egyetemi tanár, Szadeczky kolozsvári egyetemi tanár s a következő küldöttségek:

Budapesti függetlenségi párt, II. ker., VI. ker., VII. ker., a zuglói függetlenségi párt küldöttsége, Szeged 300 tagu küldöttsége, Lázár György dr. polgármester, Kószó István, Pap Róbert és Turóczy Mihály, továbbá több város polgármesterei és küldöttei.

(Fővárosi hírlapírók Aradon.) A szoborleplezés ünnepére a fővárosból több újságíró érkezett szombaton este Aradra. A budapesti kartársakat Arad város látja vendégeül, amíg itt tartózkodnak. Zubor Andor városi aljegyző délután Békéscsabáig eléjük utazott és a vonaton kiosztotta a számukra elkészített sajtójelvé-

nyeket s szállásjegyeket. Budapestről ma este a következő hírlapírók érkeztek Aradra:

Budapesti Hírlap: Szakács Andor.

Pester Lloyd: Alföldi Béla dr.

Pesti Hírlap: Csergő Hugó dr.

" Várady József.

Magyar Hírlap: Lenkey Gusztáv.

" " Bede Jób.

Magyar Nemzet: Sándor Tivadar.

Magyarország: Szakács Béla.

" Markó Miklós.

Egyetértés: Purjesz Lajos.

" Bernát Ottó dr.

Budapest: Kopár Ferenc.

" Nemes József.

A Nap: Székely Miklós.

Magyar Tudósító: Gonda Henrik dr.

" " Téglás Dezső.

Miniszterelnökségi

sajtóiroda: Benedek Árpád.

" Békási Jenő.

Független Magyarország: Betlen Pál.

Ezekon kívül lejön a Giornale de Italeana című olasz lap munkatársa és több vidéki hírlapíró.

(Politikai hangulatok.) A Fehér Kereszt üveg-tetője alatt a magyar politikai világ egy darabja forrott, zajlott. Itt vacsoráztak a szoborleplezésre jött képviselők s velük együtt az egyéb vendégek: főispánok, újságírók és mások. A terem közepét befogó, patkó-asztalnál ült a bankosport, akiknek együttes megjelenése erősen politikai színezetűvé tette az ünnepet.

Az asztal közepén Justh Gyula, a Ház elnöke ül. Szürke ruhában van, kis fehér ószi rózsza a gomblyukában. Igen jókedvű, a látása szinte azt a hitet kelti, mintha a házigazdája volna a többieknek. Pedig a házigazda szerepe csak hétfőn kezdődik: akkor mennek ki hozzá Tornyrára a bankosok.

Sűrűn változik az asztal képe: hol ez, hol az kel föl s megy majd Justhhoz, majd más képviselőhöz, félrehívja, megbeszélni való végett. Különösen sűrűn jár-kei Lázár Zoárd, a kisjenői képviselő, aki már a holnapi bankgyűlés érdekében jár-kei.

— És esupa különbankos van itt? — kérdezik Sümei Vilmostól a patkóasztal szomszéd-ságában levő budapesti újságírók.

— Csak három van, aki nem az, — mondja nagy önérettel Sümei. Meg is nevezi őket: az egyik Sággy Gyula, Patáky László és Valentsik Ferenc.

Van még valaki itt, aki nem tartozik az ugynevezett bankosporthoz: Barabás Béla. De ez csöppet se változtat a szívessegen, amelylyel a „bankosok“ fogadják s amelylyel ő köszönti őket.

Hogy a politikai kép teljes legyen, megjelenik a télikertben Kossuth Ferenc titkára, Pally Sándor dr., meg a függetlenségi párt titkára, Jakab Sándor. Velük is ingerkednek a harcias képviselők, amire újabb tréfák eradnak.

A hétfői tornyai kirándulás izgatja a lelkeket. Justh Gyula az újságírók asztalához lép, s udvarias excusok között elmondja, hogy bizalmas összejövetelről lévén szó, a sajtó képviselőit ott nem fogadhatja.

— Különben újat ott se mondhatok. Maradok a hol voltam, abból nem engedek. Nem pusztán a bankról van szó. Ha most engedünk, akkor vége a gazdasági önállóság minden reményének. Sőt, ha Ausztria látni fogja a gyöngeségünket, nemcsak azt tagadja meg, a mit követelünk, hanem a meglevő jogainkból is elvesz!

— Ugy ám! — mondja rá a bankosportnak egy későn jött tagja, Szokoly Tamás, a nagyváradai képviselő.

... És lejjebb, a politika lármájától elvonulva egy kis asztalnál ül a muzsák két szerény embere:

Abriányi Emil, a költő és Gál Gyula, a színész, a holnapi ünnep két szereplője. Velük ma mintha senkise törődne. Vagy mintha a szoborról is megfeledkezne a hevíletben a mely a külön banknak szól és minden mást háttérbe szorít?

(Szerenádok.) Este fél nyolc órakor a budapesti, temesvári és aradi dalkarok Hackl Lajos fővárosi tanár, karnagy vezetése alatt, mint már említettük, szerenádokat adtak Justh Gyula és Barabás Béla tiszteletére. Elsőnek Justh Gyula lakása előtt jelentek meg, ahol több népdalt énekeltek el nagy precizitással. Just az erkélyről hallgatta a dalokat, amelyek befejezése után a következő beszédet intézte a dalosokhoz:

— Tisztelt Polgártársaim! Fogadják szívből fakadó hálás köszönetemet azért a kitüntetésért, amelyben csekélységemet részesíteni kegyeskedtek. (Hosszantartó éljenzés.) A szeretetnek és személyem iránti ragaszkodásnak ez a spontán megnyilatkozása annyival jobban esik lelkemnek, mert tudom, hogy az nemcsak azon magas állásnak szól, amelyet betöltök, hanem szól annak a politikai irányzatnak, amely politikai irányzatot már hosszú éveken keresztül hirdettem és amelynek megvalósításáért mindent elkövettem a multban, ami csekély erőmtől telt és elfogók követni a jövőben is. (Eljenzés.) Szeretetüknek ez a kedves megnyilvánulása annyival inkább esik nekem jól, mert hiszen nap-nap után erős megpróbáltatásoknak voltam és vagyok kitéve, nemcsak azok részéről, akik az én politikai törekvéseimmel ellentétes állásponton vannak. Jól esik ez a bizalom és szeretetük, ragaszkodásuk megnyilvánulása, mert ez erőt fog nekem nyújtani abban a nagy küzdelemben, amely előtt állunk, de amelynek végső kimenetele nem kétséges előttem, mikor látom, hogy a polgárok minden rétege csatlakozik hozzánk. Ez a lelkes ragaszkodás meg erősíti a küzdelemben és legyenek meggyőződve, hogy bizalmukban csatlakozni nem fognak. (Leleplezés.) Legyenek meggyőződve tisztelt polgártársaim, hogy azokhoz a törekvésekhez, amelyek oda vannak forrva nevemhez, hűtlen nem leszek soha. (Eljenzés.)

Fogadják ismételt köszönetemet azért a váratlan és nem remélt megtiszteltetésért, a melyben engem részesíteni kegyesek voltak. Kérem önöket, tartsanak meg továbbra is szíves jóindulatukban és barátságukban, de csak addig, amíg elveimhez hű leszek. (Hosszasan tartó éljenzés és taps.)

Ezután Barabás Bélához mentek, s ovációban részesítették. Barabás helyett felesége mondott pár szót; mosolyogva jelentette ki, hogy férjének kimélni kell a torkát a holnapi ünnepre való tekintettel.

(Érdekes nyilatkozatok.) Este a különvonat megérkezése előtt az Aradi Közlöny tudósítójának alkalmá volt a Perronon Justh Gyulával beszélgetést folytatni. Az elnök rendkívül érdekes kijelentést tett az ugynevezett „bankcsoportra” nézve.

— A holnapi ünnepség keretén kívül, — kérdezte tudósítónk — szándékozik kegyelmes uram valamilyen politikai nyilatkozatot tenni?

Mint a Ház elnöke jöttem Aradra, — mondotta Justh — hogy a képviselőház kossoruját letegyem Kossuth Lajos szobrára. Ebben a hivatalos minőségemben kizárólag tisztában fogok eljárni és semmiféle politikai nyilatkozatot a szobornál nem teszek.

— Hát más helyen? Talán banketten, vagy egyebütt?

— Kérem, én még azt sem tudom, hogy hol fogok megjelenni. A bankgyűlésen mint Házelnök nem jelenhetek meg, a banketten lehetőség, hogy részt fogok venni.

— Ez esetben nyilatkozik ott kegyelmes uram?

— Előre soha nem tudom, nyilatkozom-e, de kijelentem, ha valamilyen alkalom lesz rá, itt nyilatkozni fogok.

— Hire jár, — mondotta tudósítónk, — hogy kegyelmes uram tornyai birtokán a bankcsoportnak egy jelentékeny részét — 70-80 képviselőt — vendégül fogja látni...

Itt közbevágott és a szokott temperamentumával válaszolt:

— Egyszer már meg kell mondanom, hogy a lapoknak ez az elnevezése: „bankcsoport”, téves és helytelen. Bankcsoport a függetlenségi pártban nincsen. Mindannyian követeljük az önálló bankot, még pedig határidőhöz kötve 1911. január elsejére.

— Eddig, úgy tudom, 170 képviselő írta alá az excellenciád által körözött ívet — mondotta tudósítónk.

— Ez igaz, de ez nem a mellett bizonyít, mintha nem lennének többen. Csak azt, hogy eddig 170-en írták alá, de alá fogja írni — néhány képviselő kivételével — a párt valamennyi tagja.

— Tornyan természetesen nyilatkozni fog kegyelmes uram?

— Nagyon meglehet! — mondotta Justh jelentősegteljesen mosolyogva.

— A választói jogban mi lesz az álláspontja az őszi kampányban a kegyelmes urnak és hiveinek.

— Ujabbat nem mondhatok. Kérem írja meg lapjában, hogy az én álláspontom — amely ismeretes e tárgyban — most is változatlan. Kimerítőbben nem nyilatkozhatok.

A beszélgetés ezzel véget ért.

(Az egyetemek a leleplezésen.) A budapesti magyar kir. tudományegyetemet a szobor leleplezési ünnepélyen Sággy Gyula dr., az egyetem ez idei rektora és Ballagi Aladár dr. egyetemi tanár képviselik, akik szintén a ma esti gyorsvonattal érkeztek meg. Munkatársunknak alkalmá volt a rektorral beszélni, aki többek között a következőket mondotta:

— Az egyetemi tanács megbízásából én és Ballagi Aladár dr. fogjuk az egyetemet képviselni, de részemről csak fekete szalonruhában, mert a rektori beiktatás fáradalmai nagyon megviseltek. Remélem, hogy az aradi közönség ezt nem fogja tőlem rossz néven venni, mert a diszruha hiányát pótolni fogja az a jelentős körülmény, hogy ez az első Kossuth-szobor, amelynek leleplezésénél az egyetem hivatalos megbízásából a rektor személyesen teszi le a koszorút és mond beszédet.

Sággy dr.-nak nagyon tetszett a város.

— Az Andrássy-tér olyan szép, hogy London városába is beillenék, mondá.

— Csupán a harmadik egyetem hiányzik, jegyezte meg munkatársunk.

— Az igaz, hogy Aradvárosa megérdemelné, de hát nagyon erősen versenyeznek érte a többi nagyvárosok is, — mondta a rektor.

A műegyetemet a leleplezésen Lázár Pál dr. fogja képviselni.

(Epizódok.) A képviselők megérkezésénél kellemetlen incidense volt Leszkay Gyulának, a képviselőház háznagyának. A pályaudvarról kijövet akármelyik kocsihoz fordult, azt a választ kapta: Lefoglalva. A Leszkay mellett álló egyik képviselő fel akarta világosítani a kocsisokat, hogy a képviselőház háznagya is fővárosi vendég, aki be akar jutni a városba, de az sem használt. Végre is Leszkay kénytelen volt egy egyfogatú bérkocsit venni és azon a városba hajtatni.

A holnapi Kossuth-szobor leleplezésére, mint jelezve volt, Justh Gyula házelnök is lejött Aradra. A nagy függetlenségi politikust természetesen nagy küldöttség várta a vonathál Varjassy polgármesterrel az élükön. Róka pénzügyigazgató, Lakatos dr. rendfőnök és még többen a város vezető fér-

fiai közül, no meg természetesen egy nagy csomó ujságíró is. Az ujságíróknak papír és ceruza volt a kezükben és izgatottan várták a gyorsvonatot, amely Tornyáról hozza a házelnököt. Bizonyosra vették, hogy valami szenzációs politikai nyilatkozatot fog tenni. Végre egy órai késés után berobog a motor s kiszáll belőle Justh Gyula s oda-siet a polgármesterhez, aki éppen üdvözlő beszédet készült tartani. A házelnök röviden kezét fogott vele, üdvözlő beszéd helyett azonban hirtelen felkiáltott:

— Jaj a pakkom, jaj a pakkom! És ezzel már szaladt is vissza a motorba. Kiderült ugyanis, hogy a házelnök a motorban hagyott valami csomagot. Természetesen az üdvözlő beszéd így nagyon rövid lett. Politikai nyilatkozat nem is történt. Az ujságírók mégis megpróbálták, körülvették, kérdezték, Justh Gyula erre a lehető legnagyobb nyugalommal mondotta:

— Remélhetőleg holnap szép idő lesz.

TANÜGY.

(—) Elismerés egy iskolaigazgatónak. Arad város iskolaszéke a mult hónapban tartott üléséből ezt a levelet intézte Almási T. Pálnak, a Weitzer-utcai polgári fiúiskola igazgatójának: Az aradvárosi községi polgári fiúiskola a folyó évben fenállásának harminchetedik évét fejezte be s ezen hosszú időre terjedő multban ezen intézetünk nemcsak a tanítás s így az ifjuság kiképzése körül elért szép sikereivel dicsekedhetik, de kiváltképp örömeinkre szolgál azon tény, hogy az ott működő tantestület a lefolyt idő alatt mindenkor a legjobb összetartásban és békés együttműködésben szolgálta ezen iskolának ügyét, ami legnagyobb részben tek. Igazgató ur odaadó és kitartó buzgalmanak és igazi, őszinte kartársi szeretetével áthatott jóindulatának köszönhető.

Most tehát, midőn ezen anyaintézet a Ferenc-téri második községi polgári fiúiskola létesítésével és megnyitásával kettéválasztatik, a tett indítvány nyomán a f. évi augusztus 28-án tartott ülésünkön 54. szám alatt hozott határozatunkkal el nem mulasztottuk Igazgató urnak ezen intézet vezetésére körül sok éven át kifejtett buzgó tevékenységéért jegyzőkönyvileg elismerésünket nyilvánítani, miről is fenti határozatunk alapján van szerencsénk ezennek értesíteni.

Arad szab. kir. város községi iskolaszékének 1909. évi augusztus hó 28-án tartott rendes üléséből.

Varjassy Lajos,
isk. elnök.

Bonts Aurél,
isk. jegyző.

A leleplezés napja.

Mennyi érdekességet rejt magában. Mennyi érzés az ünnepelő közönségben áthatva az alak nagyságától. De legérdekesebb e napon a szobor alkotójának lelki állapota. E napon, amikor lehull a lepel, látjuk azt, a mit két éven át csak lelki szemünkkel láthattunk. Két éven át csak részletesen dolgoztunk, most együtt látjuk az egészet.

Mennyi gond s akadály leküzdésének eredményeként, most itt áll a szobor!

Ha olyan hatást fog tenni szobrunk mint a milyen lelkesedéssel dolgoztunk, akkor szép nap lesz ez nekünk.

Mert ideális cél volt, ami vezetett bennünket.

Az anyagra nem gondolva, majdnem küzdve vele, beleírni nevünket Arad város történetébe!

MARGÓ EDE
PONGRÁCZ SZIGFRIED.

Bauer Gyula

dohányzó eszközök és
esztergályos áru üzlete.

3546

A szüreti idény alkalmával a legjobb minőségű hordócsapok és dugók raktára.

Minorita-palota. ::

Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöztetnek.

A „Hivatás” bemutatója.

Rothauser Miksa kritikája.

(Telefontudósítás.) Ma este volt bemutatója a budapesti Vigszínházban Gál István pécskai lelkész darabjának: a *Hivatás*-nak. A darab tartalmát már ismertettük az *Aradi Közlöny* hasábjain, most alkalmunk van telefontudósítás alapján szemelvényeket közölni arról a beszámolóról, melyet a „Pester Lloyd” neves színházi kritikusa, Rothauser Miksa (Ruttkai György) ir lapja holnapi számában a bemutatóról.

Ismerünk már szindarabokat — írja Ruttkai — melyek a coelibatus ellen küzdenek. A *Hivatás*-nak szintén a coelibatus a témája, de érdekes, hogy e kérdéssel szemben sem pró sem kontra nem foglal el álláspontot. Egy vérmes kezdőnek a darabja ez, aki azt hitte, hogy hatalmas, szívekbe vésődő gondolata van. Feldolgozta az anyagot, de nem látta, hogy jelenetei, alakjai nem képesek a remélt hatást elérni. Van ugyan némely része, mely Gál István írói hivatásának hitét ébreszti. Főkép a komolyság ez, mellyel témáját kezeli. Vannak jelenetek, melyek egészséges megfigyelő képességéről tesznek tanúságot. Néhány típus és jellem eléggé sikerült is. A harmadik felvonástól kezdve azonban elveszti uralmát darabja és talentuma fölött. A harmadik felvonás teljesen érthetetlen.

As első felvonás tetszett a közönségnek, mely tekintettel a színházi szenzációra, ez idényben először, betöltötte az összes helyeket. Az első felvonás után nagyobb taps volt, mire Bródy István, a darab rendezője a szerző nevében köszönte meg a közönség elismerését. A második felvonás végén már alig volt taps, a többi pedig majdnem teljesen hatástalan maradt a közönségre.

A Vigszínház kiváló színészei nagy szeretettel karolták fel az új író első művét. Hegedűs Gyula, Szirmai és a többi színészek a lehető legjobbat nyújtották, de sikert csak kevés helyen arathattak. Sikeresebb munkájuk volt a művésznőknek. Harmath Hedvig, Haraszthy Hermin, Varsányi Irén és a többiek mind igazi művészettel játszották meg szerepeiket.

KOSSUTH LAJOS TÓDOR

AZ ARADI KÖZLÖNYHÖZ.

Milano, szept. 10-én/909.

Tisztelt Uram!

Elégtelen lakim miatt csak most kapom mult hó aug. 31-ikéről kelt levelét.

Köszönöm, hogy Uraságod méltóztatott rólam megemlékezni. De nem gondolom, hogy dolgozatom méltó volna ama nagy emlékhöz, melyet Arad hazafias polgárai készülnék felidézni — és amugy is általánosan tudva van, nem szoktam nyilvános szereplésre vágni.

Fogadja kérem, kiváló tisztelettem nyilatkozatát

KOSSUTH LAJOS TIVADAR.

HIREK.

ÖRVÁLTÁS A VÁRBAN.

Vasalt ház a Paradeplatzon,
Hol urát tartja a brigád,
Ott váltja épen, katonásan
Az egyik ór a másikat.

Barna legény, hegyek mokánya
Megáll, bokát ver és lelép
Magyar legényt vezet a káplár:
„Valamit hallgass meg előbb.

Most itt maradsz a déli kürtig;
Vigyázzod, hogy ki jár be, ki,
És strázsáld a brigadérost
Hogy baja ne eszen neki.

S mig figyeled, hogy meg-e van még
S házon mind a négy sarok,
S ne bánjad, hogy ma nem lehetsz ott
Ahol a többi magyarok.

Ott lesz a falutoknak népe,
A bíró, ott lesz az apád,
Kossuth Lajosnak szobra áll ott,
Most szentelik azt odaát.

Az ünnepről — ne is kérd, hogy mért —
A katona kívül reked.
Hanem azért az ünneplésből
Öcsém, nagy rész jut ép neked.

A házban, ahol most te őrzöd
A kaput, rácsos ablakot:
Itt, az eráris, vén falak közt
Egyszer Kossuth apánk lakott.

Valamelyik rácsnak mögötte
A szíve sajgott, vérezett,
Mikor megírta, elsíratta:
Hogy a szabadság elveszett.

Ugy ment ezen a vén kapun ki,
Hogy a hazáját hagyja el,
Hogy a mért a hazát szerette;
Azért örökre vezekel.

Hát ugy őrizzed most a vártát,
Hol neked minden idegen,
Mint hogy ha most is, ahogy akkor,
Kossuth Lajos virasztna benn.

Ugy érezzed, míg a parancs tart,
Hogy fegyvert állva itt maradj:
Nem vagy a császár katonája,
Kossuth Lajos strázsája vagy!”

R.

— Időjárás. A meteorológiai intézet jelentése szerint e hó 19-én az időjárás: meleg, sok helyütt csapadék, zivatarok,

— Az Aradi Közlöny képes melléklete. Az *Aradi Közlöny* mai, vasárnapi számában képes mellékletet talál az olvasó. A melléklet az aradi Kossuth-szobor történetét és egy apró történetet tartalmaz az elnyomatás korszakából. A melléklet illusztrációi a következők:

Első oldalon: a Kossuth-szobor hatalmas méretű fényképe.

Második oldalon: Kossuth Ferenc és Barabás Béla, díszmagyarban.

Harmadik oldalon: Margó Ede, Pongrácz Szigfrid szobrászművészek; Nagy Kálmán és Schwarcz Zsigmond fényképei.

A negyedik oldalon: A Kossuth-szobor alapkövetételének aktusáról készített nagy fényképet talál az olvasó.

— Magyar küldöttség a török szultánnál. A török-magyar 60-as bizottság, amely 30 évvel ezelőtt alakult meg az egyetemi ifjuság kebeléből a török-magyar barátság ápolására a szervezetét máig is fenntartotta, tudvalevőleg elhatározta, hogy Törökország új alkotmányos életének első évfordulója alkalmával üdvözlő iratot intéz a szultánhoz. A művészi kivitelű feliratot küldöttség viszi a szultánhoz Konstantinápolyba Barabás Béla vezetésével. A bizottság Ragályi Lajos elnöklésével ma ülést tartott, amelyen a küldöttség menesztésének részleteit állapították meg. Ugyanekkor Visontai Soma bemutatta Rifat pasa török külügyminiszternek a budapesti török főkonzulátus utján hozzá küldött értesítést, amelyben a külügyminiszter köszönetét fejezi ki az évforduló napjára odaérkezett üdvözlőért és egyszersmind tudomásul adja, hogy a szultán a küldöttséget Konstantinápolyban szívesen és örömmel fogja fogadni. Schäffer László titkár bemutatta a Konstantinápolyból érkezett közléseket, ezek között különösen a konstantinápolyi magyar egyetemen a bizottsággal, hogy a magyar küldöttség odaérkezéne hirtel általában rendkívül kedvező benyomást tett a török politikai körökre. A bizottság a küldöttség indulásának idejét szeptemberről október órára halasztotta.

— Vilmos császár Münchenben. Münchener távirat jelenti: Vilmos császár ma délelőtt ideérkezett. A pályaudvaron Luitpold régensherceg és az összes hercegek üdvözölték. Megjelentek továbbá Bethmann Holweg birodalmi kancellár, Schön báró államtitkár és Pödevils miniszterelnök. A régensherceg bemutatta a császárnak Ernő Agost braunschweigi herceget. A császár ezután a régensherceggel a lakosság viharos ovációi közben hajtattott a hercegi palotába.

Értesítés!

Az őszi idény alkalmából ajánlom a t. szülők figyelmébe dusan felszerelt

3153

férfi- és gyermekruha-raktáromat,

a melyeket mai naptól mélyen leszállított áron árusítok.

Szives próba vásárlást kér

Braun Miksa,

férfi és gyermek ruha áruháza

Arad, Szabadság-tér, Gróf Nádasdy-palota.

Telefon: 577. szám.

Purjesz Lázár Központi cipőáruház,

hol aradi cipészek által készített legjobb
cipőket lehet beszerezni.

ARAD, Andrásy-tér. (Három király szálloda mellett.)

3381

— Az ereklye-muzeum Kossuth-szobája. Megemlékeztünk már a minap arról, hogy az aradi szabadságharc ereklyemuzeum a tulajdonában levő és Kossuth Lajosra vonatkozó emléktárgyakból Kossuth-szobát állított össze. A Kossuth-szoba, amely ma már teljesen készen várja az idegeneket, a muzeum kilencedik szobája, melyben az érdekesebbnél érdekesebb emléktárgyak stilszerű elrendezésben kötik le a néző figyelmét. Amint belépünk a szobába, szemünkbe ötlök az a *Mária-zászló*, melyet Kossuth Lajos 1892-ben küldött a muzeumnak. Ihasz Dániel honvédezedes hadi lobogója ez, mely alatt az erdélyi sereg először verte vissza a támadó oroszokat. A szoba hosszában két asztalon vannak elhelyezve a Kossuth-relikviák, még pedig úgy, hogy időrendben Kossuth életének minden szakából ragadnak ki egy-egy érdekes momentumot. Kossuth szülőházának fényképével kezdődik a sorozat. Ott találjuk Kossuth pozsonyi országgyűlési tudósításainak egy példányát, egy kis bőrtáskát, melyet Ruttkayné Kossuth Lujza adott a muzeumnak, Kossuthnak sajátkezű jelentését a szónyi győzelemről 1849-ből, egy szivart a kormányzó szivartárcájából. Érdekes Kossuth Ferenének az a levele, melynek kíséretében 1899-ben több emléktárgyat ajándékozott a muzeumnak. Ezek között vannak Kossuth egy amerikai kardkötője, egy uti irattárca sajátkezű feljegyzésekkel, egy fekete bársony dohányszapka, egy pár Turinban viselt keztyű és egy zsebkendő Kossuth Lajos halála évéből. Az emléktárgyak közt van Kossuth házi orvosának, Bassó Arnoux dr.-nak arcképe, az általa ajándékozott Kossuth-szipka és dohányszapka és az a lovagló-ostor, melyet Bassó az idén küldött a muzeumnak. A másik asztalon Kossuth koporsójának hazahozatalára és a temetésre vonatkozó fényképek, a család turini gyászjelentése, akkori újságok és koszoru-részek vannak. Külön szekrényben láthatók 48-as újságok, Kossuth halála napján megjelent magyarországi és külföldi lappéldányok, Kossuth iratai, 48-as pénzek és érmék. Megvan annak a koszorúnak is egy kis darabja, melyet az aradi 48-as honvédegyesület helyezett a koporsóra. Ez a koszoru érte utoljára Kossuth koporsóját és a gyászoló közönség ugyszólván az utolsó levélig elvitte a koszorut. Mintegy a szoba hangulatának összefoglalója az aradi Kossuth-szobor mintája gipszből. Az a pályaterv ez, melylyel a művészek a pályázatot megnyerték. A kis szobor éppen szemben van eredetijével, mert a szoba ablaka a föutra nyílik. A Kossuth-szoba holnap egész nap nyitva lesz az ünneplő közönség számára.

— Eljegyzés. *Novotny Mariska* és *Molitorisz József* műépítész, m. á. v. mernők, jegyesek.

— *Kell Manó* cég ajánlja csipke és szalag különlegességeit. Telefon szám 673. 131

— Uj cégvezető. A pécskai takarékpénztár részvénytársaság cégvezetőül *Reiner Adolfot*, az intézet titkárát kinevezte.

— Halállal fenyegetik a szerb királyt. A belgrádi diplomácia a következő hivatalos jelentést adta ki: A külföldi lapokban elterjedt híresztelések, melyek szerint néhány száz szerb katonatiszt gyűlést tartott, amelyen elhatározták, hogy ha a legközelebbi szkupstina nem ismeri el György herceg trónöröklési jogosultságát, a korrupciós uralomnak véget vetnek, — teljesen légből kapott koholmányok. — Egy másik belgrádi távirat jelenti: Az ó-radikális klub tegnapi ülésén *Simics* volt miniszter élesen kikelt György herceg ellen. Azt ajánlotta, hogy az ó-radikális képviselők tegyenek indítványt a szkupstina legközelebbi ülésén, hogy *Györgyöt hercegi rangjától fosszák meg és kergessék ki Szerbiából*. *Gyurics* főpap Péter királyról ezeket mondta:

— Vigyázzon a király, hogy elzüllött fia miatt ne különbözzék össze az ország legerősebb pártjával, mert különben az ő napjai is meg lesznek számlálva.

— Kossuth aradi katonái. *May Soma*, 48-as főhadnagy, az aradi 48—49-es honvédegyesület jegyzője a következőket közli: Az aradi Kossuth-szobor leleplezésekor a következő 48-as aradi honvédek vannak életben: *Simay István* elnök, *Salacz Gyula* tb. elnök, hadnagy, *Jancsó Mihály* százados, *May Soma* főhadnagy, *Simon Gábor* főhadnagy, *Aknay Antal* főhadnagy, *Duschek István* hadnagy, *Dániel László* őrmester, *Tiszi Lajos* tizedes, *Panyeczky István* tizedes, *Karikó István* tizedes, *Behm Mihály*, *Böszörményi József*, *Babos András*, *Jancsura János*, *Csontó János*, *Hunyady Mátyás*, *Kovács Pál*, *Katzenmacher Antal*, *Vetriczkov János*, *Schlegel Alajos*, *Zachar Pál*, *Seres Mihály*, *Jäger Mihály*, *Járdek Márton*, *Sólyom Imre*, *Müller János*, *Róth Ede*, *Szj Sándor* közharcosok.

— Merénylet a király szobra ellen? Fővárosi tudósítónk jelenti: Felháborító merényletről beszéltek ma Budapesten. Azt híresztelték, hogy *Ófelsége Ludovika Akadémia* kertjében levő mellszobrának nyakában egy kötelet találtak, amelyet egy főhadnagy két katona kíséretében távolított el. A katonák jelentést tettek a katonai intézet parancsnoksági irodájában. A közeli rendőrség tudomást szerzett a dologról és jelentette a főkapitányságnak is. A hírekkel szemben a rendőri sajtóiroda azt a jelentést adta ki, hogy az állítólagos merényletről a rendőrségnek semmi tudomása sincs.

— Megszűnt a péksztrájk. Ma délután, alig egy pár napi tengődő élet után, megszűnt a péksztrájk. A munkások megjelentek az ipartestületen, visszavették munkakönyveiket és a műhelyekben újból vigan folyik a munka. A rendőrség feloszlatta a sztrájkant.

— A csepeli robbanás. Fővárosi tudósítónk jelenti: *Bánky Donát* műegyetemi tanár és *Hoor Géza* iparfelügyelő ma terjesztették be szakvéleményüket a csepeli tölténygyár robbanása ügyében. A szakvélemény szerint a robbanás elkerülhető lett volna, ha a lőport vizesítéssel távolították volna el. A gyár berendezése minden modern követelménynek megfelel és a szakértők szerint a gyártulajdonost és a vezetőséget felelősség nem terheli.

— Fizetésektelenség. Fővárosi tudósítónk jelenti: *Schwartz*, *Horovitz* és *Dimitravits* budapesti kézműáru kereskedők beszüntették fizetésüket. A passziva 1 millió korona.

— Honvédegyesület osztrák tiszt. A Nyugat-magyarországi Híradó mai számában olvassuk a következő botrányos esetet: Tegnapelőtt este *T. E. városatyá* izgalommal kipirult arccal jött fel a *Toldy-körbe* és elpanaszolta, hogy a délután folyamán a *Ventur-utcai Lang-féle* vendéglőben két közös hadseregbeli tiszt oly gyalázó szavakkal szidalmazta a magyar honvédséget, hogy a jelenlevők megbotránkozva távoztak el onnan. A többek között az egyik közös tiszt ezt mondotta: „Einen Honvédefficier möchte ich nicht einmal ansprechen.“ (Egy honvédtisztet le se köpök.) Ezt hallva *R. J. kir. táblai irodaigazgató*, kisetett az utcára, hogy az első honvédtiszttel, akivel találkozik, közölje a két tiszt gyalázását és felkérje a megtorlásra.

— Bányaszerencsétlenség. *Meritsch-Ostranból* jelentik: A lengyel határ mentén levő szénbányákban egy tárna beomlott. Két munkás meghalt, kettő súlyosan megsebesült.

— Letartóztatott lélekuffarnd. Az érsekújvári rendőrség a napokban elfogta özvegy *Bakonyi Lajosné*t, aki az ottani nyilvános házak számára leányokat toborzott. *Bakonyiné* budapesti cinkostársát a rendőrség ma *Globus Antal* 35 éves pincér személyében kinyomozta és letartóztatta.

— Adomány a Kossuth-szoborra. A magyar kir. adóhivatali tisztviselők országos egyesületének aradvidéki szervezete 5 koronát adományozott a Kossuth-szoborra az Aradi Közlöny útján.

— Helyreigazítás. A *Weitzer* féle vaggongyár tegnapi igazgatósági üléséről szombaton közölt tudósításunkba sajtóhiba csuszott bele, amennyiben a vaggongyár kibocsátásra kerülő új részvényeinek névértéke nem 250, hanem 350 korona lesz.

— Birtokcsere. Aradon az elmúlt héten a következő birtokcserek történtek: *Mossóczy István* elad az aradi 7370. számú tjkvben felvett háztelkekből 312 □-ölet 876 koronáért *Simandán Márton* és nejeének, 300 □-ölet *Hoits Lajos* és nejeének. — *Kiss István* és *Bacsó Katalin* eladják az aradi 2826. számú tjkvben felvett *Nyul-utca* 44. számú házat 1400 koronáért *Bombó Mihály* és nejeének. — *Özv. Kerner Adolfné* eladja az aradi 507. számú tjkvben felvett *B. Választó-utca* 5. számú házat 4600 koronáért *Csökönyi Albert* és nejeének. — *Mikita Mihályné* eladja az aradi 2397. számú tjkvben felvett *Sarló-utca* 48. számú házat 2500 koronáért *Glück Károlynak*.

A világhírű *Riesner-féle*

FOLYTON ÉGŐ KÁLYHÁK

SZILÁGYI ÉS TÁRSA
cégnél

kizárólag

Arad, Boros Béni-tér 15. sz. kaphatók.

Amerikai önműködő ablakredőnyök

lignum santum tekegolyó, bábuk és gummilabdák. Kizárólagos raktár Pathé gép és lemezekben, hol tüváltóság nincs. — Kapható 3454

Zimmermann Ignác diszmű, férfi-divat és játék-raktárban
Aradon, Szabadság-tér 21. sz.

— Az ellopott pénzeslevél. Ma hírül adtuk, hogy a budapesti főpostán eltűnt egy 25.000 korona értékű papírt tartalmazó pénzeslevél. A vizsgálat megindult. Ma már hírül adhatjuk, hogy a tettest ifj. Imrey Ferenc személyében letartóztatták. Az ügyet maga a rendőrség ugyancsak nagy titkolózással kezeli. Tanácskozások folynak Tóth Lajos rendőrtanácsosnál, amely tanácskozásokban a posta is részt vesz. A rendőrség folyosóit két síró nő járja, bekopogtatnak valamennyi rendőrtanácsoshoz, elmondják az ő nagy bajukat mindenkinek, aki érdeklődik iránta. A letartóztatott ember huga és fiatal felesége érdeklődnek a férj, illetve testvér sorsa iránt. A szegény, 8 napos asszony a mézeshetek kezdetén van, csak egy héttel ezelőtt vezette őt oltár elé a férje. Imrey Ferenc Hernád-utca 33. szám alatt lakik szüleivel, az atyja, idősebb Imrey Ferenc postafőtiszt, a 72-es számú postahivatal helyettes vezetője. Az éjjel a lakásán megjelent két detektív, hozták a szerencsétlen fiatal embert és — így mondja el ezt ifjabb Imreyné — ezzel verték fel az ajtót nyitó idősebb Imreynét:

— Mi államrendőrségi detektívek vagyunk, hozzuk a tolvaj fiát!

Miután ilyen barátságosan bekopogtattak, hasonló tenorban folyt a házkutatás. Ez semmit sem eredményezett, Imrey Ferenc pedig állhatatosan tagad, hogy ő lopta volna el a levelet. A nyomozás azonban befizonyítottának látja, hogy a csoportvezető Nagy Károly átvette és továbbította a kérdéses levelet, amely Imrey kezén tűnt el, mert ő 257 levelet vett át, de csak 256-ot továbbított. Dunai Istvánnak, annak a levélhordónak, akinek a kérdéses ajánlott levelet kézbesíteni kellett volna, 44 darabot irt be könyvébe, de csak 43-at adott át, amikor pedig a levélhordó észrevette a hiányt, egyszerűen törölte a hiányzó levelet és a hiányról nem tett jelentést a csoportvezetőnek.

— Ől a babona. Az utóbbi időben nagyon sok csapás érte Mezei Lajos mindszenti tanyai gazdát. A felesége nagyon a szívére vette a bajokat. Megtudták ezt Farkas Mária és Farkas Teréz cigányasszonyok s legott megjelentek a tanyán, hogy segítsenek a bajon. Kivetették a kártyán Mezeinének, hogy az egész ház meg van rontva. Rövidesen elpusztul mindenük, ha nem engedelmessékednek nekik. Adtak aztán jó pénzért Mezeinének egy kis vászon rongyba kötve három fél babot, három fél buzát és két fekete gyökeret oly figyelmeztetéssel, hogy azt minden este lefekvés előtt tegye óvatosan a vánkosa alá. A gonosz szellemet majd az elűzi a háztól. Mezeinének szentül hitt a kuruzsló asszonyok szavaiban. De az a jóslat, hogy mindenük elpusztul, folyton üldözte. Örökös nyughatatlanság gyötörte. A napokban aztán elmebaj tünetei mutatkoztak a szerencsétlen asszonyon. Családja bezállította a szentesi kórházba, igazi megrontói:

a cigányasszonyok ellen pedig megindult a vizsgálat.

— Menyasszonyi kelengyék szolid, szakavatott kivitelben legelőnyösebben beszerezhetők Heim J. cégnél Arad, gróf Nádasdy palota, Szabadság-tér 20. 3407

— Kossak csász. és kir. udv. és kamara fényképész műterme. Weitzer János-utca 3. sz. Telefon 657. 2811

— Az őszi és téli szezon legremekebb női kalap modelljeit hoztam magammal bécsi bevásárlási utamból visszatérem, minek szives megtekintésére kérem a hölgyközönséget. Grünblatt Antónia, Szabadság-tér 11. 3607

— Tánciskola Reich és Edelényi táncintézte a Fehér Kereszt dísztermében e hó 20-án veszi kezdetét. Beiratkozni Bloch papirkereskedésében és a táncteremben. Ismerkedési estély e hó 26-án. Diák, kereskedő és iparos kolon. Külön órák háznál, vagy a táncintézetben is eszközöltnék. 3480

— Figyelem! A n. é. közönség figyelmét felhívjuk Poszt Antal törekvő cipésmester által gróf Leiningen-utcában nyitott cipészüzletre. 3037

— Ausztriában már az iskolában is tanítják, hogy a fogak ápolása rendkívül fontos. A londoni, edinburghi Wellington-College és Harrow-Collegban iskolai fogorvosok vannak alkalmazva, kik a tapasztalatról rendszeresen értesítik a szülőket. Egy kiváló fogápoló szer, mely teljesen ártalmatlan, a Sarg-féle Kalodont, mely évek hosszú sora óta van általános használatban, s melyet szülőknél nem lehet elég melegen ajánlani.

— Deutsch Sándor táncintézetében (Ipartestület díszterme) a tanítás folyó évi október hó 2-án veszi kezdetét, melyre beiratkozni már most lehet Bercsényi Miklós-utca 18. szám alatt. Október hó 3-án ismerkedési estély, diák-, kereskedő és iparos-kolon. — Külön órák háznál vagy a tánciskolában, ugyiszintén kívánatra vidéken is. 3419

— Üzlet áthelyezés! Értesitem a n. é. közönséget, hogy szücs és madártömő üzletemet a Deák Ferenc és Lázár Vilmos-utcák sarkán levő Földes-palotába helyeztem át s a legújabb divatu őszi és téli szőrmeárukkal rendeztem be, melyeket a legolcsóbb árért bocsájtok t. v. v. rendelkezősére. Megrendelések legpontosabban elkészülnek. Szives pártfogást kér Sztruhár György, szücsmester. 3452

— Francia likőrök legbiztosabb készítésére, — házilag — a likőr aroma 1 üveg 60 fillér Vojtek és Weisznál. 17

TARKASÁGOK.

★

(„Kérünk operettet ...“) Az országos színesegyesülethez levél érkezett a napokban, amelynek írója hevesen kikel egy Sopronmegyében működő színigazgató ellen s kéri az egyesületet, hogy az illető direktortól vonja meg az engedélyt, mert hivatásának komolyságát nem tudja átérzeni s csak árt a művészet ügyének.

— Bementem a színházba, — kezdi a panaszát a szigorú kritikus — népszínművet játszottak. Az első felvonás vége felé kiáltások hangzottak az első sorokból:

— Kérünk operettet, ez unalmas!

/ Az előadás természetesen megakadt. A függönyt leeresztették. A direktor kétségbeesve tárgyalt a rendezővel a színpadon. Végre megjelent a függöny előtt a rendező s így szólt:

— Mélyen tisztelt közönség, három operettel van készen a társulat: Orfeusz-szal, Rippel és a Bőregérrrel ...

— Nagy zaj támadt.

— Orfeuszt játsszák!

— Rippet!

— Bőregért!

Végül a szolgabíró hangja tulharsogta a lármát:

— Szavazzunk!

Fehér cédulákat osztottak ki, s megkezdődött a szavazás, a karzat kizárásával. A szavazás Orfeusz győzelmével végződött. Ezt nyomban kihirdette a rendező és a zenekar már is belekezdett Offenbach mester gyönyörű melódiáinak szörnyű kizárásába.

Igazán nehéz itt eldönteni, hogy ki érdemli meg a kitiltást, a direktor-e, vagy a publikum.

*

(Az előleg.) Guthi Soma, az ismert humorista, új darabot irt, amelyet még a nyár elején átnyújtott a Vígsház igazgatójának, Faludi Miklósnak.

A napokban találkozik Guthi Faludival.

— Mi van a darabommal? — kérdezi Guthi izgatottan.

— Hát mi lenne, — válaszolja az igazgató, — december végén hozzuk.

— Kérlek, — fakadt ki az író, — ezt nem engedem, mégis hallatlan, hogy folyton halasztgatjátok a bemutatót, én vissza veszem a darabot, add vissza a darabot.

— De Soma, Somám, fakad ki az igazgató, te csak beszélj a világba, adjam vissza a darabot, hát mi lesz az előlegekkel?

— Inkább vesszen az előleg, — kiáltotta Guthi olyan arccal, mint aki áldozatoktól sem riad vissza.

*

(Harminc léerő.) A mostani zavaros politikai helyzetben időszerűvé kezd válni az új választások kérdése. A minap egy híres aradmegyei kortes egy társaságban, ahol éppen a közelgő vá-

Divatos
fűzők és különlegességek

ugy készen, mint
méret után a leg-
jobbak készülnek

Pilcz Irma
fűzőkészítőnél
ARAD, Deák Ferenc-utca 2. szám.

A vidéken lakó hölgyek kérjenek mértékveteli utasítást. 3417

lasztásokról beszéltek, a következő történetet mondta el:

Egy aradmegyei képviselővel a legutóbbi választások idején hetekig jártuk kerületének falvait. A képviselőjelölt körutja végén már nagyon kifogyott az ígéretekből. Végre is nem tudva mászt ígérni, ezt mondta:

— Kedves atyámfiai, ha engem teszten meg képviselőnek, adok a községnek egy harminc lóerős gépkocsit!

— Erre közbeszólt a község legöregebb választója:

— Dejszen naccságos ur, minek egy kocsiba annyi ló. Inkább tessék adni harmincunknak egy-egy lovat ...

Kanyaró után

a legkomolyabb betegségeknek biztosan elejét veszi a SCOTT-féle EMULSIÓ. Az egészség gyors visszaszerzése meglepi mindazokat, akik először tesznek kísérletet a

SCOTT-féle EMULSIÓ-val.

A SCOTT-féle Emulsió csakis annak köszönheti nagy hírnevét, hogy összes alkotórészeiben fenntartja legnagyobb fokú tisztaságát.

Nagyon megfelelő az elkényeztetett inynek és a meggyengült emésztésnek.

A SCOTT-féle EMULSIÓ a legkiválóbb.

Egy eredeti üveg ára 2 K. 50 fillér

Kapható minden gyógyszertárban.

Az Emulsió vásárlásánál a SCOTT-féle módszer védjegyét — a halászt — kérjük figyelembe venni.

MULATSÁGOK.

(=) Hangverseny és szerenád. Este fél 9-kor a budapesti „Testvériség” Máv. Istvántelki főműhely dalegylete, az aradi „Vaggongyári Dalkör” és az aradi „Máv. Dalegylet” együttes hangversenyt tartottak a „Gambrinus”-ban az aradi vesztőhely megváltása javára. Előzőleg a „Testvériség” lampionos szerenáddal tisztelte meg Justh Gyula képviselőházi elnököt és Barabás Bélát. A dalárda, mely ötvenöt tagból áll, Hackl N. Antal tanár és Eller János alnök vezetése alatt szebbnél-szebb dalokat énekelt a legprecízebb összjátékban. Ugy Justh mint Barabás hálásan köszönték meg a dalegylet ovációját. Az esti hangverseny alkalmából a közönség zsufolásig megtöltötte a „Gambrinus” összes helyiségeit és nagy gyönyörűséggel hallgatta a három dalárda dalait. A hangverseny a már közölt műsor szerint folyt le.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Távirati tudósítás.

Budapest, szeptember 18.

Amerika $\frac{1}{2}$ -el olcsóbb. Kínálat, vételkedv kedvező 50 ezer mm. 5—10 fillérrel magasabb.

Az árak 50 kilónként számítva:

	Déli árszám	2 órai árszám
Tengeri 1910. májusra	7.09—7.10	7.10—7.11
Buza 1909. októberre	13.80—13.81	13.78—13.79
Buza 1910. áprílisa	13.90—13.91	13.90—13.91
Rozs 1909. októberre	9.63—9.64	9.63—9.63
Zab 1909. októberre	7.35—7.36	7.34—7.35
Rozs 1910. áprílisa	9.98—9.99	9.94—9.95

Zárul 5 órakor.

Országi hitelrészvény	...	669.80
Városi villamos vasúti részvény	...	235.—
Közuti vasút részvény	...	604.—

MUSCHONG-BUZIÁSFÜRDŐ

BUZIÁSI PHÖNIX ÁSVÁNYVIZ

ÜDÍTŐ-GYÖGYÜD

Vese és hólyagbajoknál, a vesemedence idült hurutjainál, húgykő és fővényképződésnél, a légutak és a kiválasztó szervek hurutos bántalmainál kitűnő hatásának bizonyult.

Orvosilag ajánlva. — Aradi főlerakat POLLAK JÓZSEF cégnél, József főherceg-ut II. 5751

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Vasárnap, 1909. évi szeptember hó 19-én:
Diszelóadás az aradi Kossuth-szobor leleplezése alkalmából.

I. rész:

Nyitány. Előadja Rácz Károly debreceni híres cigányzenekara.

II. rész:

Kossuth Lajos-himnusz az aradi Kossuth-szobor leleplezési ünnepélyére írta: Farkas Ferenc, megzenésítette: Révfy Géza, előadják Hackl N. Lajos vezetése mellett a budapesti „Testvériség”, az aradi „Vaggongyár” és az aradi „M. A. V. dalegylet.

III. rész:

A csöppség.

Énekes vigjáték 3 felvonásban. Irta: Dr. Fényes Samu.

S Z E M B L Y E K:

Dengelegi	Ditról Mór.	Lenci	Várnai Jénő.
A csöppség	Harmath J.	Marta, huga	Novák Iren.
Gajdosné	Szegedy J.	A pap	Kulcsár L.
Ambró	Delli Lajos.	Sára	Benkőné.

Kezdete este 7 és fél órakor.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Baró Simonyi-utca 4. szám, Szabadság-tér mellett.)

Műsor 1909 szeptember 19-én, vasárnap:

1. Nem könnyű képet fe-teai. Humoros — 2. Is'en keze. Dráma. — 3. Haudini, a betörő-király. Humoros. — 4. Me e a boldog emberről. Színes látványosság. — 5. Pistóta-gyártás. Természet után. — 6. Motor cipők. Bohózat.

7 Arad látképe.

A 13 vé.tanu kivégzésének helye.

Előadások délután 2 órától kezdve. Utolsó előadás kezdete este 11 órakor.

Az előadások baráti körbe lehet menul.

Az előadások alatt a cs. és kir. 33. palyozegared zenekara játszik. — Cukrászda.

Műsor: hétfőn, 1909. szeptember hó 20-án:

1. Különös álom Humoros. — 2. Cigarettagyártás. Látványosság — 3. Gazda és szolgál. Dráma. — 4. Elvesztett harangok. Látványosság — 5. Két sportiféru. Humoros. — 6. Epizód a olasz háborúból. Dráma. — 7. Tűzokádó részeg. Kacagató. — 8. Az olasz hadsereg. Látványosság.

Előadások délután 2 órától kezdve.

Előkészületen:

A jövő háboruja. 3 felvonásban, Irta: De Sgardelli Caesar.

NYILTTÉR.*

Számtalanszor bevált

A dnyó agelés
húgyhomoknál és
hólyaghurutnál,
mint a húgyzsavat
megkötő szar.

1901

Hölgyközönség

szíves figyelmébe!

Legolcsóbb árak!

Kizárólag elsőrendű gyártmányok

mindennemű

3511

bél- és külföldi pipere különlegességek

és

Háztartási cikkekben.

Arc-cremek
Hölgyporok
Kézfinomítók
Szappanok

Hajfestékek
Hajvizek
Hajporok
Brillantínok

Illatszerek
Illatos porok (Saschet)
Kölni vizek
Szoba illatok

Hajkefék
Hajtük
Fésük
Hajgöndörítők

Fogkefék
Fogpaszták
Fogporok
Szájvizek

Körömpaszták
Köröm emailok
Köröm vizek
Köröm olajok, resze-
lők és polírozók

Legfinomabb angol rumok és orosz teák, francia cognac, likőrök és likóreszenciák, valódi hollandi cacao porok, gyermek-tápszerek és húskivonatok.

Szivacsok, szivacsálók és mosdóruhák, parketpaszták és parketviaszok, fényesítő kefék, ruha, fém, cipőtisztító szerek, stb.

Gummiárak, kötszerek és betegápolási cikkek

Hánszu Nestor
Vöröskereszt Drogeria

Arad, Weitzer János-u. 2.

Városi és megyei telefon 455. szám.

A nyaraló és fürdőző közönség szives figyelmébe!

A következő

ujdonságok

érkeztek

KERPEL IZSÓ

30,000 kötetes

kölcsönkönyvtárába

Eschstruth: Tündérkirálynő, Szemere: Ugor Agnes, Harland Henry: Sampanlo grófnő, Mariet Icanne: A hiábavaló gazdagság, Szomaházy: Mindennapi problémák, G. Büttner I.: A méltóságos asszony emberei, Bródy: A villamos, Andornakiné, Pásztor Árpád: Tengeren, tengeren túl, Legioner: Gyöngge emberek, Dante: Paradicsom, Blicher: Erősebb az életnél, Gömbösné: Az uriaszony, Heyermans: Remény, Ujvári Péter: Az új keresztény, X A francia forradalom, Szomaházy: A méltóságos asszony lovagjai, a százhusz éves asszony, Conan: Rejtelmes történetek, Gárdonyi: Mi erősebb a halálnál? Szomaházy I.: A gyergyóvári hadjárat, Szikra: A hét szilvafa árnyában, Crawford: Arethus, Tábori: Bűnös nők, Földes: Hivatalnok urak, Nagy Irma: A szerelem színháza, Farkas Imre: Tündő évek, Blasco J.: Május virága

Németben: Ganghoffer Rac: Scarpa, Ewers Heinz: Mit meinen Augen, Schnitzler: Die frau des Weisen, Schubert: Finis Poloniae, Dunker Dora: Sie soll deine Magd sein, Schloemp: Die meschuggene Ente, Franzos: Der kleine Martin, Ehardt: Die Rache der Heimat, Zobelitz: Zwei Küsse, Zahn: Indergand, Schlich: Mobil, Wasner: Vater, Tovote: Fräulein Grit sebach, Zobelitz: Die Kronprinzenpassage, Boy Ed. Ida: Um ein Weib, Villinger: Zena, Rosengren: Der grosse Unbekante, Meriman, Schloss Osterno, Grabein: Das stille Leuchten, Zobelitz: Ein Schlagwort der Zeit, Wilbrandt: Familie Roland, Der Sanger, Franzos: Ungeschickte Leute.

Kölcsön díj havi 1 kor. 20 fill, vagy kötetenkint fizetve 8 fillér.

A könyvek újak és tiszták!

Vidéki bérlők

is a legfigyelmesebb kiszolgálásban részesülnek

A zenemű-kölcsön tárába

is meglepő szép

ujdonságok érkeztek!

Zenekölcsön tári díj havi 1 kor. 40 fill, vagy füzetenkint 14 fill.

Plaquette: Mohamed paradicsoma, Valverde: Paraguay tánc, Jakobi: Jánoska, Kondor: Csipkerózsza ringó ága, Bodrogi: Károg a holló a jegenyén, Baka-Baitz: Herkulesfürdői emlék, Dr. Rózsa: Megjöttek a fecskék, Dóczy: Légy az enyém, Ormay: Dícsértessék, Szóhner: Huszonnégy szál fehér rózsa, Szirmai: Táncozók, Fráter: Templomban, Baumann: Tíz koplé, Hertzka, Anonymus, Villamos kalauz, A maflasarkon, Fall, Az elvált asszony, Curtis: Sorrentói emlék, Heidelberg: Álom, Haller: Im Siegesflug.

Egyes könyvek és egész könyvtárak vétele; könyvtárak kiegészítése és berendezése.

KERPEL IZSÓ,

981 könyv-, zenemű és papír kereskedése Aradon.

Telefon 385. sz.

AZ ARADI KERESKEDŐK KÖRE HELYESZKÖZLŐ OSZTÁLYÁNAK

heti kimutatása.

Hivatalos helyiség Szabadság-tér 7. sz. l. em.
Telefon 294. sz. Telefon 294. sz.

Hivatalos órák: délelőtt 9—1 óráig.

Vidéki megkeresésekre — azoknak, a kik a körnek nem tagjai — csak válaszbélyeg ellenében válaszolunk.

1909. szeptember hó 18.

Keresünk:

Aradra: 1 fiatal kézmű és 1 fűszer szakmabeli segédet.

Vidékre: 4 fűszer, rőfös és rövid, 2 vas és fűszer, 2 kézmű és 6 vegyes szakmabeli magyar, román és részben német, tót és szerb nyelv ismerettel bíró segédet.

Alánlunk:

női kereskedelmi alkalmazottakat, kik az Aradi Kereskedők Köre női kereskedelmi tanfolyamát sikerrel végezték, továbbá 4 fűszer, 4 vegyes, 1 kézmű, 2 rőfös és divat és 2 fűszer és rövidáru szakmabeli segédet.

Az elhelyezés teljesen díjtalan; az Aradi Kereskedők Köre tagjai előnyben részesülnek.

AZ ARADI KERESKEDŐK KÖRE HELYESZKÖZLŐ OSZTÁLYA

Klein Sándor, **Keppich Zsigmond,**
titkár. 321 igazgató.

Naponta többször frissen pörkölt kávé

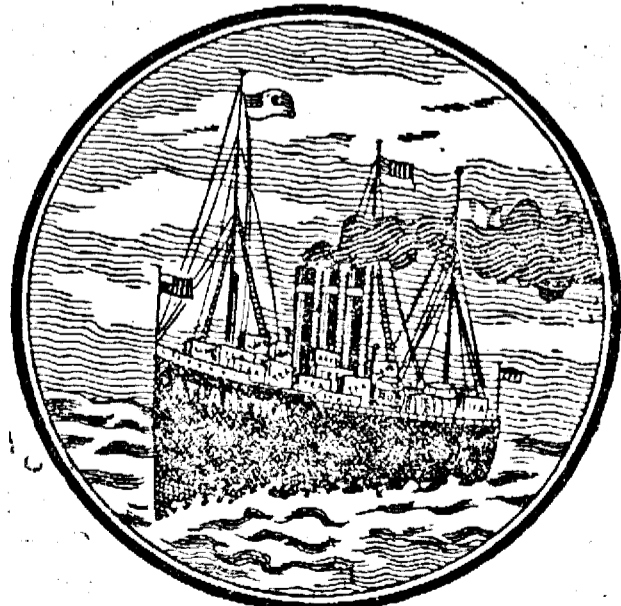
fűszer és illatszer KÁROS SZAGÁTÓL mentesen

Csakis az

Atlantika

kávé és tea behozatalnál kapható.

Villanyüzemű kávépörkölőnk működésben látható a kirakatban.

Arad Andrassy-tér 20. Fischer Eliz palota
Városi és megyei telefon 609

Dr. Auszterweil és Kallós

specialis orvosi laboratóriumában és cukorbeteg loferantiájának meghatározott intézetében foglalkoznak

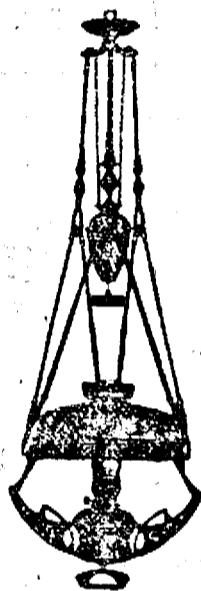
Vérvizsgálattal (Wassermann-féle syphilis reakció)

továbbá vizelet köpet, gynomortartalom, dajka-tej stb. vizsgálatával.

Arad, Simay-féle gőzfürdő Petőfi-u. 7.

Tulzsufolt raktár miatt

mélyen leszállított árakban kaphatók legújabb és legizlésesebb üveg, porcellán és mosdókészletek. Nagy választék függő és asztali lámpákból.

Legutányosabb forrás 2051 figurális dísz tárgyakból. Legjobb minőségű china- és alpacca-ezüst dísz tárgyak, ugyancsak elsősorú evőeszközök.

Képekerekből

óriási választék, több mint 400 új izléses minta van állandóan raktáron.

FISCHER MÓR, Andrassy-tér 20. szám Fischer Eliz-palota.)
Megyei és városi telefon szám 568.

Nagy választék

Lemez és vas zománcozott Főzőedények,

Háztartási cikkek, Konyha felszerelések, Szőlőművelési eszközök, Mindennemű szerszámok, Gép és ipari cikkek, acél, nikkel és sárgaréz áruk é mindennemű

Vas árukban

Kérjük szives megbízásait, melyek gondos kiszolgálásáról és jutányos számításáról biztosítjuk.

Kitünő tisztelettel 1451

Kneffel Károly és fia

vas- és szén-nagykereskedése.

Üzleti berendezésünk és áruványok f. évi július hó elején mérsékelt áron eladó.

Holtzer József

uri szabó

3606

Aradon, Vörösmarthy-utca 1. szám.

Ajánlja dusan felszerelt raktárát a legfinomabb

hazai kelmeékből

a zsolnai, gácsi és györi posztógyárakból.

Kitünő szabászat! Pontos kiszolgálás! Kiváló munka!

APRO HIRDETÉSEK.

Dohánylőzsdé

Budapest legforgalmasabb helyén 60.000 kr. évi forgalommal átadó. Levélre válaszol Eiser Henrik Budapest, Dohány-uter 67. 3604

Fűszerkereskedés

berendezést azonnal veszek. E. Választó-utca 37. esetleg ajánlatokat kiadóhivatalba kérek. 3598

Egy jó nevelésű

leány, ki a varrásban is kellő jártassággal bír gyermekek mellé ajánlkozik. Cim Dsewffy-utca 15. szám. 3605

Jobb segédet keresek

rőfős és rövidáru szakmából, ki szövő cernában is jártas. Hirschmann Márk Soborsin. Ugyanott egy tanuló is felvétetik. 3552

Eladó

80 drb. 8 hónapos mangolica malac és 10 drb. tehén borjuval. Gantner Antal bérlőnél Ujszentanna. 3594

Kegyl mézédés

válogatott csémege szőlő 5 kgmos kosarankint 2 kor. 50 fill, küld Weisz Mór Pankota. 3559

Saját gyártású

dohány-zsinór

általánosan elismert elsőrendű minőségben. 2767

Gazdasági kötélárak, vízmentes ponyvák

asztal, gép, sátor, koesi takarására és gabona rostálásához.

Juta, len és kender

Gabona zsákok

nagybani és kicsinybeni eladása, továbbá erdélyi pokrócokat a legjutányosabban árusít

Erdélyi és Bácskai iparára raktár

Reich B. Károly Fia és Társa

Andrássy-tér 6. sz.

Bauer és Társa

árnygynökség

Arad, Fisztalos Sándor-utca 1.

Ajánlják gar. elsőrendű édes és nemes 3599

szegedi paprikájukat

5 kgr.-os csomagokban, utánvétel mellett, azonnali szállítással, bármely postai állomásra. Ugyiszintén a legfinomabb

∴ Ceylon teát ∴

már a legkisebb mennyiségben is. Szíves megkereséseket kér

Bauer és Társa árnygynöksége.

Eladó

házesszülő

Lippán, nagyforgalmu uton fekvő, 1016.

sz. ház, melyben üzlethelyiség is van, a kert és szőlővel eladó.

Tulajdonos özv. Folcz Antalné 3488 Szentleányfalva.

Könyvkötészetünkben

egy ügyes fiatalulónak

tanulónak

3 korona kezdőfizetésével

felvétetik.

Bővebbet a kiadóhivatalba

Tisztviselők figyelmébe.

Oszt. magy. I. ált. tisztviselőegylet kolozsvári képviselősege (Kolozsvár, Ferencz-József-ut 7. sz.)

nyugdíjjogosult állami-, megyei és városi tisztviselőknél, katonatiszteknek és nyugdíjasoknak mindennemű egyleti ügyben, ugyiszintén

törlesztési kölcsön ügyekben

díjmentes utbaigazítással és tanácsokkal szolgál.

Válaszbélyeg csatolandó. 408

Értesítés.

Értesitem üzletfeleimet és jóakaróimat, hogy Aradon, a Hungária kavéház mellett levő régi jóhírnévnek örvendő

URI SZABÓ ÜZLETEMET

újfolag a legújabb angol és francia divatkelmekkel szereltem fel, melyekből megrendelésre a legjutányosabb árért készítem legdivatosabb öltönyöket és felöltőket.

Egyben közlöm, hogy üzletem vezetésével néhaai férjem unokaöccsét **Vass János urat** biztam meg: aki mindenkor arra fog törekedni, hogy nagybecsű pártfogóim megelégedését továbbra is kiérdemelje.

Szíves pártfogást kér kész szolgálattal:

özv. Inokai Tóth Lajosné

uri szabó üzlete

3600

Aradon, Neumann-palota.

Van szerencsém igen tisztelt vevőimet és az urihölgy közönséget értesíteni hogy a legújabb divatu

bécsi és párisi

selyem, bársony és filckalapjaim

az őszi idényre megérkeztek.

Tisztelettel kérem a hölgyközönséget becses látogatásával szerencsésélni. — Kitünő tisztelettel 3601

Lázár Cz.

Andrássy-tér 13. sz.

Minorita palota.

Őszi idényre dusan fe'szerelt

ERNYŐRAKTÁRÁT

a legolcsóbb minőségtől a legfinomabb kivitelig, a legszolidabb kiszolgálás mellett ajánja

MERKLER SOMA

Temesvári ernyőgyár gyári fiókja, Andrássy-tér 20. szám. 3602

Javításokra és áthuzásokra szakszerűen berendezett műhely. Kizárólagos dusan raktár ∴ francia P. D. jegyű ∴

MELLFÜZŐKBEN

Magyar kir. államvasutak

Nyári menetrend.

Hrvényes 1909. évi május hó 1-től

Arad-Budapest.							
Állomások	Sav.		Gyv.		Tvas.		Sav.
	I. II.	I. II.	I. II.	I. II.	I. II.	I. II.	
Arad	5-08	8-18	11-25	4-18	4-51	9-28	
Sofronya	5-08		11-41		5-08	9-28	
Kurtice	5-58	8-36	11-55	4-35	5-25	10-11	
Lökösháza	5-58		12-10		5-44	10-11	
Bánhidai major	5-58		12-16		5-51		
Országút	6-02				5-56		
Kétegyháza	6-10	9-00	12-26	4-58	6-08	10-40	
Ujkigyós	6-11	9-01	12-34	4-59	6-23	10-41	
Békés-Csaba	6-35	9-19	12-59	5-17	6-41	11-10	
Békés-Földvár	6-43	9-22	1-29	5-20	7-47	11-33	
Mezőberény	6-56		1-42	5-31	8-02	11-33	
Gyoma	6-57		1-44	5-32	8-03	11-33	
Mezőtar	7-07	9-41	1-54	5-39	8-23	12-11	
Pusztapó	7-31	10-01	2-18	5-59	8-47	12-20	
Pusztatényő	7-36	10-06	2-25	6-04	8-53	12-27	
Szajol	8-02	10-29	2-53	6-21	9-25	1-17	
Szolnok	8-03	10-30	3-01	6-22	9-26	1-18	
Ujszász	8-27	10-44	3-22		9-53	1-17	
Tápiógyörgye	8-39		3-33		10-11	2-02	
Nagykátá	8-52	11-00	3-47	6-55	10-27	2-18	
Tápiószecső	9-10	11-12	4-03	7-02	10-43	2-31	
Tápiószék	9-20	11-19	4-15		12-03	3-08	
Tápiószőlő	9-44	11-35	4-38		1-03	3-37	
Tápiószőlő	9-49	11-37	4-43		1-08	3-42	
Tápiószőlő	10-08		5-02		2-11	3-51	
Tápiószőlő	10-27		5-17		2-18	3-58	
Tápiószőlő	10-51	12-06	5-43		2-51	4-31	
Tápiószőlő	11-08		5-59		3-18	4-58	
Tápiószőlő	11-22	12-29	6-11		3-32	5-12	
Tápiószőlő	11-37		6-26		3-47	5-27	
Tápiószőlő	11-46		6-35		4-01	5-36	
Tápiószőlő	11-53	12-47	6-42		4-11	5-46	
Tápiószőlő	12-17		7-07		4-42	5-57	
Tápiószőlő	12-23		7-13		4-48	5-53	
Tápiószőlő	12-29	1-15	7-19		5-03	6-08	

Budapest-Arad.							
Állomások	Sav.		Gyv.		Tvas.		Sav.
	I. II.	I. II.	I. II.	I. II.	I. II.	I. II.	
Budapest k.p.u.							8-00
Kőbánya felad. p. u.							8-10
Rákóczi							8-17
Maglód							8-44
Gyömrő							8-52
Mende							9-00
Tápiószőlő-Tápiószék							9-11
Tápiószecső							9-21
Nagykátá							9-41
Tápiószék							9-58
Tápiógyörgye							10-09
Ujszász							10-24
Szolnok							10-27
Szajol							10-50
Pusztatényő							11-09
Pusztapó							11-37
Mezőtar							11-48
Gyoma							12-02
Mezőberény							12-03
Békés-Földvár							12-10
Békés-Csaba							12-26
Kigyós							12-40
Kétegyháza							1-04
Országút							1-13
Bánhidai major							1-15
Lökösháza							1-28
Kurtice							1-36
Sofronya							1-54
Arad							2-51

Arad-Tóvis.							
Állomások	Gyv.		Sav.		Tvas.		Sav.
	I. II.	I. II.	I. II.	I. II.	I. II.	I. II.	
Arad ind.	12-21	2-14	4-04	7-04	6-32	10-00	
Glogovác		2-26	4-15		6-43	10-21	
Csicsér		2-37	4-24		6-52	10-38	
Gyömrő Ménéz		2-49	4-37		7-05	10-57	
O-Paulis		2-58					
Paulis		3-02	4-48		7-17	11-18	
Baraczká		3-07	4-53		7-22		
M-Radna (6)	12-55	5-15	5-01	7-40	7-29	11-36	
Milova-O.	12-55	3-25	5-09	7-40	7-34	11-58	
Konop		3-38	5-24				
Borzova		3-49	5-40		7-56	12-28	
Soborsin		4-06	6-08	8-09	8-12	1-05	
Zám		4-48	6-55	8-11	8-55	2-13	
Mar-Illye		2-09	7-33	9-01	9-20	2-58	
Déva		2-35	8-10	9-38	9-59	4-03	
Piski (1.)		2-58	8-43	9-58	10-39	5-12	
Szászváros		3-09	9-02	10-07	10-52	5-41	
Alvincz (1.)		3-18	9-17	10-13	11-07	6-30	
Gy-Fehérv. (6)		3-35	9-34	10-31	11-34	6-50	
Alvincz (1.)		4-06	10-30	11-03	12-17	7-28	
Gy-Fehérv. (1.)		4-16	10-35	11-01	12-24	7-25	
Tóvis (6.)		4-27	10-45	11-15	12-37	7-44	
		7-00	10-58	11-18	12-44	7-46	
		7-28	11-35	11-57	1-10	8-21	

Tóvis-Arad.							
Állomások	Sav.		Gyv.		Tvas.		Sav.
	I. II.	I. II.	I. II.	I. II.	I. II.	I. II.	
Tóvis ind.	8-33	3-55	5-55	2-00	8-40		
Gy-Fehérv. (6)	8-51	4-23	6-20	2-25	9-10		
Alvincz (1.)	9-03	4-33	6-30	2-30	9-18		
Szászváros	9-15	4-43	6-37	2-35	9-26		
Piski (1.)	9-27	4-53	6-44	2-40	9-34		
Déva	9-39	5-03	6-51	2-45	9-42		
M-Illye (1.)	9-51	5-13	6-58	2-50	9-50		
Zám	10-03	5-23	7-05	2-55	10-00		
Soborsin	10-15	5-33	7-13	3-00	10-08		
Borzova	10-27	5-43	7-23	3-05	10-16		
Konop	10-39	5-53	7-33	3-10	10-24		
Milova-O.	10-51	6-03	7-43	3-15	10-32		
M-Radna (6)	11-03	6-13	7-53	3-20	10-40		
Baraczká	11-15	6-23	8-03	3-25	10-48		
Paulis	11-27	6-33	8-13	3-30	10-56		
O-Paulis	11-39	6-43	8-23	3-35	11-04		
Gyömrő Ménéz	11-51	6-53	8-33	3-40	11-12		
Csicsér	12-03	7-03	8-43	3-45	11-20		
Glogovác	12-15	7-13	8-53	3-50	11-28		
Arad (6.)	12-27	7-23	9-03	3-55	11-36		

Arad-Temesvár-Jézsefváros.				
Állomások	Sav.		Tvas.	
	I. II.	I. II.	I. II.	I. II.
Arad	6-15	12-17	4-48	7-38
Uj-Arad	6-25	12-28	5-04	7-51
Németh-Ságh	6-42	12-44	5-27	7-58
Vinga	6-55	12-56	5-58	7-58
Orczyfalva	7-06	1-07	6-08	8-08
Merczfalva	7-16	1-17	6-18	8-18
Szt-András	7-27	1-28	6-29	8-29
Temesvár-Jv.	7-44	1-45	6-46	8-46

Temesvár-Jézsefváros-Arad.				
Állomások	Sav.		Tvas.	
	I. II.	I. II.	I. II.	I. II.
Temesvár-Jv.	6-00	8-45	2-24	9-08
Szt-András	6-00	9-00	2-42	9-18
Merczfalva	6-00	9-27	2-56	10-08
Orczyfalva	6-04	9-42	3-06	10-18
Vinga	6-04	10-05	3-17	10-28
Németh-Ságh	7-11	10-23	3-30	10-38
Uj-Arad	7-28	10-47	3-47	10-58
Arad	7-48	11-00	3-56	11-08

(Utánnnyomás nem díjaztatik.)

AZ ARADI KOSSUTH-SZOBOR TÖRTÉNETE

a Kossuth asztaltársaság megbízásából összeállította

SCHWARCZ ZSIGA titkár.

Tartalmazza az adakozók teljes névsorát.

Ára két korona.

== Kapható az összes könyvkereskedésekben. ==

APRÓ HIRDETÉSEK.

Közlésüknek teljesen ingyen ad a
Kiadóhivatal:
 József főherceg-ut 22. szám.
 Telefon szám: 151.

Védjegyzésüknek kéri a szerkesztő által levő számokra hivatkozni.

Am apró hirdetések előre fizetendők.

Hirdetések felvételének a
Kiadóhivatalban:
 József főherceg-ut 22. szám.
 Telefon szám: 151.

Összes revizión minden szöveg egyesületi jelölésének ára 4 fillér, vasnapiaké kétszeres, 8 fillér. — Címzettet kereső vagy csatlóznak ajánlása apró hirdetés 20 azóig 30 fillér, minden további szöveg 4 fillér. — Hirdetési levelezőlapok 30-40 filléret és 1 koronáért kaphatók lapunk elárultó helyein.

Zálogházból

gyémánt és brillians fülbevalók és gyűrűk, aranyláncok, mindenféle ékszereket ezüstneműeket ki váltok és veszek. Farkas Streicher Arad, Tököly-tér 1. 1771

Angol vagy német beszédet

vagy német keresk. levelezést tanít tökélyig postán, személyes érintkezés nélkül havi 3 koronáért Orfi nyelviskolája Aradon. 511

Szőlőcsomagoló papír,

kosár függőgyekek jutányos áron kaphatók Pichler Sándor papírkereskedésében Arad, Szabadság-tér 1. sz. Telefon 308. Vidéki megrendelések azonnal eszközöltetnek. 2922

Dívánok, Ottománok,

I. és II. réti matracok, levarrott szalmazsákok legolcsóbb bevásárlási forrása Reiner J. Gyula kárpitos és diszítónél Lázár Vilmos-utca 1-2. 3168

Israelita ünnepi imakönyvek

makzók, olcsó és diszes kiállításban kaphatók Krausz Paulin könyvkereskedésében Arad, Atzél Péter-utca, Színházépületben. Újévi kártyák nagy választékban. Telefon 511. 3241

Kelybéli bernagykereskedő

cégnél 9 év óta alkalmazásban álló és az összes irodai teendőkhöz valamint az üzletszerzésben is jártas tisztviselő, állást keres. Szíves ajánlatok „Jó munkaerő” alatt a kiadóba kéretnek. 3293

Kéz eladás!

Margit-utca 8., Lehel-utca 14., Ujmikálaka 44., Ujmikálaka 443. új házak előnyös feltétel mellett olcsó ár mellett eladó. Bővebbet Klein József, Radnai-ut 10. 3324

Saját termésű

tisztán kezelt kovaszinczi hegyibor dugaszolt literes palackokban kapható Scherhag J-nél Orczy-utca 26. 3459

Hegyaljai szőlőbirtok

vétel és eladása, Pankotától Pankotisig, legelőnyösebb fizetési, illetve törlesztési feltételekkel. Weber Károly, bankbizományi iroda, Pankota. 3467

Jómenetű,

csinos berendezésű fűszer üzlet italmérésre engedélyvel, forgalmas utcában jó vevőkörrel, betegség miatt eladó. Cím a kiadóhivatalban. 3447

Rövid zongorát

jókarban veszek. Cím a kiadóba. 3464

Arad-Séga

Koszoru-utca 35. szám alatti két ház és a hozzátartozandó épületekkel, továbbá 3024 m² területű jó karban lévő szőlőskerttel együtt, szabad kézből eladó. Bővebbet Fejsze-utca 39. szám alatt. 3442

Egy ügyes

vaskereskedő segéd azonnali belépésre kerestetik. Molnár Gyula vaskereskedő, Lippa. 3569

Bem-utca 1a. sz. alatt

egy 3 szobás udvari lakás november 1-től kiadó. 3574

Kézvezetőnőnek

elmenne magányos uri emberhez csinos, 25 éves urileány, ki a házi dologhoz ért. Cím a kiadóban. 3590

Családi uri ház.

adómentes, eladó. Értekezhetni: Demeter-utca 92. sz. alatt. 3580

Orpingtonok

remek szép angolvérű hófehér és aranyárga törzsek, ideit tavalyi ivadéka, mérsékelt áron eladók: Ternyey Árpád minden kiállítás legmagasabban kitüntetett telepén, Arad, Demeter-utca 92. Az orpington, az állam által bevezetett legjobb tyukfajta!! 3581

Egy szoba és

konyhából álló féregmentes lakást keresek október 15-ére a József-főherceg-ut közelében. 3581

Ügyes fiatalember

irodai munkákra felvétetik. Olyanok, kik már alkalmazva voltak előnyben részesülnek. Ajánlatok „Állandó” jellegével a kiadóba adandók.

Kossuth Sajos

legutolsó arcképe, 54/70. cm. alak. kirakatok részére igen alkalmas, 2 K-ért kapható Ingusz I. és Fia könyvkereskedésében Arad, Andrassy-tér. 173

Kovaszincin eladó

egy 3. kat. hold teljesen beültetett szőlő. Bővebbet Arad, Révai-utca 2. szám alatt, a tulajdonosnál. 2982

Vasablakok

őcska, teljesen jókarban, jutányos áron eladók. Bővebbet Szemes üvegkereskedésében Lázár Vilmos-utca. 3560

Újdonságok kölcsönzésre!

Szomaházi: Mindennapi problémák, Bródy: A villamos, Andornakiné, Leginor: Gyöngye emberek, Pásztor: Tengeren, tengeren túl, Császár: A színjátszás művészete. Dante: A paradicsom, Ady, Dutka stb. Holnap. Gömbösné: Az uriaszony. Blicher Clausen: Erősebb az életnél kölcsönzésre kaphatók Kerpel Izsó kölcsönkönyvtárában Aradon. 262

2400 hold bükk-erdő fája,

vasuti állomástól 34 kilométer távolságra, igen szép erdő, melynek fája vizen szállható, az erdőben 1 gatteres gőzfűrészszel, eladó. Bővebbet „B” jelű levéllel a kiadóban.

Három szobás

modern lakás fürdőszobával kiadó. Tudakozódhatni Wesselényi-u. 38. 3583

Üzlethelyiség

mely kocsmának is igen alkalmas, két szobás lakással és minden hozzátartozókkal november 1-re kiadó Háltér 13. alatt. Bővebbet Illés Simon hátkereskedőnél ugyanott két üzlethelyiség és egy pince azonnal kiadó. 3506

Kasznált,

de jó karban lévő zongora eladó Kossuth-utca 6-7. sz. alatt. 3544

Bolt kiadó

Boros Béni-tér 8. sz. a forgalmas oldalon. Hozzátartozik 3 mellékhe-lyiség raktárnak, műhelynek alkalmas. Ugyanott nagy pince beton alappal. 3553

Magyar és német

levelezésben tökéletes és irodai munkákban jártas üzleti irodákba ajánkozik. Cím a kiadóhivatalban. 3490

Zongorában

alapos oktatást nyújt kezdők és haladóknak. Bővebbet Halpern Miksa cégnél, Szabadság-tér. 3530

Egy jóforgalmu szatocsüzlet

korlátlan italmérés, trafik engedélyvel együtt, egyedüli üzlet egy községben, családi ok miatt átadó. Cím a kiadóhivatalban. 3502

Angol és német

tanításra ajánkozik okleveles, ismert szakember. Cím a kiadóban. 3501

Keresek

vegyeskereskedésembe egy ügyes segédet, aki a rőfös áru szakmában is jártas. Ajánlatok igényekkel együtt Weisz Mórhoz, Székudvarra intézendők. 3435

Eladó ház!

Máriaradnán, ujtemető-utcában remek fekvésű egészséges családi ház, 7 évig adómentes, 2 utcai szoba, 2 célszerűen lakható melléképülettel, nagy szőlő- és gyümölcskerttel jutányos áron eladó. Ugyanott egy házhely eladó. Értekezhetni a helyszínen, Kucses Pál tulajdonossal. 3424

Kisasszony,

ki a könyveléshez is ért mérszár-székbe kerestetik. Ajánlatok kiadóba „jó számoló” címen. 3483

Nyugdíjas

máv. főkelevezetési bizalmas állást keres. esetleg megfelelő üzletet átvenne óvadékkal. Cím a kiadóhivatalban. 3474

Nagy jövedelemmel

megbízható ügynökök és utazók kerestetnek Stern Adolf Arad, varrógép és kerékpár kereskedőnél. Boros Béni-tér 8. Képviseltek Arad és Temes megyébe átadatnak. 3460

Diamant Jenő

épület- és disztribúciós.

Műhely és

kész áru raktára: Kazinczy-utca 1. (Polgári fuhsko-lával szemben)

Gartner Samu

villanyműszerész, kerékpár és varrógép szakszerű javítóműhely

Arad, Weitzer J.-utca 2.

(Minorita-palota.) 3011

Női kap divat szalon!

Van szerencsem a nagyérdemű hölgyközönség b. tudomására hozni, hogy valogatott izlésű

modelleim

Az Őszi és téli szezonra megérkeztek. Dusan felszerelt raktáram által abban a kedves helyzetben vagyok, hogy egy a legkényesebb, mint a legzserényebb igényeket kielégítem. Számos látogatásért esd 343

Grünblatt Antónia

Arad, Szabadság-tér 11., I. em. (a Glnok húscsarnokkal egy házban.) Gyászkiatapok a legrövidebb idő alatt elkészülnek

A legelőnyösebb az Aradi butorkészítő butorbevásárlási forrás iparosok szövetkezete

mint az országos központi
hitelszövetkezet tagjánál
Arad, Atzél Péter-u. 3
A színházzal szemben

3532

Manicure **GRUBER ISTVÁN** **Pedicure**
uri és hölgyfodrász, uri, női és színházi parókakészítő
Aradon, a „Fehér Kereszt” szállodával szemben.

Hölgyek számára elkülönített helyiségben hajmosás.
Szárító géppel a haj 10 perc alatt száraz.
Hölgyeknek külön bejárat a Petőfi-utcai kapun.
Kész parókák, fonatok, fürtök, betétek nagy raktára
Elvállalok hajmunkát a legfinomabb kivitelig.
Telefon-szám 692. 2873

Schampoo! **Ondulation**

Tea eladás.

Keresek tevékeny személyeket, kik teát
1/8, 1/4, 1/2, kgos kis csomagokban privát
vevőknek eladni tudnak. 3557

Vállalkozók készpénz ellenében első kéz-
ből kaphatják, s szép haszon mellett gyors
és nagy forgalmat érhetnek el.

A. W. Bravo tea behozatali **Hamburg 30.**
háza

A kisjenői kir. járásbíróság telekkönyvi hatóságától.

5210—1909. Ttkvi szám.

Hirdetmény.

Nagyzerind község telekkönyvei a zsellér legelő egy ré-
szének egyénekenkénti felosztása következtében az 1869. évi
2579. számú rendelethez képest részben átalakítottak.

E célból a részleges átalakítási előmunkákat hitelesítése
és a helyszíni eljárás a nevezett községben 1909. évi október
hó 18. napjának d. e. 9 órakor fog kezdődni.

Ennélfogva felhivatnak:

1. Az érdekeltek, hogy a hitelesítési tárgyaláson szemé-
lyesen vagy meghatalmazott által jelenjenek meg és az új
telekkönyvi tervezett ellen netaláni észrevételeiket annál bizo-
nyosabban adják elő, mert a munkákat végleges befejezése után
a téves átvezetésből eredhető kifogásokat jóhiszemű harmadik
személyek irányában többé nem érvényesíthetik.

2. Mindazok, akik valamely kiosztott legelőhöz tulajdon-
jogot tartanak, de telekkönyvi bekebelezésre alkalmas okirataik
nincsenek, hogy az átíratásra az 1886. XXIX. t. cz. 15—18. és
az 1889. XXXVIII t. cz. 5, 6, 7 és 9 §. értelmében szükséges
adatokat megszerezni iparkodjanak és azokkal igényeiket a ki-
küldött előtt igazolják, avagy odahassanak, hogy az átruházó
telekkönyvi tulajdonos az átruházás létrejöttét a kiküldött előtt
szóval ismerje el és a tulajdonjog bekebelezésére engedélyét
nyilvánítsa, mert különben jogait ezen az uton nem érvé-
nyesíthetik, és a bélyeg és illeték elengedési kedvezménytől is
elesnek.

A kir. Járásbíróság mint telekkönyvi hatóságnál.

Kisjenő, 1909. évi szeptember hó 15-ik napján.

Tabajdy,

kir. ítélőtábi bíró.

3571

500 koronát fizetnek annak, a ki
Bartilla-
fogvizének hasz-
nálata mellett, üvege 80 fill. valaha le-
més fogfájást kap, vagy a szája büszlik
Bartilla A. Örökösök, (E. Winkler)
Wien, 19/1 Sommer-gasse 1. — Kapható
Aradon minder gyógyszerárban, külö-
nösen Földes Kelemennél, Deák Fe-
rencs-utca 11. sz. és Rozsnyay Má-
tyásnál, Szabadság-tér. Kérjük min-
denütt határozottan **Bartilla-féle** fog-
vizet. Hamisítványok feljelentés 161 dt.
jastatnak. 504

Mintegy 35000 korona
értékű

fa-áru készlet

tölgyfa-donga, talpa, fűrészáru

= eladó. =

Érdeklődők „B” jellegével ad-
ják be levelüket a kiadóhivatalba.

Könyvelő

több évi gyakorlattal, ki
az egyszerű könyvvitelben
és önálló magyar levele-
zésben teljesen jártas, ma-
gyar levelező stenogram-
mot jól ír, irógépen bizto-
san és gyorsan dolgozik,
nagyobb

villamosági vállalatnál
azonnal felvétetik.

Cím a kiadóhivatalban. 3573

Üzletek és lakások bérbeadtnak

Gróf Hunyady Károlyné Ő Méltósága jelen-
leg épülő új házában **Ferray-u. 20.sz.**

tágas üzlethelyiségek 1910. május hó 1-től,
modern berendezésű lakások 1910. augusztus
hó 1-től.

Bővebb felvilágosítást nyújt **Bódi Bódog** ház-
gondnok. 8048

Igen tisztelt megrendelőim és az uri közönség szí-
ves tudomására hozom, hogy uri szabó üzletem re-
szére az
**az őszi szezon legszebb és leg-
divatosabb ruhaszövetei**
megérkeztek s ennek folytán módomban van szí-
ves megrendeléseket gyorsan és izlésesen, jutányos
árak mellett elkészíteni.
Főtörekvésem továbbra is a **pontos, szolid**
kiszolgálás! 3549
Szíves további pártfogást kér, kitünő tisztelettel
Márton Jakab, uriszabó
Szabadság-tér.

Hölgyeim!

Ne mulasszák el, a korszakalkotó új találmányt megpróbálni a 3356

NÁDLER-féje Hófehér fogtisztítószer

melynek hatása csodás, mert a legelhanyagoltabb fogat (fekete vagy sárga) hófehérré tisztítja, fogkefe használat nélkül. **Ara: 1 üvegcse 1 K. 50 fill., mely egy évre e elegendő.** Kapható mindenütt.

Készíti:

Nádlér Lajos

ARAD.

Törvényesen védve és szabadalmazva.

Allandó cipőraktár. Tartós munka.

Ha szép és tartós cipőt óhát
ugy forduljon bizalommal

Weisz Márton

uri és női cipészhez
Arad, Deák Ferencz-utca 4.,
ahol mindennemű saját mű-
helyemben készült

urí, női és gyermek- cipők

állandóan raktáron vannak s a
lehető legjutányosabb árárt
besze ezhető. Megrendelések
ugyanitt a le pontosabban el-
készülnek. Vidéki megrendelések
gyorsan eszközöltetnek. 3361

Olcso árak. Pontos kiszolgálás.

Családok figyelmébe!

Van szerencsénk úgy a városi
mint a vidéki közönség becses
figyelmébe ajánlani dusan felszerelt
varrógép-, kerékpár-
és alkatrész-üzletünket

hol mindezek legelőnyösebb felté-
telek mellett szerezhetők be rész-
letfizetés mellett is.

Főtörökvésünk pontos és szolid
kiszolgálással vevőink igényeit leg-
teljesebben kielégíteni.

Kérünk próbavásárlásteszközlőni.

10 évi jótállás.

Kitünő tisztelettel 3378

FÁBIÁN és TÁRSA

varrógép- és kerékpár-aktára
Ferryay-u. Román-epület. Telefon 494.

Joanovits Antal

szücs,

Arad, Andrassy-tér 3.

Neuman-ház. (Tabajdi-utca)

Ajánl a

szücs-üz etét,

hol mindennemű szücs munkák
a legelőnyösebb árban eszközöl-
tetnek. Együttal van sze en-
osém értesíteni, hogy minden-
nemű téli bundákat, kabátokat
a nyári idényre gondviselés vé-
gett elvállalok. A n. é. közön-
ség pártfogását kérem. 3351

Nagyon ajánlható cé!

Aradi emléktárgyak
beszerzésére.

IGAZ SÁNDOR

nagy óra- és ékszeraktára

ARAD,
Szabadság-tér,

Simonyi-n'ca sarok, régi színház-épület.

Legelőnyösebb bevásárlási forrás!

Pontos és szolid kiszolgálás.

Nagy óra- és ékszerjavító műhely!

Törött aranyat és ezüstöt a
legmagasabb napi áron vásá-
rol és átcsérél.

SOK PÉNZT megérő tanul-
sággal jár :: ::

AZ ÜZLET

nevű

kereskedelmi szaklap olvasása!

E lap tárgyalja az érdekes kereskedelmi kérdéseket. Hirt ad a jogletről s a fontos kereskedelmi vonatkozású eseményekről. Felel a hozzája intézett kérdésekre. Felvilágosítást ad ingyen jogi ügyekben. Tanít mindenkit a modern reklám módjára. Bemutat szép és tanulságos kirakatmintákat. Ismerteti a új kereskedelmi cikkeket. Figyelmezteti olvasóit a pénzpiac eseményeire.

„AZ ÜZLET” a modern kereskedők lapja, s csak ezeknek van a mai nehéz viszonyok között létjogosultsága.

Előfizetési ára negyedévre 2 korona. Mutatványszámot ingyen küld a kiadóhivatal: Budapest, V., Sas-utca 12.

Braun Gusztáv

üzletberendezési

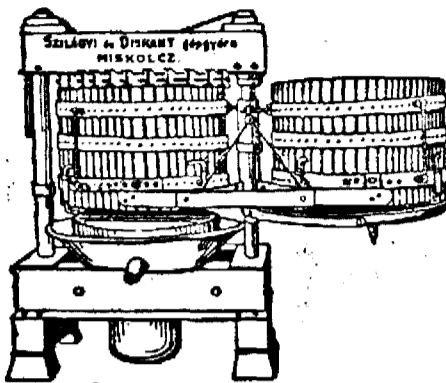
vállalata

ARAD,

Vörösmarty-utca 3. sz.

3406

1902-ki borászati kiállítás EGER: I. díj, díszoklevél és aranyérem.

Borsajtók.

Legújabb rendszerű könyök-
szerkezetű „Kosuth”. —
„Kincsem”, „Hegyalja” és
„Acél-orsó” a magyar bor-
termelők legkedveltebb BOR-
SAJTOL.

Legjobb rendszerű víznyomású
(hidraulikus)

kettős kosaru sajtók,
nagyüzemi préeléshez.

Sajtóink főelőnye: A must sehol sem érintkezik vasrészekkel! Egy-
szerű kezelés! Oriási erőkifejtés! A törköly egy
darabban és könnyen kivethető! Egy ember által könnyen kezelhető!

Szőlőszűk és bogozók!

„Villám” legújabb centrifugális és bogozó gép!

Szilágyi és Diskant gépgyára,
MISKOLCZON.

1907. évi pécsi kiállításon aranyérem és díszoklevél.

ÁRJEGYZÉK INGYEN!

2537

1902-iki országos gazdasági kiállítás, POZSONY: I. díj, aranyérem.

Új vám- és műmalom Áradon.

Van szerencsém úgy a helybeli, mint a vidéki n. é. közön-
ség szives tudomására hozni, hogy

Fa-utca 1. szám alatti s a Buza-tér és városi
mázasaházak mellett levő saját házamban

egy teljesen modernül berendezett

új vám- és műmalmot

helyeztem üzembe

Ezen malommal a n. é. közönségnek egy különösen fontos
érdekét akarom szolgálni azzal, hogy a legjobb minőségű liszt
gyártás n kívül nagy súlyt fektetek arra, hogy egy különös
táperőt tartalmazó, kitünő minőségű

kenyérlisztet

készítek és árusítok. — Vállalkozom buza, rozs, tengeri,
árpa stb. őrlésére és darálására a legtisztább és leg-
lelkültsmeretesebb tisztogatás mellett.

Magamat a n. é. közönség szives pártfogásába ajánlva,
vagyok kész szolgálattal

Saeckl W. Antal

vám- és műmalomtulajdonos
Arad, Fa-utca 1. szám.

3547

Iskolai beiratási hirdetés!

Iskolai beiratási időnyre.

Fischer nagyáruházának

Arad, Szabadság-tér 12.

Szenzációs olcsó árjegyzékek!

Külön osztály gyermekek részére!

Gyermek nyakkendők!

Gyermek mo.ó nyakkendők csokor	10 kr.
Gyermek " " regatta	15 "
Gyermek tiszta selyem csokor	25 "
Gyermek " " regatta	25 "
Gyermek " " plastron	29 "

Gyermek ingek!

Gyermek ingek vasalt fehér	95 kr.
Gyermek ingek jó minőségű sifonból	1.05 "
Gyermek ingek puha mellű sifonból	1.25 "
Gyermek ingek egész finom madipulánból	1.45 "
Gyermek gallérok és manzsetták jó minőségben	

Gyermek kalapok!

Gyermek őszi kalap lodenből	75 kr.
Gyermek " " fekete és színes	99 "
Gyermek " " finomabb min.	1.25 "
Gyermek " " elegáns kivitelben	1.35 "
Gyermek " " síkkes forma selyem bélésel	1.50 "

Gyermek sapkák!

Gyermek sport sapka kockás szövetből	85 kr.
Gyermek sapka kék szövetből	50 "
Gyermek deák sapka finom cheviotból	65 "
Gyermek matróz sapka kék és piros szövetből	75 "
Gyermek matróz sapka kék és piros selyemből	1.15 "

Gyermek eső ernyők!

Gyermek eső ernyő croiseból	95 kr.
Gyermek eső ernyő clottból	1.15 "
Gyermek eső ernyő finom canelából	1.45 "
Gyermek eső ernyő sergeből	1.60 "
Gyermek eső ernyő jó minőségű selyemből	1.75 "

Gyermek zsebkendők!

Gyermek zsebkendők képekkel	05 kr.
Gyermek zsebkendők sifonból fehér	08 "
Gyermek zsebkendők vászonból	11 "
Gyermek zsebkendők jobb minőségű vászonból	14 "
Gyermek zsebkendők fin. szín. batiszt	15 "

Gyermek iskola táskák!

Gyermek iskola táskák viaszos vászonból	85 kr.
Gyermek iskola táskák színes képekkel	45 "
Gyermek isk. táskák vízm. vászonból	50 "
Gyermek isk. táskák jó minőségű tartós	60 "
Gyermek iskola táskák bőrből	75-1.50 "

Gyermek patent harisnyák fogynézi munkái

Gyermek pat. harisnyák, árak nagyság szerint.	
Gyermek patent harisnyák jó min.	15-27 kr.
Gyerm. pat. harisny. diamant fekete	19-34 "
Gyerm. pat. harisny. dupla sarokkal	27-45 "
Gyerm. pat. harisny. legjobb min.	32-57 "

Különböző tárgyak gyermekek részére!

Gyermek nadrág tartók gumiból	19-35-ig.
Gyermek zsebkés fehér és barna osonttal	20-30-ig.
Gyermek fogkefék	10-25-ig.
Gyermek pénz erszény bőrből	10-50-ig.
Gyermek patent zseb tintatartók	25-50-ig.

Férfi divat osztály! Olcsó árjegyzék!

Férfi fehérnemű!

Férfi ing színes puha mellű	1.15 kr.
Férfi ing sifonból piquet mellű	1.35 "
Férfi ing angol zepírből színes	1.45 "
Férfi ing egész finom fehér damaszt mellű	1.65 "
Férfi ing egyedüli különlegességem drapp csíkos	1.75 "

Férfi kalapok újdonságok!

Férfi kalap jó minőségben	1.25 kr.
Férfi kalap megbízható jó minőségben	1.50 "
Férfi kalap színes és fekete legujabb forma	1.75 "
Férfi kalap elegáns, finom gyapjuból	2.00 "
Férfi kalap legfinomabb nyulszőrből	2.50 "

Férfi esőernyők!

Férfi esőernyő croiseból	1.15 kr.
Férfi esőernyő jó minőségű clottból	1.35 "
Férfi esőernyő tartós canelából	1.50 "
Férfi esőernyő glória selyemből	1.75 "
Férfi esőernyő finom selyemből	1.95 "

Férfi nyakkendők óriási választékban!

Férfi batiszt csokor szép mintákban	11 kr.
Férfi batiszt regatta szép mintákban	19 "
Férfi selyem csokor gyönyörű szép mintákban	25 "
Férfi selyem regatta gyönyörű szép mintákban	35 "
Férfi nyakkendők tiszta selyemből ujd.	50 "

Különböző férfi divatoikkak!

Nagyválasztékú zsebkendők dr.	19-25 kr.
Jó minőségű nadrágtartók drb.	35-50 "
Jó minőségű harisnyakötők drb.	39-50 "
Nagy választék divatos kezelő-gombokban	25-50 "
Jó minőségű köpper lábravaló alkalmi vétel	95 "

Férfi harisnyák!

Férfi harisnya maccoi nyersszín párja	19 kr.
Férfi harisnya színes és fekete párja	25 "
Férfi harisnya divatos csíkos párja	29 "
Férfi harisnya különlegesség legujabb minták párja	35 "
Férfi harisnya tiszta cernából párja	45 "

Női divat osztály!

Női fehérnemű!

Női ing sifonból himzéssel díszítve	85 kr.
Női ing madipulán gyönyörű himzés betéttel	1.15 "
Női ing finom vászonból kézi himz.	1.50 "
Női ing finom franc. batisztból szín.	1.75 "
Női ing rumburgi vászonból kelen-gyének	3.00 "

Különböző női divatoikkak!

Női selyem esernyő alkalmi vétel	1.75 kr.
Női selyem övek, fekete és színes	50-95 "
Női selyem gumi övek, fekete és színes	6-15 "
Női kiegészítők, bőrből legujabb	45-90 "
Női selyem nyakkendők és divatos gallérok	

Női harisnyák!

Női harisny. kötött szín. és fekete párja	35 kr.
Női harisnyák színes csíkos legujabb divat párja	39 "
Női harisny. mintázott tiszta cernából párja	50 "
Női harisny. flour fek. alkalmi vét. párja	64 "
Női harisny. flour áttört egész fin.	95 "

Elsőrendű helybeli készítményű CIPÓKBAN óriási választék.